

Sociologie RuG, NSV en VVS organiseren op donderdag 10 juni

Groningen
Dag van de
Sociologie

Sociale Ongelijkheid
Cultuur
Onderwijs
Arbeid en Organisatie
Beleid en politiek
Burgerschap
Gezondheid
Criminaliteit
Gezin
Migratie
Seksuele minderheden
Open sessies

2010
JUNI

100 papers, 12 thema's
Plenaire lezing: prof dr Rafael Wittek

www.nsv-sociologie.nl

locatie:
**Faculteit Gedrags- en
Maatschappijwetenschappen
Grote Kruisstraat 2/1
9712 TS Groningen**

Inhoudsopgave Programma

Welkom in Groningen.....	1
Dagprogramma	3
Locaties	4
Sessie indeling – kort overzicht	5
Sessies	23
1. Sociale Ongelijkheid, Jaap Dronkers	23
2. Cultuur, Henk Roose.....	30
3. Onderwijs, Kurt de Wit.....	35
4. Arbeid en Organisatie, Rudi Wielers	38
5. Beleid en Politiek, René Torenvlied	47
6. Burgerschap, Lesley Hustinx	51
7. Gezondheid, Marjolein Broese van Groenau	61
8. Criminaliteit, Jan Kornelis Dijkstra	67
9. Gezin, Tanja van der Lippe.....	69
10. Migratie, Frank van Tubergen	74
11. Seksuele Minderheden, Saskia Keuzenkamp	83
12. Open sessies (overige), Peter Mascini	89
Alfabetische namenlijst met sessie aanduiding.....	95

Welkom in Groningen

De jaarlijkse Dag van de Sociologie is een niet meer weg te denken instelling in ons vakgebied. Met inbegrip van de voorloper (de Marktdag) beleeft hij dit jaar zijn tiende editie. Feitelijk is de traditie nog langer, wanneer we de Sociaal-Wetenschappelijke Studiedagen van het voormalige SISWO in aanmerking nemen. Die startten al in 1982 en beleefden elf afleveringen. Bij elkaar opgeteld is het Nederlands-Vlaamse sociologencongres nu dus onbetwist volwassen geworden.

Er is een routine ontstaan dat de Dag twee achtereenvolgende jaren in Nederland wordt georganiseerd en dan een jaar in België. Alle zeven Nederlandse sociologie-afdelingen komen bij toerbeurt aan bod en ook in België rouleert men over de verschillende locaties. Daarnaast zijn altijd de beide beroepsverenigingen, NSV en VVS, bij de organisatie betrokken.

Een bloeiend Nederlandstalig congres is een belangrijke waarde in een tijd dat de verengelsing sterker dan ooit door bestuurlijke druk van buitenaf aan het vakgebied wordt opgelegd. Door een congres in de eigen taal in ere te houden, drukken sociologen hun onderlinge verbondenheid uit en geven zij blijk van betrokkenheid bij de samenleving waarin zij werken en leven. In het verlengde hiervan spannen NSV en VVS zich tevens in voor het behoud van de Nederlandstalige sociologische tijdschriften.

Vooraf in dit licht is het bemoedigend te zien dat ook dit jaar weer zoveel jonge vakgenoten naar de Dag zijn gekomen om hun onderzoek te presenteren. Zij worden aangevuld en afgewisseld met diverse gevestigde namen uit het vak. Dit samenspel van jong en oud geeft vertrouwen in de vitaliteit en toekomst van de Sociologie.

Wij wensen jullie een inspirerende dag toe.

Namens de organisatiecommissie,

Rie Bosman en Arie Glebbeek.

De organisatiecommissie in 2010:

Arie Glebbeek (NSV; Rijksuniversiteit Groningen)
Rie Bosman (Rijksuniversiteit Groningen)
Nele Cox (VVS; Universiteit Gent)

Dimitri Van Maele (VVS; Universiteit Gent)
Ineke Maas (NSV; Universiteit Utrecht)
Peter Mascini (NSV; Erasmus Universiteit Rotterdam)

Met dank aan de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen voor de gastvrijheid en ondersteuning.

Dagprogramma

08.45 uur	Ontvangst, registratie, koffie
09.30 uur	Papersessies, ronde 1
11.00 uur	Pauze
11.15 uur	Plenair gedeelte: lezing prof. dr. Rafael Wittek
12.15 uur	Lunch + NSV-vergadering
13.15 uur	Papersessies, ronde 2 (de vier-papers sessies)
15.15 uur	Pauze
15.30 uur	Papersessies, ronde 3
17.00 uur	Borrel + prijsuitreikingen

Locaties

NR	SESSIE	RONDE 1	RONDE 2	RONDE 3
1	Sociale Ongelijkheid	1.1 – Hv320	1.2 – Hv320	1.3 – Hv320
2	Cultuur		2.1 – Hv302	2.2 – Hv302
3	Onderwijs	3.1 – Hv302		
4	Arbeid en Organisatie	4.1 – Hv421	4.2 – Hv421	4.3 – Hv421 4.4 – Hv411
5	Beleid en Politiek		5.1 – Hv403	5.2 – Hv403
6	Burgerschap	6.1 – Hv321	6.2 – Hv321 6.3 – Hv311	6.4 – Hv321
7	Gezondheid	7.1 – Hv303	7.2 – Hv303	7.3 – Hv303
8	Criminaliteit	8.1 – Hv403		
9	Gezin	9.1 – Hv402	9.2 – Hv402	
10	Migratie	10.1 – Hv420	10.2 – Hv417 10.3 – Hv420	10.4 – Hv420
11	Seksuele Minderheden	11.1 – Hv310	11.2 – Hv310	11.3 – Hv310
12	Open Sessies (overige)		12.1 – Hv410	12.2 – Hv410

Sessie indeling – kort overzicht

1. Sociale Ongelijkheid

Coördinator Jaap Dronkers

1.1 Families en ongelijkheid (Ronde 1: 09.30 uur – 11.00 uur, Hv320)

Voorzitter Jaap Dronkers

- 09.30 – 10.00 Maike van Damme
Social class and the economic consequences of separation for British women
- 10.00 – 10.30 Antonie Knigge, Ineke Maas & Marco van Leeuwen
Total family impact on status attainment - Sources of sibling (dis)similarity
- 10.30 – 11.00 Aafke Komter, Renske Keizer & Pearl Dykstra
Successful women: what does the trick?

1.2 Economische ongelijkheid (Ronde 2: 13.15 uur – 15.15 uur, Hv320)

Voorzitter Jaap Dronkers

- 13.15 – 13.45 Tim Reeskens & Wim van Oorschot
Those who're in the gutter look at the stars? Explaining perceptions of labor market opportunities among European young adults
- 13.45 – 14.15 Maurice Gesthuizen & Peer Scheepers
Economic Vulnerability among low-educated Europeans: The impact of resources, the Group's Composition, Labour Market Conditions and Welfare State Arrangements
- 14.15 – 14.45 Bert Morrens
Sociale ongelijkheid en milieugezondheid: (hoe) zijn ze verbonden?
- 14.45 – 15.15 Ruimte voor eventuele uitloop en algemene discussie

1.3 Migratie en ongelijkheid (Ronde 3: 15.30 uur – 17.00 uur, Hv320)

Voorzitter Wout Ultee

15.30 – 16.00 Esther Havekes, Karien Dekker & Marcel Coenders
Interethnic attitudes in ethnically diverse neighbourhoods

16.00 – 16.30 Lonneke van Oirschot en Jeroen Slot
Verschillende voorspellers van vertrouwen in de buurt. Sociale cohesie in Amsterdam

16.30 – 17.00 Jacomijne Prins
Storytelling and identity construction among Moroccan adolescents in the Netherlands

2. Cultuur

Coördinator Henk Roose

Sessie 2.1 (Ronde 2: 13.15 uur – 15.15 uur, Hv302)

Voorzitter Henk Roose

- 13.15 – 13.45 Merel Eeckelaer, Pauwke Berkers
Rock-'n-roll of rock-'n-fall?
De representatie van Amy Winehouse en Pete Doherty en hun levensstijl
in de berichtgeving van Britse kwaliteitskranten
- 13.45 – 14.15 Koen Breedveld, Paul Hover & David Romijn
Hoe sportief is de Nederlandse cultuur eigenlijk?
- 14.15 – 14.45 Peggy De Laet
Huisje, boompje, beestje. Maar wat met je cultuur?
- 14.45 – 15.15 Marc Verboord
Internet as publicity for cultural products. Gender, genre and commercial
success in the US book market

Sessie 2.2 (Ronde 3: 15.30 – 17.00, Hv302)

Voorzitter Henk Roose

- 15.30 – 16.00 Willem de Koster, Peter Achterberg, Dick Houtman en Jeroen van der
Waal
One nation without God? Post-christian cultural conflict in the
Netherlands
- 16.00 – 16.30 Katerina Manevska, Peter Achterberg, Dick Houtman & Samira van
Bohemen
Women and post-christian holistic spirituality: disentangling the New
Age-gender puzzle in the Netherlands
- 16.30 – 17.00 Michelle Schut en René Moelker
Brothers in arms. Motorrijdende veteranen: broederschap in risicovolle
activiteiten

3. Onderwijs

Coördinator Kurt De Wit

3.1 Onderwijs (Ronde 1: 09.30 uur – 11.00 uur, Hv302)

Voorzitter Kurt de Wit

09.30 – 10.00 Saskia Aerts, Mieke van Houtte, Alexis Dewaele, Nele Cox, John Vincke
Sense of belonging in het Vlaams secundair onderwijs: verschillen tussen
holebi- en heteroleerlingen

10.00 – 10.30 Gijs Huitsing
Pesten. Breed probleem, brede aanpak?

10.30 – 11.00 Frederik Van der Gucht
Regionale evoluties inzake human capital en inkomen in België

4. Arbeid en Organisatie

Coördinator Rudi Wielers

4.1 Netwerken en mobilisatie (Ronde 1: 09.30 uur – 11.00 uur, Hv421)

Voorzitter Rudi Wielers

09.30 – 10.00 Greet van der Kaap, Enny Das, Dick de Gilder, Harry Molendijk, Erwin Seydel

Inter-organisational learning: Patient safety and the role of communication in the health care chain

10.00 – 10.30 Lea Ellwardt, Christian Steglich, Rafael Wittek

Co-evolution of friendship and gossip at work. Studying multiplex social networks

10.30 – 11.00 Agnes Akkerman, Marieke Born, René Torenvlied

Industrial conflict as a catalyst: The role of unions in worker mobilization

4.2 Motivatie en welbevinden (Ronde 2: 13.15 uur – 15.15 uur, Hv421)

Voorzitter Rudi Wielers

13.15 – 13.45 Patricia van Echtelt

Het welbevinden van werklozen en arbeidsongeschikten 1995-2007

13.45 – 14.15 Kirsten Stam, Ellen Verbakel

Werkethiek in 45 landen: Hoe kunnen we variatie verklaren?

14.15 – 14.45 Rudi Wielers en Ferry Koster:

Arbeidsmotivatie en bestaanszekerheid: Een internationaal vergelijkend perspectief

14.45 – 15.15 Maarten Wolbers:

The dynamics of overeducation in the Dutch labour market, 1986-2004

4.3 Conflicten en belangen (Ronde 3: 15.30 uur – 17.00 uur, Hv421)

Voorzitter Rudi Wielers

- 15.30 – 16.00 Jörgen Svensson, Marieke van Genugten
Ongelijke behandeling aan de orde gesteld
- 16.00 – 16.30 Agnes Akkerman, Alex Lehr, René Torenvlied
Learning from strikes: The use of strategic information in collective bargaining
- 16.30 – 17.00 Anja Abendroth, Ineke Maas, Tanja van der Lippe
Human capital and the gender gap in authority in Europe: Differences in men's and women's distribution of and returns to human capital

4.4 Loopbanen (Ronde 3: 15.30 uur – 17.00 uur, Hv411)

Voorzitter Maarten Wolbers

- 15.30 – 16.00 Marleen Damman, Kène Henkens, Matthijs Kalmijn
The impact of work, health and family history on men's intended and actual retirement timing
- 16.00 – 16.30 Dorien van Looy
Determinanten van deeltijdse versus voltijdse tewerkstelling bij werkende 50-64 jarigen
- 16.30 – 17.00 Marloes de Lange, Maarten Wolbers, Wout Ultee
United in flexible employment? Employment flexibility of young couples in the Netherlands

5. Beleid en Politiek

Coördinator René Torenvlied

5.1 (Ronde 2: 13.15 uur – 15.15 uur, Hv403)

Voorzitter René Torenvlied

- 13.15 – 13.45 Peter Achterberg
Falling on hard times? Two decades of British welfare populism (1987-2007)
- 13.45 – 14.15 Petra van den Bekerom, René Torenvlied en Agnes Akkerman
Calamities and reactive network management: A study of school principals in Dutch primary education
- 14.15 – 14.45 Pita Spruijt
Onderliggende waarden in expert advies over onzekere risico's
- 14.45 – 15.15 Jeroen van der Waal, Willem de Koster en Peter Achterberg
Contextualizing Anti-Immigrant Voting in Dutch Cities. Urban Culture, Ethnic Segregation and Support for Right-Wing Populism

5.2 (Ronde 3: 15.30 uur – 17.00 uur, Hv403)

Voorzitter René Torenvlied

- 15.30 – 16.00 David Hollanders
The graying of median voter. Aging and the politics of the welfare state in the OECD
- 16.00 – 16.30 Giedo Jansen, Ariana Need, Nan-Dirk de Graaf en Wout Ultee
Revisiting Lijphart's Crucial Experiment: Class and Religion as competing cleavages in 12 modern democracies between 1960 – 2005
- 16.30 – 17.00 Judith Raven, Peter Achterberg, Romke van der Veen en Mara Yerkes
An institutional embeddedness of welfare opinions? The link between public opinion and social policy in the Netherlands (1970-2004)

6. Burgerschap

Coördinator Lesley Hustinx

6.1 Burgers mobiliseren (Ronde 1: 09.30 uur – 11.00 uur, Hv321)

Voorzitter Esther van den Berg

- 09.30 – 10.00 Marije Boekkooi
How organizers of protest shape their event
- 10.00 – 10.30 Willem de Koster
'I like to stand up against injustice'
On a social movement emerged at 'your guide against senseless speed controls'
- 10.30 – 11.00 Marjoka van Doorn
Protesteren of tolereren? - een Amsterdams buurtonderzoek naar overlast en (in)tolerantie

6.2 'Informele groepen in de civil society' (Ronde 2: 13.15 uur - 15.15 uur, Hv321)

Voorzitter Esther van den Berg

- 13.15 – 13.45 Pepijn van Houwelingen
Informele groepen in Japan en Nederland met speciale aandacht voor buurtgroepen
- 13.45 – 14.15 Esther van den Berg
Brothers in arts: Self-organised arts groups in the Netherlands: grass roots of civil society?
- 14.15 – 14.45 Matthijs Uyterlinde
Zelfgeorganiseerde openluchtsociëteit: De leefwereld van hangouderen in beeld
- 14.45 – 15.15 Peer Smets
Informele financiële zelfhulpgroepen in het Amsterdams maatschappelijk middenveld

6.3 Burgerwaarden, waarden van burgers (Ronde 2: 13.15 uur - 15.15 uur, Hv311)

Voorzitter Tim Reeskens

- 13.15 – 13.45 Hanna van Dijk, Merel Ooms, Hilde Coffé
Burgers bevraagd over burgerschap
- 13.45 – 14.15 Tijana Prokic and Jaap Dronkers
The Netherlands Immigrants' 14 year old children and their attitudes
about the societies of destination
- 14.15 – 14.45 Erik van Ingen; René Bekkers
Civic Engagement and Generalized Trust
- 14.45 – 15.15 Ruimte voor eventuele uitloop en algemene discussie

6.4 Burgerschap en culturele diversiteit (Ronde 3: 15.30 uur – 17.00 uur, Hv321)

Voorzitter Erik van Ingen

- 15.30 – 16.00 Tim Reeskens with Marc Helbling and Dietlind Stolle
Bringing Political Parties back in - Cultural Diversity and Social
Cohesion and Political Mobilization
- 16.00 – 16.30 Semin Suvarierol
Nationalism through Citizenship Packages - Images of the Nation and the
Migrant in the Netherlands, France, and the UK
- 16.30 – 17.00 Mariecke van den Berg, Sawitri Saharso en Jörgen Svensson
Mantelzorg, migranten en actief burgerschap: allochtone mantelzorgers
als modelburgers?

7. Gezondheid

Coördinator Marjolein Broese van Groenou

7.1 Arbeid en Gezondheid (Ronde 1: 09.30 uur – 11.00 uur, Hv303)

Voorzitter Marjolein Broese van Groenou

- 09.30 – 10.00 Alice de Boer, Saskia Keuzenkamp en Marjolein Broese van Groenou
Belasting van werkende mantelzorgers
- 10.00 – 10.30 Myra Keizer en Saskia Keuzenkamp
Gezondheid en participatie - een wankel evenwicht
- 10.30 – 11.00 Inger Plaisier
Work and Mental Health. The impact of job characteristics, social roles and gender

7.2 Informele en formele zorg (Ronde 2: 13.15 uur - 15.15 uur, Hv303)

Voorzitter Alice de Boer

- 13.15 – 13.45 Dirk Moons, Lieve Vanderleyden
Informele zorg in Vlaanderen
- 13.45 – 14.15 Elise Pattyn
Outlining patterns of willingness to seek help from formal, informal and non-conventional mental health care-providers: crowding-in versus crowding-out
- 14.15 – 14.45 Marjolein Broese van Groenou, Alice de Boer & Jurjen Iedema
The dual appraisal of caregiving: a comparison of three types of care relationships
- 14.45 – 15.15 Ruimte voor eventuele uitloop en algemene discussie

Sessie 7.3 Gezondheid in gezin en samenleving (Ronde 3: 15.30 – 17.00 uur, Hv303)

Voorzitter Inger Plaisier

- 15.30 – 16.00 Christiaan Bröer, Marjolein Heerings
"Neuro-chemical selves"? Hoe volwassenen ADHD ervaren
- 16.00 – 16.30 Eric Schoenmakers
Zelfcategorisering als 'oudere': Omgaan met een
eenzaamheidstereotypering
- 16.30 – 17.00 Natascha Notten, Gerbert Kraaykamp en Jochem Tolsma
Parents, television and health. Long term effects of television habits in
childhood on bodyweight in adult life

8. Criminaliteit

Coördinator Jan Kornelis Dijkstra

8.1 (Ronde 1: 09.30 uur – 11.00 uur, Hv403)

Voorzitter Jan Kornelis Dijkstra

- 09.30 – 10.00 Jelle Sijtsema
Fysiologische reactiviteit en verschillende vormen van agressie onder meisjes)
- 10.00 – 10.30 Marieke van Schellen. Anne-Rigt Poortman & Werner Raub
Birds of a feather stick together? De invloed van crimineel gedrag op echtscheidingskansen
- 10.30 – 11.00 Jolijn Broekhuizen
Delinquent peers in multiple contexts

9. Gezin

Coördinator Tanja van der Lippe

9.1 Werk en gezin (Ronde 1: 9.30 uur - 11.00 uur, Hv402)

Voorzitter Tanja van der Lippe

- 09.30 – 10.00 Ilse Laurijssen, Ignace Glorieux en Suzana Koelet
De verzoening van arbeid en gezin: Een longitudinale analyse van de impact van deeltijdwerk op de ervaring van tijdsdruk
- 10.00 – 10.30 Anina Vercruyssen, Bart Van de Putte en Henk Roose
De onderschatting van work-family conflict: beïnvloedt work-family conflict de contacteerbaarheid van respondenten in survey onderzoek?
- 10.30 – 11.00 Mariska van der Horst
Aspirations of Men and Women over the Life Course

9.2 Kinderen en familie (Ronde 2: 13.15 uur - 15.15 uur, Hv402)

Voorzitter Tanja van der Lippe

- 13.15 – 13.45 Ralf Kaptijn
Grootouderlijke investeringen, onzekerheid over genetische verwantschap en het reproductief potentieel van de kinderen. Een test van evolutionaire hypothesen
- 13.45 – 14.15 Natalia Tolkacheva
Gender differences in adult child's instrumental support to their parents: cohort comparison between 1992 and 2008
- 14.15 – 14.45 Peter Tammes & Frans van Poppel
Differentials in marital fertility among Jewish families in Amsterdam, 1880-1940
- 14.45 – 15.15 Anke Munniksma, Andreas Flache, René Veenstra en Maykel Verkuyten
Weerstand van Turkse en Nederlandse Ouders Tegen Interetnische Contacten van Kinderen

10. Migratie

Coördinator Frank van Tubergen

Sessie 10.1 Migratie (Ronde 1: 9.30 – 11.00 uur, Hv420)

Voorzitter Tobias Stark

- 09.30 – 10.00 Rixt Bijker & Tialda Haartsen
In search of an affordable rural idyll?
Migration into less popular rural areas in the North of the Netherlands
- 10.00 – 10.30 Masja van Meeteren
Aspirations and transnational activities of irregular migrants in the Low Countries
- 10.30 – 11.00 Jeroen van der Waal
Foreign Direct Investments and International Migration to Dutch Cities

10.2 Etnische Ongelijkheid (Ronde 2: 13.15 – 15.15 uur, Hv417)

Voorzitter Thomas de Vroome

- 13.15 – 13.45 Tim Huijts & Gerbert Kraaykamp
“Immigrants’ Self-Rated Health in Europe: A Cross-Classified Multilevel Approach to Distinguish Origin Country, Destination Country, and Community Effects”
- 13.45 – 14.15 Wim Hulsink, Katja Rusinovic, Wikash Tahloe
Of first generation immigrants, the things that pass .. A study into the use of human and social capital of successful Hindu-Surinamese entrepreneurs in the Netherlands
- 14.15 – 14.45 Ignace Glorieux, Suzana Koelet & Ilse Laurijssen
“Go with the flow”: over de macht van vanzelfsprekendheid in de schoolloopbanen van Turkse en Marokkaanse meisjes
- 14.45 – 15.15 Pieter-Paul Verhaeghe
Ethnic differences in finding work through social networks in the Netherlands

Sessie 10.3 Vooroordelen en discriminatie (Ronde 2: 13.15 – 15.15 uur, Hv420)

Voorzitter Frank van Tubergen

- 13.15 – 13.45 Marieke van Londen, Marcel Coenders, Peer Scheepers
White flight: Dutch majority's objections to multi-ethnic neighbourhoods
- 13.45 – 14.15 Lieselotte Blommaert, Frank van Tubergen & Marcel Coenders
Impliciete en expliciete interetnische houdingen en etnische discriminatie
- 14.15 – 14.45 Michael Savelkoul
Explaining anti-Muslim attitudes in the Netherlands: tests of ethnic competition theory and intergroup contact theory
- 14.45 – 15.15 Tobias Stark, Andreas Flache and René Veenstra
The Impact of Interethnic Liking on Intergroup Attitudes: A Refinement of the Contact Hypothesis

Sessie 10.4 Stemgedrag en identificatie (Ronde 3: 15.30 – 17.00 uur, Hv420)

Voorzitter Lieselotte Blommaert

- 15.30 – 16.00 Stéfanie André, Jaap Dronkers, Ariana Need
Stemmen of niet-stemmen? Dat is de vraag! Electorale participatie van allochtonen in 24 Europese landen
- 16.00 – 16.30 Delphine Hesters
To BE or not to BE... that's not the question
- 16.30 – 17.00 Thomas de Vroome & Frank van Tubergen
National Identification and Settlement Intentions among Immigrants in the Netherlands

11. Seksuele Minderheden

Coördinator Saskia Keuzenkamp

11.1 Acceptatie van seksuele minderheden (Ronde 1: 9.30-11.00 uur, Hv310)

Voorzitter Saskia Keuzenkamp

- 09.30 – 10.00 Henny Bos, Theo Sandfort en Charles Picavet
Children's attitudes towards gay men and lesbian women and the role of ethnic background
- 10.00 – 10.30 Jantine van Lisdonk, Diana van Bergen & Saskia Keuzenkamp
Zijn Nederlandse homo- en biseksuele jongeren (gemakkelijk) open over hun seksuele voorkeur?
- 10.30 – 11.00 Laurens Buijs
Antigay violence and the culturalization of citizenship

Sessie 11.2 Seksuele minderheden en indentiteit (Ronde 2: 13.15 – 15.15 uur, Hv310)

Voorzitter Diana van Bergen

- 13.15 – 13.45 Loes van Gelderen & Henny Bos
Homo- en lesbisch ouderschap in Nederland
- 13.45 – 14.15 Tamar Doorduyn
Voorbij identiteit?
- 14.15 – 14.45 Agnes Elling
Confronterende lichamen: transgender ervaringen in de sport
- 14.45 – 15.15 Ruimte voor eventuele uitloop en algemene discussie

Sessie 11.3 Seksuele minderheden, sociale steun en psychologisch welzijn (Ronde 3:

15.30 – 17.00 uur, Hv310)

Voorzitter Henny Bos

- 15.30 – 16.00 Laura Baams, Kai Jonas, Henny Bos, Sonja Utz en Laurens van der Vuurst
Sexual minorities online: Age differences in the use of community websites
- 16.00 – 16.30 Laura Baams, Titia Beek, Helene Hille en Felice Zevenbergen
De relatie tussen gender non-conformiteit en psychisch welzijn, en de invloed van minority stressoren onder same sex attracted jongeren
- 16.30 – 17.00 Diana van Bergen, Jantine van Lisdonk en Saskia Keuzenkamp
Homonegativiteit, depressieve klachten en suïcidaliteit bij Nederlandse homojongeren

12. Open sessies (overige)

Coördinator Peter Mascini

Sessie 12.1 Sociale permissiviteit en legitimering van gezag (Ronde 2: 13.15 uur – 15.15 uur, Hv410)

Voorzitter Peter Mascini

- 13.15 – 13.45 Samira van Bohemen & Peter Achterberg
Towards more social permissiveness?
- 13.45 – 14.15 Nicole Haas
Legitimering eigenrichting
- 14.15 – 14.45 Rense Nieuwenhuis, Ariana Need and Manfred te Grotenhuis
Explaining polarization of north americans' abortion attitudes between 1977 and 2006
- 14.45 – 15.15 Benno Netelenbos
Revisiting Weber: Legitimacy and its Crisis

Sessie 12.2 Vrije tijd en vrijwilligerswerk (Ronde 3: 15.30 uur – 17.00 uur, Hv410)

Voorzitter Peter Mascini

- 15.30 – 16.00 Marjolein Broese van Groenou & Theo van Tilburg
Six-year follow-up on volunteering in later life: A cohort comparison in the Netherlands
- 16.00 – 16.30 Rabina Cozijnsen
Trends in vrijetijdsactiviteiten en lidmaatschap van vroeg gepensioneerden in Nederland tussen 1983 en 2007
- 16.30 – 17.00 Ellen Verbakel
Vrije tijd: nietsdoen of nuttig zijn? Waarden in 30 Europese landen

1. Sociale Ongelijkheid

Sessies

1. Sociale Ongelijkheid, Jaap Dronkers

1.1 Families en ongelijkheid (Ronde 1: 09.30 uur – 11.00 uur, Hv320)

Voorzitter Jaap Dronkers

Social class and the economic consequences of separation for British women

Maïke van Damme

Although it is well known that the majority of women experience an income decline after separation, there is much heterogeneity in these income changes. The social class of the union women come from before the separation and the income sources they use after separation may explain variations in the economic consequences of union dissolution. Using the British Household Panel Survey (1991-2006), I performed event history analyses to investigate women's odds of receiving a certain income source after separation and quantile regression models to examine the changes in income women experience due to separation. My preliminary findings indicate on the one hand that there is an 'underclass' of women who are less likely to receive alimony and more likely to be on welfare than to receive labour income after separation. Although these social classes experience the smallest income drop, they remain at the bottom of the income distribution. On the other hand, I find that the short-term income drop due to separation is largest for women coming from a white-collar worker union, but these women also recover earlier from this negative income effect than women from other social classes.

Total family impact on status attainment - Sources of sibling (dis)similarity

Antonie Knigge, Ineke Maas & Marco van Leeuwen

In this paper we examine whether sibling models are a valid tool for assessing trends in the total impact that families have on the status attainment of their children. Sibling models are based on the simplifying assumption that siblings do not benefit systematically different from the resources of their parents. We argue that such systematic dissimilarity between siblings does exist, especially in historical contexts (for example because of unequal inheritance practices). Our main argument is that, as this systematic dissimilarity may differ between regions and/or over time, it may confound the trends in the total family impact on status attainment. To empirically assess the significance of this problem, we use as our main source the high quality database Genlias, which contains information from 632.912 linked Dutch marriage acts stretching the 1842-1922 period. Although (preliminary) multilevel analyses show differences in systematic status dissimilarity between siblings, they are often in opposite direction as expected. If these results are valid, we would still have to conclude that we cannot use siblings models directly as a measure for total family impact. However, before concluding this, we should first establish that the results are not driven by other factors, such as non-random missing values or the method of analyses.

1. Sociale Ongelijkheid

Successful women: what does the trick?

Aafke Komter, Renske Keizer & Pearl Dykstra

Research on women's and men's socio-economic success is rooted within the tradition of research on stratification, social inequality, and occupational mobility, and has mainly focused on comparing the socio-economic determinants of women's and men's occupational achievement, and the ways partners in a relationship influence each other through their respective socio-economic resources. Research departing from a life course perspective has highlighted the impact of partnership and parenthood history on women's and men's occupational success. For women the absence of family ties - having no partner and being childless - seems to be more conducive to socio-economic success than for men.

Mating preferences still exhibit a gendered pattern: women tend to prefer men who have enough socio-economic resources to be potential breadwinners, whereas men feel more attracted to women who are promising as homemakers and mothers rather than as career-makers. However, when gender roles are becoming less segregated and traditional, the so-called "mating gradient" may gradually lose its impact on partner choices. Highly successful women may become more attractive as partners, and with women's increased economic independence men's socio-economic resources may become less important partner selection criteria for women. Similarly, one may expect that women's socio-economic success will, in due course, be less affected by their marital and parental history. For women, combining marriage, parenthood and a career may become less incompatible over time.

Our research questions, then, are: (1) How does the mating gradient affect the partner choice of more and less successful women? (2) Are there any changes in the mating gradient over time? (3) How do partnership history and parental history, partner resources and individual resources affect women's socio-economic success? We will use the NKPS-dataset to investigate these questions.

1.2 Economische ongelijkheid (Ronde 2: 13.15 uur – 15.15 uur, Hv320)

Voorzitter Jaap Dronkers

"Those who're in the gutter look at the stars? Explaining perceptions of labor market opportunities among European young adults"

Tim Reeskens & Wim van Oorschot

In the backlash of the global financial crisis, unemployment has risen worldwide. Also in Europe, the share of unemployed in the 27 EU member states rose from 8.0 percent in January 2009 to 9.5 percent in January 2010 (Eurostat, 2010). Young adults are among the first to feel the recession since this group enters the labor market potentially without the required work experience. While the increase of unemployed in the European Union increased with 1.5 percent between January 2009 and 2010, youth unemployment rose with 3 percent from 17.7 to 20.9 percent over the same time span. Moreover, there is a wide discrepancy in those rates across European countries: data for January 2009 show that youth unemployment is lowest in the Netherlands (5.6 percent) but highest in Spain (33.1 percent).

In cross-national perspective, research on youth employment has not go beyond the

1. Sociale Ongelijkheid

classic investigation of the school-to-work transition, with a particular emphasis on the length of unemployment and the first job quality. Firstly, individual information informs us that in general women and the least educated (Wolbers, 2007) have it worse in their transition from school to a first job; secondly, national level information shows that especially the a prosperous economy, an educational system with an emphasis of apprenticeship as well as an overall weak employment protection legislation exert a strong influence on first job opportunities (Ryan, 2001; Scherer, 2005, Müller, 2005); thirdly, recent outcomes have underscribe the interaction between individual and national level factors (Wolbers, 2007).

Despite the increasing findings on objective unemployment indicators, comparative research has not yet touched upon young adults' perceptions of first labor market opportunities. Nevertheless, next to the study of school-to-work events, having an insight into the determinants of perceptions of opportunities is also crucial for the empowerment of the job-seeking youth. Even though this causal link has not been clarified, according to social psychological theories (Ajzen, 1991), negative perceptions of the opportunities towards the labor market are expected to impose restrictions on actual job search strategies, meaning that young adults become inactive, unmotivated and potentially in a vicious circle that eventually hampers the ability to become employed (Dooley et al., 2000; Ferguson et al., 2001).

The aim of this paper is therefore to analyze the determinants of European young adults' perceptions of the first job opportunities in their country. More specifically, we will be interested in the respondents of maximum 30 year old in the 2008 wave of the European Social Survey (ESS) answering the question "What do you think overall about the opportunities for young people to find their first full-time job?" Since the ESS is a cross-national survey project carried out in more than 25 countries, it allows us to model both individual-level information in a multilevel regression model (Hox, 2002), including gender and educational level as well as whether one still is a student, unemployed or at work, and country-level factors, distinguishing between structural, like the economic situation, social security spending, educational system and employment protection legislation, and cultural information, like general attitudes towards youth and the unemployed. Moreover, the multilevel approach allows to model cross-level interactions to analyze, which is shown to be crucial in the understanding of youth unemployment.

1. Sociale Ongelijkheid

Economic Vulnerability among Low-Educated Europeans: The Impact of Resources, the Group's Composition, Labour Market Conditions and Welfare State Arrangements

Maurice Gesthuizen & Peer Scheepers

Being in an economically vulnerable situation has severe negative consequences, both for the individuals who have to endure such negative situations, and for the localities in which they live. Higher crime rates and lower health levels are but a few examples of those consequences. As reducing economic vulnerability occupies a top position on the policy agendas of governments of Western countries, it is essential to gain understanding about the determinants, and on the question why in some contexts the impact of these determinants might be stronger than in others. As a lack of educational qualifications stands out as an important cause of economic vulnerability, this article will focus on lower educated individuals.

We pose the question to what extent a lack of individual resources and a lack of access to high quality resources in one's core social network explain why low-educated people are relatively likely to experience economic vulnerability. Additionally, we aim to explain cross-national differences in the risk that low-educated run in terms of economic vulnerability. Multilevel models estimated for 22 countries of the European Social Survey show that a lack of labour market success and partner's resources explain why the low-educated are likely to suffer from economic vulnerability. Next, we find a number of determinants to explain why in some countries the low-educated are better off than in other countries, i.e., cross-national variation in access of the low-educated group to high quality social resources, beliefs about the productivity of the group as a whole, structural labour market conditions and welfare state arrangements. In as far as welfare states are able to influence the contexts in which their - low-educated - citizens live, they can also, to a substantial extent, reduce economic vulnerability among the low-educated.

Sociale ongelijkheid en milieugezondheid: (hoe) zijn ze verbonden?

Bert Morrens

Onze leefomgeving heeft een grote invloed op onze gezondheid. De kwaliteit van het leefmilieu blijkt evenwel sociaalruimtelijk ongelijk verdeeld. Zo staan sociaal kwetsbare groepen meer bloot aan milieupollutie en hebben ze minder mogelijkheden om zich daartegen te wapenen. Daarom pleit de 'environmental justice movement' sinds de jaren 1980 - eerst in de Verenigde Staten, later ook in Europa - voor een meer rechtvaardige verdeling van de milieukwaliteit.

Sociale ongelijkheid wordt in het traditionele environmental justice research vastgesteld door specifieke pollutiebronnen te correleren aan sociaaldemografische kenmerken uit de omgeving. Maar om schadelijke effecten van milieufactoren op de gezondheid in te schatten, moet men ook kijken naar de aanwezigheid van milieuvervuilende stoffen in het lichaam zelf. Dit kan met humaan biomonitoringsonderzoek. Over de processen van sociale ongelijkheid die hier spelen, is veel minder geweten.

Ons onderzoek gaat voor het eerst in Vlaanderen na of er sporen van sociale ongelijkheid zijn terug te vinden in de interne blootstelling aan milieupollutie. We gebruiken hiervoor

1. Sociale Ongelijkheid

data uit het Vlaams Humaan Biomonitoringsprogramma dat in de periode 2002-2006 bloed- en urinestalen verzamelde van 1679 jongeren (14-15 jaar) in 8 aandachtsgebieden in Vlaanderen. Met schriftelijke vragenlijsten werd gepeild naar sociaaleconomische status (SES) en levensstijl. Via meervoudige logistische regressieanalyses bekijken we de effecten van SES op inwendige concentraties aan verschillende toxische stoffen (zoals PCB's en zware metalen) en op astma, een gerelateerd gezondheidseffect.

We stellen vast dat jongeren met een lage SES soms meer en soms minder verhoogde concentraties in hun lichaam hebben, afhankelijk van de pollutant. Levensstijlfactoren blijken hierbij een belangrijke rol te spelen. We concluderen dat een ongelijke verdeling van de externe milieukwaliteit blijkbaar niet dezelfde ongelijke sporen nalaat in het interne menselijk organisme. Aangezien er echter wel consistente ongelijkheden bestaan in de latere (milieugerelateerde) gezondheid, kunnen deze resultaten wijzen op een ongelijke gevoeligheid voor de impact van milieuvervuiling.

1.3 Migratie en ongelijkheid (Ronde 3: 15.30 uur – 17.00 uur, Hv320)

Voorzitter Wout Ultee

Interethnic attitudes in ethnically diverse neighbourhoods

Esther Havekes , Karien Dekker, Marcel Coenders

Many urban policy and social scientific agendas focus on the impact of the neighborhood on mutual tolerance between ethnic groups. It has been argued that the neighbourhood of residence may foster or restrict interethnic group contact and affect interethnic attitudes. The aim of this paper is to understand how living in an ethnically diverse neighbourhood affects prejudicial attitudes of neighbourhood residents and to what extent this relationship can be explained by interethnic contacts. To date, the influence of the neighbourhood on interethnic attitudes is mainly studied from a majority group perspective, neglecting that feelings of threat and positive rewards from interethnic contact in the neighbourhood might be different across ethnic groups. Using large scale survey data (LAS 2005; N=4,096), we examine mutual attitudes between Turks, Moroccans, Surinamese, Antilleans and native Dutch. For example, to what extent does the presence of Moroccans in the neighbourhood lead to more negative attitudes than the presence of Surinamese? And do some groups react more negatively on the presence of a particular ethnic group than other groups? Based on group position theory, we expect that the impact of the ethnic composition of the neighbourhood population on attitudes towards the other group, depends on the relative economic and cultural status of these ethnic groups. By means of multilevel regression analyses we test the influence of the share of a particular ethnic group in the neighbourhood on the general attitude towards that group and to what extent this relationship can be explained by interethnic contacts. Moreover, we investigate how the ethnic composition of the neighbourhood affects the attitudes towards different ethnic groups and whether these neighbourhood effects vary across ethnic groups.

1. Sociale Ongelijkheid

Verschillende voorspellers van vertrouwen in de buurt Sociale cohesie in Amsterdam

Lonneke van Oirschot en Jeroen Slot

This research investigates whether Robert Putnam's (2007) renowned findings on the negative influence of ethnic diversity on social cohesion hold in Amsterdam. Social cohesion in the present study is measured by neighbourhood trust. Multilevel analysis of the data from the monitor 'Living in Amsterdam' (Wonen in Amsterdam, 2007) point out that neighbourhood diversity is an important predictor of neighbourhood trust. Other neighbourhood aspects (mean education, percentage of home-owners, percentage of inhabitants with length of residence larger than five years) but especially individual aspects (level of education, number of years respondent lives in the neighbourhood, age, ethnic background) are additional significant predictors of neighbourhood trust. This research shows that the percentage of non-western immigrants, first generation non-western immigrants or second generation immigrants in a neighbourhood are as strong predictors of neighbourhood trust, as ethnic diversity, used by Putnam. The implications of this important finding will be discussed in this paper. When further analysing the data, there's a strong indication that the percentage second generation non-western immigrants is even a stronger predictor than ethnic diversity and the percentage of (first generation) non-western immigrants.

Storytelling and identity construction among Moroccan adolescents in the Netherlands

Jacomijne Prins

Moroccan adolescents in the Netherlands deal with multiple negative social identities. Our paper discusses how Moroccan adolescents use storytelling to construct new and positive identities through everyday storytelling. Storytelling is an important means by which people organize their understanding of the world. In stories people make sense of their personal past experiences and the experiences they share with others. We study three types of stories: stories ethnic Dutch tell about Moroccan adolescents (i.e. dominant cultural stories); stories Moroccan adolescents tell about their experiences as a member of the Moroccan community in the Netherlands (i.e. community stories) and personal life stories. In our study multiple qualitative research methods are used. First, we use an online-questionnaire to study how Moroccan adolescents perceive they are positioned by dominant narratives on their group and how they position themselves in relation to these dominant narratives. Second, we conduct focus groups to study how Moroccan adolescents construct new identities through positioning themselves in community stories shared with in-group members. Finally, we conduct life history interviews to study how the different storylines are integrated in the personal life stories of Moroccan adolescents. Stories are elicited by introducing media primes and personal experiences by Moroccan interviewers. Through varying the composition of the focus group and the ethnicity of the interviewer we study the strategic use of storytelling. Stories are analyzed using analytical tools from literary studies. We presume that Moroccan adolescents negotiate

1. Sociale Ongelijkheid

their position in Dutch society among members of the in-group by strategically sharing storied accounts of their experiences with in-group members. We expect that, according to the composition of the interview, participants take up different roles and vary in attributing roles to others. Furthermore, participants are expected to vary in the motives and goals of the actions that were undertaken by the main characters in their stories.

2. Cultuur

2. Cultuur, Henk Roose

Sessie 2.1 (Ronde 2: 13.15 uur – 15.15 uur, Hv302)

Voorzitter Henk Roose

Rock-'n-roll of rock-'n-fall?

De representatie van Amy Winehouse en Pete Doherty en hun levensstijl in de berichtgeving van Britse kwaliteitskranten

Merel Eeckelaer , Pauwke Berkers

"A drunken, 'raddled,' women remains a potent image of ugliness; a haggard Keith Richards retains a far more glamorous appeal than a haggard Janis Joplin or Grace Slick." (Frith 1983: 242-3) Meer recentelijk verhaalde Opzij dat de verontwaardiging en de morele afwijzing die jonge vrouwen als Amy Winehouse ten deel vallen, net een onsje meer lijkt te zijn dan het geval is bij de gemiddelde mannelijke rocker met een in drank en drugs gedoopte levensstijl (Pans 2009). De berichtgeving over vrouwelijke en mannelijke rock artiesten die morele grenzen overschrijden, lijkt daarmee gendered te zijn. In dit paper staat daarom de vraag centraal in hoeverre er sprake is van gender ongelijkheid in de Britse kwaliteitspers wat betreft de representatie (framing) van Amy Winehouse en Pete Doherty en hun rock-'n-roll levensstijl? Om deze vraag te beantwoorden zijn alle artikelen geanalyseerd die van januari 2006 tot januari 2009 in de Engelse kwaliteitskranten The Guardian en The Independent verschenen over beide artiesten.

Ten eerste valt op dat Peter Doherty's excessieve levensstijl veel vaker in positieve termen (rock-'n-roll) geframed wordt, terwijl vergelijkbaar gedrag van Amy Winehouse vooral negatieve associaties (rock-'n-fall) oproept. Ten tweede hebben we het discours zelf onderzocht. In veruit de meeste artikelen wordt bijna bewonderenswaardig gesproken over Pete Doherty's durf om er een dergelijke levensstijl op na te houden (living on the edge frame). Tevens wordt zijn onverantwoordelijke gedrag veelal verdedigd met het argument dat dit nu eenmaal hoort bij een vrije, onafhankelijke geest als Doherty (individual frame). Deze adoratie ontbreekt als er over Amy Winehouse's escapes wordt bericht. In de meeste artikelen wordt juist - al dan niet gemeente - bezorgdheid geuit over de slechte gezondheid waarin zij verkeert (concern frame). En hoewel haar succes regelmatig ook aan bod komt in beide Engelse kwaliteitskranten (successful frame), blijft zulke positieve aandacht in bijna alle gevallen ondergeschikt aan de keerzijden van haar rock-'n-roll bestaan.

Hoe sportief is de Nederlandse cultuur eigenlijk?

Koen Breedveld, Paul Hover & David Romijn

Het afgelopen jaar stond Nederland volop in de belangstelling. Die belangstelling kreeg vooral een stimulans sinds sportkoepel NOC*NSF het plan heeft opgevat om proberen de Olympische Spelen van 2028 naar Nederland te halen. Sindsdien buitelen politici en

2. Cultuur

beleidsmakers over elkaar heen om te betogen hoe sportminded ze zijn. Maar hoe sportief is Nederland eigenlijk? Nog niet zo lang geleden werd alles wat met topsport te maken afgeserveerd. Als de overheid al iets met sport moest, dan lag het accent op de breedtesport en dan nog het liefst niet op sportverenigingen maar op sport als recreatie. Tegenwoordig omarmt de overheid de sport, incl. de topsport. Topsporters worden omarmd als rolmodellen, sportverenigingen gelden als bolwerken van integratie en cohesie. Sport is salonfähig geworden. In dit paper gaan we in op die verandering. Waar komt die verandering vandaan en hoe is die te duiden in het licht van processen als individualisering, toenemende ongelijkheid, zorgen om de gezondheid en generatiewisselingen. We laten zien dat de steun voor de sport niet in alle maatschappelijke groeperingen (en alle geledingen van de sport) even onvoorwaardelijk is, en dat die steun samenhangt met specifieke posities die mensen innemen. Tot slot gaan we in op de mate waarin Nederland in zijn sportmindedness afwijkt van andere landen, ofwel op de vraag: hoe sportief is de Nederlandse cultuur eigenlijk? Hoe archetypisch zijn patronen in de sportdeelname voor de Nederlandse situatie, of gelden die patronen (zoals verschillen naar sekse, leeftijd en sociale status) ook in andere landen? Voor die laatste vragen maken we gebruik van de uitkomsten uit een groot, internationaal onderzoek uit 2007/2008 (het zogeheten ISSP-onderzoek).

Huisje, boompje, beestje. Maar wat met je cultuur? Cultuurparticipatie over levensloop

Peggy De Laet

In deze bijdrage gaan we na hoe cultuurparticipatie evolueert over de levensloop. Daarvoor maken we gebruik van de Vlaamse participatiesurvey 2008-2009 van het Steunpunt Cultuur, Jeugd en Sport. Hoewel we kunnen verwachten dat de algemeen toegenomen scholarisatiegraad een positief effect heeft op cultuurparticipatie, wordt de deelname aan cultuur wellicht afgeremd door omwille van bepaalde commitments (zoals een voltijdse job) en na bepaalde transities (zoals het krijgen van kinderen) (de Haan & Knulst, 2000; Nagel, 2004). Vooral tijdens de drukke levensfase tussen 25 en 55 jaar wordt vaak een terugval van de cultuurparticipatie gesignaleerd (Breedveld & van den Broeck, 2002; Moens, 2006). Wij onderzoeken enerzijds hoe de gezins- en arbeidssituatie de mate van cultuurparticipatie beïnvloedt en anderzijds of bepaalde toewijdingen (zoals een voltijdse job, het samenwonen met een partner, het hebben van jonge kinderen, ...) een effect hebben op de inhoud van cultuurparticipatie. Schakelen ouders over naar meer flexibele vormen van cultuurparticipatie binnenshuis (lezen, DVD kijken, ...)? Participeren koppels zonder (afhankelijke) kinderen meer buitenshuis? Hebben niet-werkenden meer tijd voor cultuur? Voorts gaan we na in welke mate bepaalde bevolkingscategorieën verschillend reageren na bepaalde transities. Zijn de patronen van cultuurparticipatie van niet-werkende mannen en vrouwen vergelijkbaar? Is de invloed van het krijgen van kinderen dezelfde voor laag- en hoogopgeleiden? Heeft het milieu van herkomst en de mate van culturele socialisatie hierop een invloed?

2. Cultuur

Internet as publicity for cultural products.

Gender, genre and commercial success in the U.S. book market

Marc Verboord

Media play an important part in signaling which cultural or artistic products are released - through advertising, editorial or journalistic attention or other forms of (free) publicity. Cultural producers and media actors cooperate by drawing on their own institutional expertise: the former make first selections of cultural products which are considered likely candidates of commercial success, while the latter sell advertisements or make further selections based on journalistic conventions (e.g. reviews). Digitalisation and the growing importance of the Internet have challenged these traditional institutional arrangements in several ways. In this paper, we focus on the role of new media in the publicity that is generated for cultural products and its effects on commercial success. While taking the traditional instrument of the review as a starting point, we also explore the role of peer production in the cultural field - as the traditional 'consumers' can become 'producers' by leaving evaluations on web stores or express personal tastes on social network sites.

Our empirical analysis comprises a comparison between the reviews in six U.S. newspapers and the ratings at web store *Amazon.com* and social network site *Goodreads.com* for the (almost) complete population of U.S. fiction books released in February 2009 (N=728). First, we compare both media in the overall attention rates. Second, we analyze the differentiation in genre and gender. Since the increased usage of peer production has been associated with less hierarchical and more democratic ways of dealing with cultural matters (Benkler, 2006, Chapter 8), we focus on two traditionally persistent forms of inequality in the arts: differences between 'highbrow' and 'popular' culture (cf. Janssen, Kuipers and Verboord, 2008), as well as male authors and female authors (cf. *Women in Publishing*, 1987).

Third, we examine the impact of both forms of media attention on commercial success (New York Times bestseller list notations and sales figures on *Amazon.com*). The results show that on the Internet far more books manage to get noticed than in (printed) newspapers (71-72% versus 10%). Female authors and authors of popular fiction have larger chances to get discussed online than in print. Getting attention online also increases the chances of becoming a New York Times bestseller, in contrast to newspaper attention. As a consequence, women and popular fiction authors are slightly more commercially successful. These results suggest that cultural publicity on the Internet - and particularly through user generated content - in the long run may lead to more equal attention distributions in the arts.

Sessie 2.2 (Ronde 3: 15.30 – 17.00, Hv302)

Voorzitter Henk Roose

One Nation without God? Post-Christian Cultural Conflict in the Netherlands

Willem de Koster, Peter Achterberg, Dick Houtman en Jeroen van der Waal

Drawing on nationally representative survey data for the strategic case of the highly secularized Netherlands (N = 2,121), this paper demonstrates that a post-Christian moral

2. Cultuur

profile has divergent outcomes for the lower and higher educated. It underlies ethnic tolerance for the latter and spawns ethnic intolerance for the former, caused by education-related differences in anomie. These findings suggest that the decline of Christian morality has no unambiguous cultural consequences, which contrasts sharply with one-sided accounts that suggest either unequivocally declining or increasing levels of cultural tolerance. In line with our results we formulate hypotheses for longitudinal and internationally comparative research into cultural polarization in western countries.

Women and Post-Christian Holistic Spirituality: Disentangling the New Age-Gender Puzzle in the Netherlands

Katerina Manevska, Peter Achterberg, Dick Houtman & Samira van Bohemen

Post-Christian holistic spirituality, with the New Age movement as its best known constituent, is based on the belief in a god within each and everyone, rather than the belief in a personal God that exercises its power upon people from without. Its practices are not administered in one overarching institution, but are rather dispersed over a wide spectrum of activities including for example meditation, yoga, reiki, and even involving wellness and beauty treatments. Despite this decentralised character, post-Christian holistic spirituality is based on one central idea which is self-spirituality. Previous research has shown once and again that mainly young people, the higher educated and women are involved in self-spirituality. Whilst the prevalence of higher educated people and younger ones in post-Christian holistic spirituality can be explained by detraditionalization theory, the same does not hold for women. This so-called 'New Age – Gender Puzzle' is still in need for a solution.

This paper aims to do so by testing a gendered version of detraditionalization theory. According to this theory, the process of cultural change that has led to the devaluation of traditional Christian values has been experienced differently by women than by men. Whilst men's roles throughout the process of detraditionalization have hardly changed, women's roles have changed rather dramatically. It is argued that the combination of paid work with the caretaking role among posttraditional women leads to more experienced stress and a greater presence of meaning giving questions among those women, which is held responsible for their stronger inclination toward post-Christian holistic spirituality. Recent survey data from the Netherlands, collected by the authors, are used to test to what extent gendering detraditionalization theory can explain women's prevalence in post-Christian holistic spirituality.

Brothers in arms

Motorrijdende veteranen: broederschap in risicovolle activiteiten.

Michelle Schut and René Moelker

Het leven is saai! Vooral als je getuige bent geweest van geweld of deelgenomen hebt aan een militaire missie in een oorlogsgebied. Sommige veteranen hebben bij de terugkomst

2. Cultuur

uit gebieden die door oorlog getroffen zijn moeite zich aan te passen aan het 'gewone' leven in de burgermaatschappij. Sommige lijden aan een posttraumatisch stress syndroom. Een aantal toont een ongezonde lust te doden of vervalt in criminaliteit. Terugkerende verschijnselen zijn werkloosheid, dakloos worden en scheiding. Dit resulteert in een stigmatisering van veteranen als slachtoffers of als misdadigers. Maar velen passen zich goed aan en tonen een verrassende veerkracht, en sommige (eigenlijk een groot aantal) passen zich goed aan door motor te rijden en zich aan te sluiten bij een motorgroep. Motorrijden geeft opwinding aan deze sensatiezoekers, maar geeft de voormalige krijgers bovenal sociale steun, en resulteert in de mogelijkheid om af te reageren en contact te hebben met lotgenoten. In de Verenigde Staten is dertig procent van de Harley-Davidson eigenaren actief betrokken bij defensie. Een veteranenherdenkingsrit (POW/MIA), zoals Rolling Thunder in Washington DC trekt 900.000 motorrijders en toeschouwers. Deze paper omtrent de 'helende' effecten van de bikercultuur voor de veteranen van militaire missies, is gebaseerd op Norbert Elias' *Quest for Excitment* en Paul Willis' *Profane Culture*.

3. Onderwijs

3. Onderwijs, Kurt de Wit

3.1 Onderwijs (Ronde 1: 09.30 uur – 11.00 uur, Hv302)

Voorzitter Kurt de Wit

Sense of belonging in het Vlaams secundair onderwijs: verschillen tussen holebi- en heteroleerlingen

Saskia Aerts, Mieke Van Houtte, Alexis Dewaele, Nele Cox, John Vincke

Voor dit onderzoek werd nagegaan of de “sense of belonging” op school of schoolbetrokkenheid van homoseksuele, lesbische of biseksuele (holebi) leerlingen verschilt van die van heteroleerlingen. Hierbij werd vertrokken vanuit de “Person-Environment Misfit”-theorie (Edwards, Caplan, & Van Harrison, 1998). Deze theorie stelt dat er zich een misfit kan voordoen wanneer bepaalde mensen of groepen niet passen binnen de normen of verwachtingen van hun omgeving. Scholen en andere instituten in de samenleving zijn vaak zeer heteronormatieve omgevingen (Buston & Hart, 2001; Dewaele, Vincke, Cox, & Dhaenens, 2009; Ellis & High, 2004; Fineran, 2002). Dit betekent dat heteroseksualiteit er vaak gezien wordt als de norm en andere vormen van seksuele oriëntatie worden vaak genegeerd. Holebilerlingen kunnen een misfit ervaren tussen deze heteronormatieve eisen en hun homoseksuele of biseksuele gevoelens. Voor dit onderzoek maakten we gebruik van gegevens van 1745 leerlingen, waarvan 162 holebi's en 1517 hetero's. De gegevens werden geanalyseerd met behulp van stapsgewijze multivariate analyse waarbij “sense of belonging” als afhankelijke variabele fungeerde. De centrale determinanten van het onderzoek waren seksuele oriëntatie, onderwijstype en enkele discriminatievariabelen. Biseksuele meisjes blijken een lagere “sense of belonging” te hebben in vergelijking met heteroseksuele meisjes. Bij de jongens hebben we geen significante effecten van seksuele oriëntatie gevonden. Lesbische meisjes verschilden pas significant van heteroseksuele meisjes wanneer een maat voor de perceptie van discriminatie door leerkrachten toegevoegd werd. Gecontroleerd voor discriminatie, bleken lesbische meisjes een iets lagere “sense of belonging” te hebben. Binnen de subpopulatie van holebilerlingen, vinden we geen significant effect van seksuele oriëntatie, noch van geboortjaar, discriminatie door medeleerlingen, de mate van “outness” of de mate van acceptatie van hun coming-out door klasgenoten en leerkrachten. De enige factoren die een significant effect hadden, waren beroepsonderwijs, discriminatie door leerkrachten en de perceptie van holebivriendelijkheid van de school.

Pesten. Breed probleem, brede aanpak?

Gijs Huitsing

Ongeveer 1 op de 10 kinderen wordt structureel gepest. Pesten is niet alleen interactie tussen pesters en slachtoffers maar er zijn (in)direct veel meer leerlingen bij betrokken. Klasgenoten gaan bijvoorbeeld (actief of passief) meedoen met pesten, terwijl er ook

3. Onderwijs

leerlingen zijn die slachtoffers helpen of slechts toekijken zonder in te grijpen (zie de rollenbenadering van Salmivalli, Lagerspetz, e.a., 1996). Als pesten status oplevert (zie bijv. Sijtsema, Veenstra, e.a., 2009) en pesters aangemoedigd worden door vele klasgenoten zullen ze minder geneigd zijn om te stoppen met pesten. Daarom is het noodzakelijk om ook andere klasgenoten dan pesters te betrekken bij het stoppen van pesten.

Om inzicht te krijgen in het groepsproces van pesten is het waardevol om gebruik te maken van informatie over de sociale netwerken van een schoolklas (Veenstra, Huitsing, e.a., 2008). Bij sociale netwerkanalyse wordt er specifiek aan alle leerlingen gevraagd door wie ze worden gepest, wie dan mee gaan doen, welke klasgenoten ze zelf pesten, en met welke klasgenoten ze positieve relaties hebben (bijvoorbeeld vriendschap of elkaar helpen). Als alle leerlingen over elkaar rapporteren wordt duidelijk welke groepjes er bestaan en wie elkaar mogen of juist niet. Dit biedt een voor de groep specifiek beeld van de aard en omvang van het pesten. Met netwerkinformatie worden vormen van pesten gerapporteerd die minder zichtbaar zijn en dus minder vaak door klasgenoten of leerkrachten worden gezien.

In dit onderzoek wordt gekeken hoe sociale netwerkanalyse toegepast kan worden bij antipest interventies. De toegevoegde waarde van netwerkinformatie ten opzichte van conventionele diagnostische methoden (zoals zelfrapportages) wordt besproken. Daarnaast wordt de werkwijze van het Groningse Consultatieteam Pesten toegelicht. In dit multidisciplinaire team worden maandelijks schoolklassen met acute pestproblemen besproken. Met behulp van sociale netwerkanalyse worden de relaties in deze probleemklassen onderzocht en wordt van daaruit de basis gelegd voor verdere interventie.

Regionale evoluties inzake human capital en inkomen in België

Frederik van der Gucht

Voor deze paper is de evolutie onderzocht van het percentage hoogopgeleiden in de Belgische gemeenten en vergeleken met de evolutie van het gemiddelde inkomen, voor de periode 1961 tot 2001. Beide evoluties lopen over het algemeen parallel door de sterke samenhang tussen inkomen en diplomabezit. Bepaalde eigenschappen van gemeenten (zoals de afstand tot de hoofdstad en het aantal inwoners) hebben een negatief of positief effect op de groei van het aantal hoogopgeleiden en vertonen een gelijkaardig effect op de groei van het inkomen. De impact van de ligging in een bepaald gewest (Vlaanderen of Wallonië) blijkt echter sterk te verschillen per domein: Vlaamse en Waalse gemeenten vertonen ongeveer hetzelfde groeiritme qua human capital, het inkomen daarentegen is veel sneller gegroeid in Vlaanderen dan in Wallonië. Er is geen effect van de ligging in een bepaald gewest op de evolutie qua diplomabezit maar wel qua inkomen; dit betekent dat de ligging in een bepaald gewest een effect uitoefent op het inkomen dat los staat van veranderingen qua diplomabezit. De economische kloof tussen de gewesten staat in verband met de gesegregeerde arbeidsmarkt in België: de taalgrens beperkt sterk de economische mobiliteit. Voornamelijk door een tekort aan arbeidsplaatsen op de Franstalige arbeidsmarkt is de toename van de inkomens in Wallonië, ondanks een

3. Onderwijs

gelijke toename van de hoeveelheid human capital, minder sterk geweest dan in Vlaanderen. De evolutie van het aantal hooggeschoolden daarentegen is, zowel voor Franstaligen als voor Nederlandstaligen, niet beperkt door een gelimiteerd aantal plaatsen.

4. Arbeid en Organisatie

4. Arbeid en Organisatie, Rudi Wielers

4.1 Netwerken en mobilisatie (Ronde 1: 09.30 uur – 11.00 uur, Hv421)

Voorzitter Rudi Wielers

Inter-organisational learning: patient safety and the role of communication in the health care chain

Greet van der Kaap, Enny Das, Dick de Gilder, Harry Molendijk, Erwin Seydel

Many researchers argue that learning from mistakes depends on communication. Talking about mistakes can lead to shared knowledge and improved organisational performance (for example Edmondson, 1996; Sexton 2000; Van Dyck et al, 2005; Homsma et al, 2006). Most of these studies concentrate on intra-group knowledge sharing. The present research examines inter-organisational communication and learning from (near) incidents between individuals with different professions within as well as between different organisations in the health care chain. The chain is complicated, as it involves several parties and errors can have severe consequences. Studying antecedents of the willingness to communicate about errors in the chain contributes to the improvement of work processes in health organizations.

Factors affecting knowledge sharing within an organisation are trust and leadership (Firth Cozens, 2004). However, in the co-operating organisations in the health care chain there is no leadership in the sense of decision authority. And what about trust between different professionals (power inequality) in different organisations? We examined trust in relation to an us-rationality patient safety (Möllering, 2005 in Bijlsma, 2008).

Although empirical studies indicate there are several important barriers that hinder professionals (for example Makary et al, 2006) our study discovered that health care professionals do talk about (near) incidents with others. Results from incident reporting systems show that all groups communicate more frequently to direct colleagues, especially physicians ($X^2 = 22.550$, $df = 2$, $p < .001$; $n = 2112$). To avoid potentially negative reactions some professionals have a tendency to resort to more impersonal means of communication, such as email. It is abundantly clear that professionals in the health care chain need to be able - and feel free - to communicate with all parties involved. Moreover, a strong sense of mutual dependency should be fostered, as incidents may have consequences beyond the own organisation.

Co-evolution of Gossip and Friendship at Work. Studying Multiplex Social Networks

Lea Ellwardt, Christian Steglich, Rafael Wittek

Friendships at work have consistently been found to increase job satisfaction. One way of establishing friendships is the activity of gossip, defined as informal and evaluative talking about absent others. Some scholars argue that gossiping serves the social function of bonding, and predict friendship building between gossiping people over time. Other scholars, however, argue that the existence of friendships is not a result but a precondition

4. Arbeid en Organisatie

of gossip, because the social structure of a network constrains a person's opportunity to gossip. According to this view, gossip relations are formed depending on the friendship network. Despite their congruence in the stated positive relationship between friendship and gossiping, both views contradict one another in the predicted causality. We study friendship and gossip as co-evolving phenomena to disentangle this causality issue. Longitudinal social network analyses are carried out on real-life sociometric data from a Dutch childcare organization (N=45). Both gossip and friendship ties are incorporated as dependent networks in one model. Using the Multiple Siena program we test the multiplex co-evolution of gossip and friendship ties. E.g. one hypothesis is that gossip activities tend to be reciprocated with friendship nominations. Preliminary results indicate support for both theoretical views. The causal effect of gossiping on friendship formation, however, seems to be stronger. We therefore conclude that friendship is no necessary precondition of gossiping.

Industrial conflict as a catalyst: the role of unions in worker mobilization

Agnes Akkerman, Marieke Born, René Torenvlied

This paper aims at explaining worker participation in industrial conflict. Mobilization theory contributed a great deal to our understanding of workers mobilization for industrial action. However, in explaining workers decision to participate by social identification, it has ignored the impact of both the union negotiator and employer in the decision of workers to participate (or not) in industrial conflict. This article studies whether workers' willingness to participate in industrial action can be understood as the result of strategic and potentially contradictory information passed on by union negotiators, colleagues, the media and the employer to workers. Our model introduces different sources of information which the worker evaluates on the basis of (a) perceived trustworthiness and (b) identification with these sources of information. We conclude with hypotheses derived from the model and propose a research agenda.

4.2 Motivatie en welbevinden (Ronde 2: 13.15 uur – 15.15 uur, Hv421)

Voorzitter Rudi Wielers

Het welbevinden van werklozen en arbeidsongeschikten (1995-2007)

Patricia van Echtelt

In Nederland is een grote groep mensen werkloos of arbeidsongeschikt. Wat betekent het voor hen om niet te werken? Zijn mensen die niet werken sociaal geïsoleerd? Ervaren zij veel financiële problemen? De afgelopen decennia is er veel veranderd op de arbeidsmarkt en in de sociale zekerheid. De arbeidsdeelname is sterk gestegen, waardoor in een gemiddelde week meer tijd aan werk wordt besteed dan twintig jaar geleden. De wijzigingen in de sociale zekerheid stonden in het teken van versoering van de uitkeringen en het aanscherpen van de toegangscriteria. Ook is steeds meer beleid ingezet

4. Arbeid en Organisatie

om niet-werkenden zoveel en zo snel mogelijk aan het werk te krijgen. De vraag is wat deze ontwikkelingen betekenen voor de positie van werklozen en arbeidsongeschikten in onze samenleving.

Dit paper gaat na hoe tevreden werklozen en arbeidsongeschikten zijn met hun leven en of dit in de afgelopen decennia is veranderd. De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en in de sociale zekerheid hebben er mogelijk toe geleid dat niet-werken meer nadelige gevolgen heeft voor het welbevinden van mensen. Onderzocht wordt of veranderingen in de tevredenheid van niet-werkenden samenhangen met veranderingen in de samenstelling van de groepen, ervaren gezondheid, financiële positie en sociale participatie. Voor beantwoording van de onderzoeksvraag wordt gebruik gemaakt van het gegevensbestand Leefsituatie van werkenden en niet-werkenden. Deze gegevens zijn in 2007 verzameld onder een steekproef van werkenden, werklozen en arbeidsongeschikten. Doordat in 1995 een vergelijkbare meting werd verricht, kan worden nagegaan of de gevolgen van niet-werken in de loop der jaren zijn veranderd.

Werkethiek in 45 Europese landen: hoe kunnen we variatie verklaren?

Kirsten Stam & Ellen Verbakel

In dit paper onderzoeken we waarom er verschillen zijn in werkethiek tussen 45 Europese landen, waarbij we gebruik maken van de gegevens van de European Values Study 2008. Zowel in 1999 als in 2008 blijkt uit de gegevens van de European Values Study dat er grote verschillen zijn in werkethiek tussen Europese landen. Wat betreft determinanten van werkethiek, is religie een vaak gebruikt kenmerk van landen om te voorspellen hoe hoog het werkethos zal zijn. Desondanks is er weinig bekend over andere determinanten. In dit paper zullen we zowel individuele als landkenmerken gebruiken om variatie in werkethiek te verklaren. Om verschillen in werkethiek te kunnen verklaren, maken we gebruik van moderniseringstheorie. Er wordt verondersteld dat modernisering van de samenleving uiteindelijk leidt tot meer menselijke autonomie en keuzevrijheid. Wij verwachten dat ook het werkethos, gekenmerkt door een verplichtend karakter, op minder aanhang kan rekenen naarmate landen en individuen verder moderniseren. Het effect van modernisering op de hoogte van het werkethos zal aan de hand van drie mechanismen worden uitgewerkt, namelijk: bestaanszekerheid, cognitieve autonomie en sociale zelfstandigheid. Van deze drie mechanismen wordt verondersteld dat zij de algehele keuzevrijheid en autonomie van het individu beïnvloeden. Verder wordt er verondersteld dat waarden, en in dit geval werkethiek, tot stand komen onder invloed van drie verschillende factoren, namelijk: socialisatie, de huidige situatie van het individu en de sociale context. De probleemstelling zal onderzocht worden met behulp van een multilevel regressie analyse. De resultaten volgen in het volledige paper.

4. Arbeid en Organisatie

Arbeidsmotivatie en bestaanszekerheid: een internationaal vergelijkend perspectief

Rudi Wielers & Ferry Koster

Recente pogingen van politici om in Nederland het aantal arbeidsuren per werkende te vergroten vinden geen vruchtbare bodem. Dat is vreemd, omdat het aantal gewerkte uren per werknemer in Nederland laag is. Een mogelijke verklaring voor het lage animo om meer uren te werken is de grote mate van bestaanszekerheid, maar het is een vraag hoe houdbaar die verklaring is in internationaal perspectief.

In de sociaal-wetenschappelijke literatuur bestaan twee thesen over de ontwikkeling van de arbeidsmoraal in het licht van toenemende bestaanszekerheid. De eerste these luidt dat de arbeidsmoraal afneemt met een toename van de bestaanszekerheid, dus dat mensen minder bereid zijn te werken naarmate hun inkomen beter gegarandeerd is. De tweede these luidt dat met de toename van de bestaanszekerheid vooral de extrinsieke motivatie voor arbeid afneemt, terwijl de intrinsieke motivatie toeneemt. De status van beide hypothesen is, om verschillende redenen, omstreden.

We onderzoeken deze thesen in internationaal vergelijkend perspectief. Omdat bestaanszekerheid wordt gegarandeerd door de verzorgingsstaat, onderzoeken we niet alleen het effect van nationaal inkomen, maar ook of en hoe de omvang en de vormgeving van de voorzieningen van de verzorgingsstaat de arbeidsmotivatie beïnvloeden. We onderscheiden drie vormen van arbeidsmotivatie. De eerste is werkcentraliteit, dat wil zeggen de mate waarin werkenden en niet-werkenden aan werk een centrale positie in de samenleving toekennen. De tweede is extrinsieke motivatie, de mate waarin mensen in hun werk worden gemotiveerd door inkomen en andere harde arbeidsvoorwaarden. De derde is intrinsieke motivatie, de mate waarin mensen via hun werk zichzelf willen ontwikkelen en willen bijdragen aan de samenleving.

We toetsen de thesen op basis van de World Values Survey 2000 voor Europese en OECD-landen. De WVS bevat metingen van werkcentraliteit, en van intrinsieke en extrinsieke motivatie voor werk. Aan de WVS-bestanden zijn macro-indicatoren voor omvang en type verzorgingsstaat toegevoegd.

The dynamics of overeducation in the Dutch labour market, 1986-2004

Maarten Wolbers

There is a growing literature on the incidence and consequences of overeducation. Most sociological research dealing with this topic adopts the structural explanation of job competition theory and focuses on long-term developments in the occupational returns to educational credentials. The general result of these studies is that the returns to credentials decreased over time due to the fact that the skills upgrading of jobs could not compensate the enormous educational expansion that took place simultaneously. Therefore, it is concluded that there is persistent educational overinvestment and crowding out with a structural cause.

Among labor economists, however, this conclusion is strongly contested. They argue that the static view sociologists have about the labor market does not render justice to its supposed dynamics. They claim that the labor market is flexible enough to adjust (wages) to temporal unbalances between labor supply and demand, although not completely as is

4. Arbeid en Organisatie

predicted by human capital theory (due to minimum wage regulations). Instead, they often refer to job matching theory that can be considered as a combination of human capital and job competition theory. Job matching theory states that the quality of a job match, that is, the degree of fit between required and acquired educational qualifications, determines the productivity level and earnings in a job. If a worker is overqualified, then his or her acquired skills are underutilized. This imposes a limitation on an individual's labor productivity, resulting in lower wages. And indeed, empirical evidence suggests that individuals working in a job for which a lower level of education is required than actually obtained (that is, overeducated workers) earn less than equally educated individuals with fitting employment, but more than individuals working in the same job with the level of education actually required. So, overeducation has a positive return in the labor market, but a lower one than required education. Especially in times of an economic downturn, highly educated workers lower their reservation wage and accept a job for which they are overeducated rather than remain unemployed. It is true that this results in crowding out and a disproportionate high level of unemployment and inactivity among the least qualified, but - according to job search theory - overqualified workers change these jobs for a better fitting one as soon as the economic climate flourishes again. Empirical evidence supports this view: overeducation is an important cause of job dissatisfaction, which provides an incentive for individuals to change jobs hopefully leading to a job that better matches their knowledge and skills.

In sum then, the crucial question is whether overeducation for individuals is a temporary phenomenon, particularly occurring in times of high unemployment, or that it is a persistent state, reflecting a structural effect. In this paper, I therefore study overeducation dynamics. By using data from the OSA Labour Supply Panel, the longest existing labour market panel in the Netherlands, entry into and exit from overeducation of individuals in the Dutch labour market for the period 1986-2004 is studied. Discrete time event history models are applied to estimate these transitions. In addition to individual, job and firm related characteristics, macro-economic factors are investigated to determine their impact on the individual likelihood of becoming and remaining overeducated.

4.3 Conflicten en belangen (Ronde 3: 15.30 uur – 17.00 uur, Hv421)

Voorzitter Rudi Wielers

Ongelijke behandeling aan de orde gesteld

Jörgen Svensson and Marieke van Genugten

Werknemers in Nederland kennen een wettelijk recht op gelijke behandeling. Zij die op hun werk te maken hebben met discriminatie op gronden als ras, geslacht, seksuele geaardheid, ziekte of handicap kunnen op dit recht een beroep doen.

Toch gebeurt dat lang niet altijd. Veel werknemers die discriminatie ervaren stellen dit niet aan de orde, bijvoorbeeld omdat ze het gevoel hebben dat het aan de orde stellen toch niets oplost, of omdat ze bang zijn voor represailles (victimisatie).

In dit onderzoek dat is bekostigd door de Commissie Gelijke Behandeling, gaat het om de inschatting van werknemers in Nederland van de gevolgen van het ter sprake brengen van ongelijke behandeling in hun arbeidsorganisaties.

4. Arbeid en Organisatie

Eenzijds wordt daarbij de vraag opgeroepen welke factoren een verklaring bieden voor de variatie in die inschatting door werknemers. Anderzijds wordt de vraag gesteld welke consequenties aan die inschattingen verbonden zijn.

Aan de hand van een speciaal ontworpen internet-enquête, die via een bestaand panel (panelclicks) is afgenomen onder 842 werknemers in verschillende sectoren van de Nederlandse arbeidsmarkt wordt een aantal hypothesen getoetst.

Twee opvallende uitkomsten van deze empirische toetsing zijn:

- Werknemers die kwetsbaarder zijn voor ongelijke behandeling schatten de gevolgen van het aan de orde stellen hiervan negatiever in dan werknemers die minder kwetsbaar zijn.
- Werknemers die de gevolgen van het aan de orde stellen negatiever inschatten, adviseren minder vaak *voice*-strategieën (in plaats van *exit*- of *loyalty*-strategieën), maar adviseren, wanneer zij dit toch doen juist meer escalerende *voice*-strategieën.

Daarnaast is in de enquête ingegaan op feitelijke ervaringen met het aan de orde stellen van ongelijke behandeling in het recente verleden. Een analyse van dit deel van de enquête laat zien dat het aan de orde stellen van ongelijke behandeling, wanneer het er echt op aankomt, moeilijker is dan in de gegeven adviezen wordt gesuggereerd.

Learning from strikes: The use of strategic information in collective bargaining

Agnes Akkerman , Alex Lehr , René Torenvlied

The object of this article is to introduce a theoretical framework that explains strikes by differences in acquiring and using information between bargain parties. Existing research focuses either on the deterministic relationship between macro level factors and strike rates or on the role of information on micro level bargaining relations. In this paper, we develop a synthesis of theories on the macro- and micro level about industrial conflict, based on the notion that this conflict can most adequately be explained as a result of the interaction between professional negotiators whose rational actions are bounded by the availability of information. Thus, we aim to answer two questions: How do negotiators 1) obtain the strategic information they need when bargaining, and 2) how do they decide which information is useful to them? This provides insights in the conditions under which negotiators differ with respect to what information they use and how they obtain this information. We assume that negotiators use proximal indicators at all levels of analysis to infer the true value of a limited number of variables that are of key interest to their bargaining strategy. In particular, we expect that differences between bargaining parties in their capability of accessing and in the use of information about these indicators can lead to conflict. When the gap in accessibility and use of information about a single indicator within a bargaining pair is larger, the probability of a strike occurring is higher. Indicators that are more likely to be associated with a large gap, should therefore also account for strike frequencies at the macro level. We conclude with hypotheses derived from the model and propose a research agenda.

4. Arbeid en Organisatie

Human Capital and the gender gap in authority in Europe: Differences in men's and women's distribution of and returns to human capital

Anja Abendroth, Ineke Maas, and Tanja van der Lippe

The probability of having a position with authority is still considerably higher for men than for women, revealing an ongoing gender inequality on the labour market. This is on first sight surprising since educational achievement, which is a main predictor for the access to authority, is now more equal between men and women. We argue that we need to move beyond the traditional human capital factors: women are more likely to lack other types of human capital such as a long non-interrupted experience on the labour market or a profitable educational specialisation. Moreover, women might profit less from their human capital than men. In this paper we aim to unravel the gender gap in authority by studying more closely differences in human capital factors between men and women. We investigate the relevance of differences in human capital between men and women and whether men and women have different returns to human capital for a position with authority. To test our hypotheses we make use of the European Social Survey 2004 and apply ordered logistical regression techniques. In the first step, Europe is analyzed as one context, and in the second step a country comparative focus is included. Preliminary results show that if differences in educational attainment are taken into account, women have even lower chances to be in a supervising position compared to men. Differences in overall experience, experience interruptions, and working hours instead seem to be important in explaining the gender gap in authority. Surprisingly, only in the post-communist welfare regime women are additionally penalised for a long career interruption due to childcare. Lower returns to human capital for women are only found for an economical and technical education and experience with the current employer, although welfare regimes differ in this respect.

4.4 Loopbanen (Ronde 3: 15.30 uur – 17.00 uur, Hv411)

Voorzitter Maarten Wolbers

The Impact of Work, Health, and Family History on Men's Intended and Actual Retirement Timing

Marleen Damman, Kène Henkens, Matthijs Kalmijn

Previous studies on retirement timing have predominantly focused on proximal precursors of the retirement transition, such as the health and wealth situation of older workers. Preceding life histories have often been neglected or remained implicit. However, it is both scientifically and policy relevant to achieve a more explicit understanding of the relationships between these distal life experiences and retirement timing. This study aims to improve this understanding by (1) simultaneously studying the impact of earlier life experiences in different life spheres on (2) both retirement timing intentions and actual behavior, and thereby (3) theoretically and empirically distinguishing financial pathways from other pathways that link life histories with (intended) retirement timing. Panel data containing life history information, which were collected in 2001 and 2007 among older Dutch men (N=1229), were analyzed to reach

4. Arbeid en Organisatie

this aim. In general, our results suggest that instability in work and family careers decreases the likelihood of (intended) early retirement. Mid-life experiences of dismissal and employer change, as well as having children relatively late and being recently divorced, decrease the intention to retire early. Severe health problems during mid-life increase the intention to retire early. The work history relationships run mainly via the preretirement financial opportunity structure. For health and family history there are significant life course effects net of the financial situation. Only some of the life history predictors of retirement intentions are also related to actual retirement behavior, which might point to external forces inhibiting older workers to realize their preferred timing of retirement.

Determinanten van deeltijdse versus voltijdse tewerkstelling bij werkende 50-64-jarigen: een landenvergelijkende studie naar individuele profielen en stimulerende beleidsmaatregelen van deeltijdse tewerkstelling bij ouderen

Dorien van Looy

Eén van de maatregelen die kadert binnen het beleid van een méér flexibele arbeidsmarkt is een flexibelere overgang van werk naar pensionering door middel van arbeidsduurvermindering op het einde van de loopbaan. Onder andere door het creëren van mogelijkheden om de arbeidsduur te verminderen in aanloop tot het pensioen tracht men de wil om langer aan het werk te blijven aan te wakkeren en op deze manier de arbeidsmarktparticipatie onder ouderen te verhogen. Concreet houdt arbeidsduurvermindering op het einde van de loopbaan in dat een individu deeltijds werkt alvorens volledig de arbeidsmarkt te verlaten. We trachten in deze studie dan ook een eerste aanzet te geven tot evaluatie van het beleid inzake arbeidsduurvermindering in aanloop tot het pensioen op basis van een grondige analyse van de samenstelling van de werkende 50- tot 64-jarigen naar arbeidsduur. De analyse wordt uitgevoerd op de Labor Force Survey-data met behulp van een multilevel logistische regressie. De twee levels betrokken in de analyse zijn het individuele niveau en het landniveau. In de eerste fase bestuderen we wie in de categorie van oudere werkenden (50-64 jaar) nu precies veel en weinig uren werkt? De arbeidsduur wordt gemeten aan de hand van dichotome afhankelijke variabele deeltijdse versus voltijdse tewerkstelling. Met behulp van socio-demografische- en jobkenmerken (gecontroleerd voor huishoudelijke kenmerken) wordt onderzocht welke profielen van werkende 50- tot 64- jarigen nu precies een grotere kans hebben op deeltijds werk (versus voltijds werk) en hoe deze profielen mogelijk verschillen tussen landen. In een tweede fase worden beleids- en institutionele kenmerken in de analyses betrokken om te kijken of deze mogelijke verschillen tussen landen in kans op deeltijdse tewerkstelling in de leeftijdscategorie 50-tot 64-jarigen kunnen verklaren.

4. Arbeid en Organisatie

United in Flexible Employment? Employment Flexibility of Young Couples in the Netherlands

Marloes de Lange, Maarten Wolbers en Wout Ultee

Previous research has focused quite extensively on the relationship between husbands' and wives' labor market positions. While the distinction is usually made between employment and unemployment, this division does not seem to be sufficient in current society. Recent research has observed a general trend towards more flexible (temporary) employment at the cost of both standard employment and unemployment, especially among youth.

In this paper we focus on the extent to which employment flexibility comes within couples. We will use different (contradicting) theories on the relationship between the labor market participation of two spouses. The specialization proposition of the theory of new home economics, would lead to the expectation that flexible employment of one partner increases the likelihood for the other partner to have a standard job. Other theories predict a positive relationship between the labor market participation of husband and wife. Firstly, spouses usually live in the same region, hence facing the same more or less favorable regional labor market. Secondly, people tend to marry people with a similar level of education, which in turn affects their career likewise. Thirdly, the educational level of one's spouse also indicates the labor market resources one has access to and which can be used for improving career opportunities. Based on these theories, we expect that employment flexibility of one partner increases the probability of the other partner to be in flexible employment as well.

In brief, we aim to answer the following research question: *To what extent is employment flexibility among young people in the Netherlands related to employment flexibility of the partner?* To answer this research question, we will use seventeen waves of the Labor Force Survey (1992-2008) collected by Statistics Netherlands. These data offer detailed occupational and educational information on large numbers of respondents and their partners. We will apply multinomial logit models to analyze the data.

5. Beleid en Politiek

5. Beleid en Politiek, René Torenvlied

5.1 (Ronde 2: 13.15 uur – 15.15 uur, Hv403)

Voorzitter René Torenvlied

Falling on hard times? Two decades of British welfare populism (1987-2007)

Peter Achterberg

The general conception in the international literature on welfare state legitimacy is to view economic egalitarianism and support for the welfare state as closely related phenomena that can as such be measured by means of scales that are considered highly interchangeable. This paper argues that economic egalitarianism does not necessarily coincide with support for the welfare state. Moreover, our findings point out that especially among those with the lowest levels of education, economic egalitarianism is related to anti-welfarism – a highly critical view of the welfare state. Based on an analysis of British representative survey data (1987-2007), this article aims to find out whether a particular combination of economic egalitarian and anti-welfare values is typical for the lower educated and the lower classes, whether this specific ideological combination is increasing in time, and how this can be explained. I find that the specific combination of economic egalitarianism and anti-welfarism is increasing and more prevalent among the lower educated. This is mainly due to the high levels of authoritarianism which are a major feature of the lower educated. Despite their economic interests and economic egalitarianism predispose the lower educated to support the welfare state, their higher levels of authoritarianism increasingly reduce their support for the welfare state remarkably.

Calamities and reactive network management: A study of school principals in Dutch primary education

Petra van den Bekerom, René Torenvlied, Agnes Akkerman

This paper explores the ties of Dutch primary school principals with external organizations in an unstable environment. Most public management literature explores the nature of managerial networking in stable environments and therefore the proactive and defensive aspect of managerial networking (Meier and O'Toole, 2009). However, sometimes schools must react and deal with unexpected events or calamities, such as a sudden drop or influx of pupils, high turnover of personnel, the sudden death of a pupil or staff member or a poor assessment of the Dutch Inspectorate of Education. In the current paper we address the following questions:

- a) What kind of unexpected events or calamities are Dutch school principals in primary education experiencing?
- b) What types of support do Dutch school principals in primary education seek when unexpected events of calamities occur?
- c) In what way do these types of support of reactive managerial networking differ from the proactive and defensive types of support found in a stable environment?

5. Beleid en Politiek

This study builds on previous work from the Dutch School Networks and Learning (DSNL) project about the different dimensions of managerial networking of Dutch school principals in primary education in stable situations (Akkerman et al., 2010). The paper of Akkerman et al. (2010) revealed that managerial networking is more than just a one-dimensional activity, and argued that managers will be selective in their choices regarding the specific ties in which to invest.

To answer our questions, we use data from a unique, large- n dataset from the DSNL project ($n = 1.200$). Dutch school principals were - among other things - asked about the frequency of their relations with 41 different types of external organizations, their work motivation, and red tape. And most important, we asked them (a) if they had ever experienced one or more unexpected events or calamities, (b) the nature of those calamities and (c) which external organizations they called upon to assist or support them when the event occurred.

Onderliggende waarden in expert advies over onzekere risico's

Pita Spruijt

In het beleidsvormingsproces rondom onderwerpen als elektromagnetische velden (EMV) en fijn stof worden beleidsmakers geconfronteerd met wetenschappelijke pluriformiteit. Als gevolg van de onzekerheid over de impact van -sommige- milieugezondheidsrisico's stellen experts uiteenlopende maatregelen voor. De wetenschappelijke onzekerheid over de precieze effecten op de gezondheid en het milieu ligt hieraan ten grondslag. De koppeling van wetenschappelijke kennis aan beleid is hierdoor problematisch. Charles Weiss heeft een theoretisch concept ontwikkeld waarin hij experts indeelt naar de ingeschatte mate van onzekerheid versus de te nemen (beleids)maatregelen. Centraal in dit onderzoek staat de empirische toetsing van Weiss' theoretische concept. Deze toetsing vindt plaats aan de hand van een surveyonderzoek onder Nederlandse milieugezondheidexperts op het gebied van EMV en/of fijn stof. Deze twee onderwerpen maken het mogelijk om te bekijken of de beoordeling van experts afhankelijk is van de context. Daarnaast wordt gekeken naar de vraag welke rol waarden spelen bij de maatregelen die experts voorstellen.

Contextualizing Anti-Immigrant Voting in Dutch Cities. Urban Culture, Ethnic Segregation and Support for Right-Wing Populism

Jeroen van der Waal, Willem de Koster and Peter Achterberg

Some studies on the consequences of contacts between ethnic groups find that these lead to more ethnic tolerance, while others conclude that interethnic group contact underlies less ethnic tolerance. This paper aims to explain these contradictory results in studies on the contact/conflict hypothesis by building on literature concerning the cultural climate in cities: we draw on Richard Florida's claim that cities differ in the extent to which there is a tolerant cultural climate. Using data on 50 Dutch cities retrieved from the *Atlas voor gemeenten 2004*, this article contextualizes the impact of ethnic segregation on anti-

5. Beleid en Politiek

immigrant voting (the share of votes for right-wing populist parties) by the extent to which cities have a tolerant cultural climate. In accordance with the conflict hypothesis, it is found that a high level of ethnic segregation leads to less support for anti-immigrant parties in cities with the least tolerant cultural climate. However, ethnic segregation does not have any effect on the support for such parties in cities with the most tolerant cultural climate. Thus, the consequences of interethnic group contacts depend on the urban context in which these contacts take place.

5.2 (Ronde 3: 15.30 uur – 17.00 uur, Hv403)
Voorzitter René Torenvlied

The graying of median voter. Aging and the politics of the welfare state in the OECD

David Hollanders

It is widely agreed that welfare state arrangements are affected by the aging of the population. Clearly, the share of government spending increases as more people retire receiving public support. Besides this effect of a higher number of elderly entitled to these public arrangements, it can also be argued that social security programs become more generous with an increasing share of retirees in a country. This claim is based on median voter explanations of the welfare state. Generally, these models hold that political parties face electoral pressure to secure those kinds of social spending that benefit the median voter. As the average age of the median voter increases, there may be more pressure to increase individual retirement benefits.

The empirical studies conducted so far, shows mixed results. Some earlier papers find that more generous welfare state arrangements for the elderly are associated with a graying electorate, while others do not find such effects. The present papers examines the hypothesis that aging is related to welfare state generosity using the most recent OECD data, taking different indicators of welfare state spending into consideration.

Revisiting Lijphart's Crucial Experiment: Class and Religion as competing cleavages in 12 modern democracies between 1960 - 2005

Giedo Jansen, Ariana Need, Nan-Dirk de Graaf, Wout Ultee

Three decades have passed since Lijphart (1979) presented his 'crucial experiment' on cleavage politics studying the political impact of religion, language and social class on voting in a four country comparison. This study contributed to the idea that in order to predict electoral behaviour religion generally outweighs class. Although surprisingly few studies have put Lijphart's claim to the test there are good grounds to do so.

First, many scholars have stressed that traditional social divisions (especially social class) are increasingly irrelevant to explain voting.

Second, despite the vast literature cleavage-voting the assumption that class-voting is being conditioned by religious-voting has rarely been tested. After Lijphart conducted his

5. Beleid en Politiek

four-country comparison using 1970s-surveys a great amount new data- sources have become available. In this study we analyse 151 pooled surveys from thirteen countries in W-Europe, US and Australia (1960-2005) to answers: *To what extent is a weak class-vote relationship in a country accompanied by a strong religion-vote relationship? And are the differences between the strength of the religion-vote relationship and the class-vote relationship in countries declining, increasing or stable?*

Third, Lijphart does not determine under what conditions religion and class are competing bases of party choice. While questions on the magnitude of cleavage-based voting evolved from descriptive questions into explanatory questions, research on the hierarchy of social cleavages largely remained descriptive. Moreover, research has shown that it is important to consider the role of political parties when examining to what extent social divisions translate into political divisions. By employing a Two-Step Hierarchical Estimation method we answer the question: *To what extent are the differences between the strength of the religion-vote relationship and the class-vote relationship explained by social-structural factors (% religious voters or working class voters) and political factors (the presence of a religious party, the salience of religious/class issues in electoral campaigns)?*

An institutional embeddedness of welfare opinions? The link between public opinion and social policy in the Netherlands (1970-2004)

Judith Raven, Peter Achterberg, Romke van der Veen and Mara Yerkes

A major shortcoming in existing welfare state legitimacy literature is that it cannot explain when social policy designs follow public preferences and when public opinion follows existing policy designs and why. Scholars examining the influence of public opinion on welfare policies as well as scholars investigating institutional influences on individual welfare attitudes find empirical evidence to support both relationships. While a relationship in both directions is plausible, scholars have yet to thoroughly investigate the mutual relationship between these two. Consequently, we still do not know under which circumstances welfare institutions invoke public approval of welfare policies and under which circumstances public opinion drives the direction of welfare policy. Taking a quantitative approach to public opinion and welfare state policies in the Netherlands, this paper addresses this issue in an attempt to increase our understanding of welfare state legitimacy. The results show that individual opinions influence relatively new policies, policies which are not yet fully established and where policy designs are still evolving and developing. Social policy, on the other hand, is found to influence individual opinions on established and highly institutionalised policies, but does not influence individual opinions in relatively new areas of social policy.

6. Burgerschap

6. Burgerschap, Lesley Hustinx

6.1 Burgers mobiliseren (Ronde 1: 09.30 uur – 12.00 uur, Hv321)

Voorzitter Esther van den Berg

How organizers of protest shape their event

Marije Boekkooi

Protest usually does not spontaneously happen, it needs to be organized and someone needs to mobilize for it. This seems a straightforward statement, however, most studies of social movements do not take this explicitly into account. In my study I focus explicitly on the role of the organizers and I find that they have an important impact on events. Specifically I focus on three factors:

Who organizes the event (individuals or organizations and who is included in the coalition and who is not)?

What do they decide to organize (how easy or hard is it to participate and what are the risks)?

And *how* do they decide to mobilize (what is their campaign strategy)? These three factors all impact on who participates in the event and for what reasons. To support this argument I compare survey data of participants of five very different protest events: a Dutch protest against the government, a Dutch anti-war rally, a Dutch campaign for the anti-G8 protests in Germany, an American day of Climate action and a German protest for the international day of Climate action. In addition, I use interview and secondary data to describe who the organizers of these events were and what their mobilization strategy was. I will show that the choices the organizers made in their campaign can largely explain the differences between the participants of different events, the reasons for their participation and the emotions they experience. The fact that organizers of an event shape the event is usually taken for granted and rarely studied. As a result, the mechanisms behind this finding remain unknown. This paper aims to fill this hiatus and explain how organizers shape their event. I will conclude with some implications for organizers of protest events as well as scholars of social movements.

'I like to stand up against injustice'

On a social movement emerged at 'your guide against senseless speed controls'

Willem de Koster

Research on Internet forums has largely neglected the motives of those involved. Scholars commonly rely on a notion of self-evident 'shared interests' underlying participation on specific online venues and do not study how these interests are defined by specific participants. Such a perspective obscures the social significance of online interactions as it ignores that participation on a certain online forum might be a form of purposive action related to offline social life.

This paper discusses an explorative case study that is part of a research project on the

6. Burgerschap

question how different types of virtual togetherness can be understood in relation to offline social life. The explorative case study at hand focuses on the forum of *Flitsservice.nl*, which is set up to connect motorists who want to be informed about speed controls. This forum has been selected because it features long-term intensive participants even though usage of the notifications provided by *Flitsservice* requires no active participation. What keeps them tied to the forum?

Drawing on in-depth interviews with its members it is demonstrated that in spite of markedly instrumental initial motives for participation, a social movement emerged on the forum, even without prior individual activism or activist orientations. On the forum members have constructed a notion of a shared identity which fuels involvement in various forms of collective action, and their repertoires of protest and activism are based on means provided online.

The spontaneously flowering of protest and activism encountered here is at odds with the scholarly literature on social movements and new media which has prematurely discarded the possibility of the online emergence of social movements. Moreover, the finding that members have formed two distinct branches that differently value the online presence of outsiders such as policemen and environmentalists suggests that a contextualization of the debate on 'cyberbalkanization' is needed.

Protesteren of tolereren? - een Amsterdams buurtonderzoek naar overlast en (in)tolerantie.

Marjoka van Doorn

In februari 2010 riepen bewoners van een Amsterdamse wijk hun buurtgenoten op te protesteren tegen overlast van een uitgaanscentrum vlakbij hun woonwijk. Volgens de actiegroep werd de buurt al jaren geteisterd door parkeerproblemen, wildplassen, nachtelijk kabaal, vechtpartijen en politieoptreden als gevolg van uitgaanspubliek in de wijk. De oproep van de actiegroep bestond uit een huis-aan-huis verspreide brief die bewoners konden ondertekenen en opsturen naar het stadsdeel. In de brief werd het stadsdeel verzocht geen vergunning meer te verlenen aan het uitgaanscentrum. Zo'n 100 mensen (van de 1200 adressen in het verspreidingsgebied) gaven gehoor aan de oproep en stuurden de brief in. De oproep tot protest en reacties van bewoners vormden een uitgelezen kans om onderzoek te doen naar het mobiliseren van (in)tolerantie. Tolerantie wordt hierbij gedefinieerd als "iets of iemand waar je last van hebt, het niet mee eens bent, of afkeurt actief accepteren" (Vogt, 1997). Bij 80 buurtbewoners werden vragenlijsten en korte interviews afgenomen. In deze presentatie zal ik twee vragen beantwoorden.

Ten eerste: Is intolerantie makkelijker te mobiliseren dan tolerantie? De verwachting is dat mensen die intolerant reageren eerder geneigd zijn hun visie kenbaar te maken middels een petitie, dan mensen die zich verdraagzaam opstellen. Om dat te onderzoeken werd de mogelijkheid voorgelegd aan bewoners om een petitie te tekenen om kenbaar te maken dat ze geen bezwaar hadden tegen het uitgaanscentrum, ondanks ervaren hinder. Ten tweede: wat onderscheidt mensen die protesteren van mensen die overlast tolereren? Hier is de verwachting dat binding met de buurt, emoties en sociale normen bepalend zijn

6. Burgerschap

voor wie protesteert en wie tolereert. Immers, bij een grotere betrokkenheid met de buurt is de kans groter dat het conflict in 'wij versus zij'- termen gedefinieerd wordt ('wij buurtbewoners' vs 'zij uitgaanspubliek') waardoor standpunten polariseren, emoties oplopen en de ervaring dat de sociale normen overschreden worden sterker is. De minder sterk bij de buurt betrokken bewoners hebben minder het gevoel als buurtbewoners tegenover uitgaanspubliek 'van buiten de wijk' te staan; zij zijn minder van mening dat de normen in de buurt in het geding zijn, en ervaren minder emoties bij de overlast. Deze laatste groep tolereert, terwijl hun sterk bij de buurt betrokken burens protesteren.

6.2 'Informele groepen in de civil society' (Ronde 2: 13.15 uur - 15.15 uur, Hv321)

Voorzitter Esther van den Berg

Informele groepen in Japan en Nederland met speciale aandacht voor buurtgroepen

Pepijn van Houweligen

Pekkanen (2006) en andere onderzoekers hebben er op gewezen dat, zeker in vergelijking met grote institutionele organisaties, kleine en informele groepen van aanzienlijk belang zijn in Japan en dat sociale cohesie in Japan met name op lokaal niveau tot stand komt in kleine, informele face-to-face groepen. Pekkanen (2006) constateert zelfs dat er sprake is in Japan van een "dual civil society" omdat het maatschappelijk middenveld in Japan enigszins onderontwikkeld is in vergelijking met andere landen wanneer er wordt gekeken naar grote, landelijke professionele organisaties terwijl er juist wel erg veel kleinschalige, informele groepen zijn. Deze discrepantie en het aanzienlijk zelforganiserend vermogen van de Japanse samenleving op een lokaal, kleinschalig en informeel niveau was bijvoorbeeld duidelijk zichtbaar in de reactie op de grote aardbeving in Kobe in 1995: "The disparity between public and private responses to the disaster could not have been starker. Despite the devastation, jurisdictional disputes and red tape paralyzed the government's relief efforts; dismayed by the disorganization of the government's relief efforts, about 1,3 million volunteers converged on the affected area and spontaneously organized themselves." (Schwartz, 2003:14)

Voor mijn proefschrift getiteld "Social capital in Japan" heb ik vier jaar lang in Hiroshima onderzoek gedaan naar dit soort kleinschalige en informele groepen waarbij de nadruk lag op buurtgroepen waarvan er zeer veel zijn in Japan. In deze paper zal op basis van dit proefschrift en vergelijkbare informatie met betrekking tot enkele (informele) (buurt)groepen in Nederland een beschrijving worden gegeven van een aantal informele groepen in Japan en een korte inventarisatie worden gemaakt met betrekking tot de belangrijkste verschillen tussen informele (buurt)groepen in Japan en Nederland.

6. Burgerschap

Brothers in arts

Self-organised arts groups in the Netherlands: grass roots of civil society?

Esther van den Berg

Subsequent generations of civil society researchers - from de Tocqueville, Almond and Verba to Putnam - have acknowledged the virtues of a sound and vibrant civil society for democracy and social cohesion. The Netherlands stands as an example of a civil society which is extensive in terms of the percentage of joiners, but more limited as regards to the number of actively engaged volunteers. Research on Dutch civil society has revealed a number of developments that give food for thought about whether the Netherlands is still a nation of joiners. On the one hand, we have found no decline in the rate of affiliation to civil society organisations in past decades. On the other hand, we have witnessed the growth of associations and societies primarily featuring passive membership, whereas organisations calling for active membership face difficulties keeping their membership on board. Before assuming that social cohesion must be waning due to a declining degree of active participation, we should consider the appeal that alternative ways of association might have. For instance, Van Ingen and Dekker (2009) found that in preceding decades, people have not only turned to individual ways to spend their spare-time, but have also chosen more informal ways of joining others, instead of full-fledged membership of associations. Furthermore, Wuthnow (1994, 1998) has postulated that in spite of declining institutional association, people still tend to be connected with others and their community through 'loose connections' and participation in small groups. In order to make a contribution to investigating the 'decline of community thesis', this paper addresses a specific form of informal association: participation in small self-organised arts groups in the Netherlands. On the basis of recent empirical qualitative research on a number of arts groups * in a Dutch middletown - Alphen aan den Rijn - this paper provides a first impression of the main characteristics of the groups, their participants, the internal functioning of groups, the connections with formal civil society organisations and services, and the effects that the groups may have on their participants and the wider society. As such, the paper sheds light on the position of these groups as the grass roots of civil society and their significance as an alternative source of social cohesion.

* The groups investigated deal with a variety of disciplines, including visual arts, dance, theatre, music, and writing.

Zelfgeorganiseerde openluchtsociëteit

De leefwereld van hangouderen in beeld

Matthijs Uyterlinde

Vrijwel ieder dorp heeft een 'leugenbankje' waar een groepje ouderen - meestal mannen - de dagen slijt in het gezelschap van gelijkgestemden. Enkele jaren gelden verschenen alarmerende berichten over problemen met 'hangouderen' in de media: ze zouden spanningen en conflicten veroorzaken. MOVISIE verrichtte onderzoek naar ouderen die elkaar in de publieke ruimte ontmoeten (Van Doorn, Uyterlinde & Penninx, 2008). Staan de incidenten op zichzelf, of hebben we te maken hebben met een zorgwekkende ontwikkeling? Is feitelijk sprake van overlast? Hoe ervaren ouderen het zelf om in

6. Burgerschap

groepsverband in de publieke ruimte te verkeren? Voelen zij zich veilig, ook na alle negatieve media-aandacht? Zoeken zij elkaar op bij gebrek aan beter? Is er sprake van eenzaamheid? Ligt er een taak voor het ouderenwerk om deze groep op te vangen? Vloeien er beleidsopgaven voor uit voort?

Er is gekozen voor kwalitatieve methoden van onderzoek: een media-analyse, interviews met ouderen en betrokkenen en participerende observaties op vijf ontmoetingsplekken in stedelijke en landelijke gebieden. Het onderzoek toont aan dat sprake is van een substantieel verschijnsel (70.000 tot 90.000 ouderen), maar dat een maatschappelijk probleem niet aan de orde is. Elkaar ontmoeten in de publieke ruimte ervaren ouderen niet als noodoplossing, maar ze kiezen bewust voor deze vorm van tijdsbesteding. Gevoelens van eenzaamheid, verveling of gebrek aan zingeving zijn nauwelijks te bespeuren. Integendeel, ontmoeting in de buitenruimte is een informele maar betekenisvolle manier van participeren in de samenleving. Volgens winkeliers, politie en passanten veroorzaken de ouderen zelden overlast, maar dragen ze juist bij aan de sociale controle en levendigheid. Wel wijzen ouderen op het ontoegankelijke karakter van de publieke ruimte voor mensen met beperkingen. Het onderzoek legt bloot dat de inrichting van de publieke ruimte op veel plekken in Nederland tekortschiet om deze vorm van maatschappelijke participatie te accommoderen.

Informele financiële zelfhulpgroepen in het Amsterdams maatschappelijk middenveld

Peer Smets

Het maatschappelijk middenveld bruist van initiatieven, waaronder financiële zelfhulpgroepen onder allochtonen. Zo hebben o.a. Surinaamse-, Ghanese- en Turkse-Nederlanders verschillende vormen van financiële zelfhulpgroepen waarbij ze spaar- en kredietfaciliteiten combineren. Deze financiële functies kunnen zich alleen beperken tot de leden in Nederland, maar kunnen ook overzees gaan naar andere personen van dezelfde etnische groep in bijvoorbeeld de Verenigde Staten en/of naar het gebied van oorsprong. Naast spaar- en kredietfaciliteiten biedt het ook een mogelijkheid om bijvoorbeeld migrantenvrouwen de mogelijkheid om met geld om te gaan en het management van het budget voor het huishouden om te gaan. Vrouwen kunnen ook uit een isolatiepositie komen door te participeren in een financiële zelfhulpgroep. Bovendien zal er aandacht besteed worden aan het feit dat participatie in financiële zelfhulpgroepen zich niet altijd beperkt tot één etnische groep maar ook meer etnische groepen bij elkaar kan brengen. Ten slotte zal gekeken worden wat er van de ervaringen in financiële zelfhulpgroepen geleerd kan worden voor individueel gerichte budgetteringscursussen in het kader van de schuldhulpverlening.

6. Burgerschap

6.3 Burgerwaarden, waarden van burgers (Ronde 2: 13.15 uur - 15.15 uur, Hv311) Voorzitter Tim Reeskens

Burgers bevraagd over burgerschap

Hanna van Dijk , Merel Ooms, Hilde Coffé

Burgerschap leeft, zowel binnen het wetenschappelijk onderzoek als het beleid. In het wetenschappelijk onderzoek gaat veel aandacht uit naar de dalende participatie van burgers in de politiek en maatschappij. In de politieke arena wordt geschetst dat de burger prat gaat op zijn rechten, maar niet thuis geeft wanneer het om zijn plichten gaat. Opvallend weinig aandacht gaat er evenwel naar de manier waarop burgers zelf het concept van burgerschap definiëren. In onze bijdrage willen we deze lacune vullen en nagaan wat burgers onder 'goed burgerschap' verstaan en hoe dit wordt beïnvloed door hun politieke partijkeuze. De gedachte hierbij is dat politieke partijen een ideologie uitdragen die bepaalde ideeën over burgerschap onder hun achterban zal stimuleren.

Op basis van data van het International Social Survey Programme (2004) maken we een onderscheid tussen rechten, en sociaal bewogen en regelgevende plichten. Onze resultaten tonen aan dat respondenten door de band genomen de meeste waarde hechten aan rechten zoals het recht op gelijke behandeling en het minst aan sociaal bewogen plichten zoals de plicht om andere mensen te helpen. Lineaire regressieanalyses tonen aan dat linkse en confessionele kiezers ook na controle voor sociaal-economische achtergrondvariabelen significant meer belang hechten aan rechten als onderdeel van goed burgerschap dan rechtse kiezers. In vergelijking met rechtse kiezers, hebben mensen met een confessionele partijvoorkeur significant meer aandacht voor regelgevende plichten. Dit effect kan worden verklaard door verschillen in sociaal-economische kenmerken, politiek vertrouwen en politieke kennis tussen beide groepen. Ten slotte vinden we dat ook na controle van sociaal-economische kenmerken en politiek vertrouwen en kennis linkse en confessionele kiezers significant meer belang hechten aan sociale plichten dan rechtse kiezers. Dit stemt overeen met onze verwachtingen op basis van ideologische theorieën en met name de nadruk op het communitarisme binnen het linkse en confessionele gedachtegoed.

The Netherlands Immigrants' 14 year old children and their attitudes about the societies of destination

Tijana Prokic & Jaap Dronkers

In this paper we analyze the attitudes of 14 year old children of first and second generation immigrants and their civic attitudes about (aspects of) the society of destination. We use data from the Civic Education Study conducted by International Educational Association (IAE) in 1999. This Civic Education Study tests civic knowledge, civic attitudes and civic participation of 14 year old students. We have five dependent variables in 11 countries: trust in government related institution positive attitudes towards immigrants, positive attitudes towards ones nation positive attitudes towards women's rights and civic participation. The analyzed destination countries are

6. Burgerschap

United States, Germany, French Belgium, England, Switzerland, Denmark, Sweden, Finland, Norway, Portugal and Italy. In total we analyze 34187 children in eleven different countries. We compare their civic attitudes with the native 14 year old pupils in these 11 countries.

Civic Engagement and Generalized Trust

Erik van Ingen & René Bekkers

Generalized trust is an important topic in sociology and political science. It is seen as a facilitator of cooperation in societies, and generally considered to be good for the functioning of societies. However, the origins of generalized trust are not fully understood. One of the common ideas in the literature is that civic engagement – such as volunteering or membership of voluntary associations – helps to stimulate individuals' generalized trust. However, few empirical studies have questioned the causality of this relationship. Analyses on cross-sectional data are insufficient to address this issue, as selection effects are very likely to disturb the findings. Using longitudinal models, applied to several sources of panel data, we come to a better understanding of the relation between civic engagement and generalized trust. More specific, we pay attention to: the correlation between levels of civic engagement and trust versus the correlation between changes in civic engagement and trust, the effects of starting and quitting participation, short-term and long-term effects, and country variation in this relation.

6.4 Burgerschap en culturele diversiteit (Ronde 3: 15.30 uur – 17.00 uur, Hv321)

Voorzitter Erik van Ingen

"Bringing Political Parties back in - Cultural Diversity and Social Cohesion and Political Mobilization"

Tim Reeskens, Marc Helbling and Dietlind Stolle

In recent years, concerns about immigration, increasing numbers of refugees and asylum seekers in Europe, and the rising visibility of ethnic and racial minorities have triggered an expanding debate about the consequences of diversity for community and social cohesion in Western democracies. Several empirical studies have indeed documented a negative relationship between racial and ethnic diversity and generalized trust, an attitude that is considered an important measure of social cohesion, particularly in social capital approaches in political science. Levels of generalized trust are not just lower among minorities themselves, but they are also suppressed among majority populations when they face diverse surroundings. Recently this debate was reinvigorated in an article by political scientist Robert Putnam's that documented a negative effect of ethnic and racial diversity on American society.ⁱⁱ Based on the results of the Social Capital Community Benchmark Survey, Putnam argues that at least in the short run ethnic diversity is likely to reduce social solidarity, social capital and

6. Burgerschap

particularly social trust between citizens. Analyses of various forms of country-level and longitudinal aspects of diversity in Europe have shown systematic negative relationships with indicators of social cohesion, although they yielded mostly insignificant results.

However, before concluding that racial and ethnic diversity has detrimental effects on trust and other civic attitudes in Western societies, we need to extend current research. We hypothesize that the rhetoric of political parties strongly influences whether diversity negatively affects social cohesion. Political campaigns might use a divisive rhetoric of "nationalistic and anti-immigration" positions with the potential of heightening the perceived conflict between native-borns and immigrants. Such rhetoric might be even more successful in shaping social cohesion if the political parties that employ this language become powerful players in the national politics of the country. At the same time, we would expect party rhetoric of pro-migrant and multicultural issues might have the opposite effects and strengthens the social bond between potentially opposing groups of insider and outsiders, although it is less clear whether these effects are symmetrical in nature. That is we do not know whether negative rhetoric might overpower similarly strong positive rhetoric or not.

For the empirical analyses we use several waves of the World Values Survey, statistical data on cross-national diversity as well as political manifesto and party strength data in order to understand the interplay between these factors. We use quantitative and qualitative methods of analysis. To study the rhetoric and the electoral strength of political parties we resort to the Comparative Manifesto Project that includes data on party manifestos for all OECD countries since 1945 and Eastern European countries since 1990. Various categories on nationalism and multiculturalism will allow us to generate indicators that measure anti- and pro-immigration discourse. To gain an insight whether political parties strengthen or dampen social cohesion in Europe, we will investigate its relation with a series of pro-social attitudes and behavior, including generalized trust, tolerance towards immigrants and political participation. The method that will be applied will be twofold. First of all, by means of multiple group analysis, we will arrive at a baseline individual level model that is invariant across countries and across time, and is able to explain a significant share of the variability in the set of pro-social attitudes and behavior. In a second step, the obtained latent means for this set of variables per country and year is brought into relation with the information regarding the parties' rhetoric. In the end, this method is best able to explain variation in attitudes and behavior due to parties' rhetoric.

Nationalism through Citizenship Packages - Images of the Nation and the Migrant in the Netherlands, France, and the UK

Semin Suvarierol

Whereas the growing scope of citizenship requirements in Europe has received much scholarly attention, the actual content of these 'citizenship packages', i.e. the introduction films, booklets, and citizenship tests, has hardly been closely analyzed. These citizenship packages provide us with valuable data to study new nationalisms. The information included in (and excluded from) these packages offers us valuable insights into how the

6. Burgerschap

receiving state presents itself to its prospective members. Citizenship packages include descriptions of the nation-state that include an encapsulated summary of the history and the identity of the nation as well as what the newcomers are expected to know and socialize into. Through these packages, the state constructs its own 'national image' to prospective citizens who have missed out on state socialization mechanisms such as national education. In analyzing the new nationalisms reflected in these citizenship materials, I draw on the insights of classical theories of nationalism (cf. Renan, Anderson, Hobsbawm, Gellner) and examine the extent to which the new nationalisms resemble the old nationalisms.

What kinds of images depict the nation-state in citizenship packages? Which historical details and national values are selected for this group of 'late socializers'? How is the migrant portrayed in these national stories? This article aims to answer these questions by analyzing and comparing citizenship packages of three West European countries: the Netherlands, France, and the UK. The data includes introduction films, welcoming packages, and citizenship tests. In analyzing these data, I look both into text and images. The focus of the article will be on the presentations of the Self (as the receiving state and the native) and the Other (as the migrant and the foreigner). I critically assess and analyze the citizenship packages of these countries and focus particularly on the positioning of building blocks of nationalism in these packages; namely, language, history, and norms.

Mantelzorg, migranten en actief burgerschap: allochtone mantelzorgers als modelburgers?

Mariecke van den Berg, Sawitri Saharso en Jörgen Svensson

De invoering van de Wmo in Nederland luidde een hervorming in binnen de verzorgingsstaat. Zorgtaken die voorheen bij de overheid lagen worden nu van mantelzorgers en vrijwilligers verlangd, terwijl gemeenten de opdracht hebben gekregen deze taken te faciliteren. Op basis van een reconstructie van de Nederlandse zorgpolitiek wordt in dit paper beargumenteerd dat de veranderingen in het zorgbeleid deel uitmaken van een grotere discursieve verandering die eveneens zichtbaar is in andere politieke domeinen als het integratiebeleid, waar het ideaal van de burger als drager van rechten wordt vervangen door de notie van actief burgerschap. In het discours van het actief burgerschap regime zijn actieve burgers die verantwoordelijkheid nemen voor elkaars welzijn de nieuwe steunpilaren van de zorg. Hiermee keert de hervorming terug naar het oudere idee van gemeenschapszorg, waarbij ook economische afwegingen een rol spelen. Dit paper bespreekt de effecten van deze hervorming voor een specifieke groep burgers, namelijk niet-westerse allochtone mantelzorgers. Er wordt beargumenteerd dat zij op basis van hun reserve ten opzichte van de gemeentelijke voorzieningen en professionele zorginstellingen die hen kunnen ondersteunen wellicht ten onrechte worden aangewezen als een probleemgroep die de typische 'skills' van de actieve burger, zoals mondigheid en informatie vergaren, zou missen. Vanuit hetzelfde burgerschapsideaal kan namelijk evengoed beweerd worden dat sommige allochtone gemeenschappen *juist* over de benodigde vaardigheden beschikken, zoals compassie en het onderling organiseren van zorgtaken. Hierin zijn zij wellicht niet als probleemgroep maar als voorbeeldgroep

6. Burgerschap

aan te merken. Op basis van een twaalfstal diepte-interviews met allochtone mantelzorgers en professionals uit de zorg en op basis van vragen over mantelzorg uit een aselechte steekproef onder de bevolking van de stad Almelo, wordt geïllustreerd hoe culturele zorgopvattingen en regimes rond burgerschap zowel botsen als elkaar aanvullen en versterken.

7. Gezondheid

7. Gezondheid, Marjolein Broese van Groenou

7.1 Arbeid en Gezondheid (Ronde 1: 09.30 uur – 11.00 uur, Hv303)

Voorzitter Marjolein Broese van Groenou

Belasting van werkende mantelzorgers

Alice de Boer, Saskia Keuzenkamp & Marjolein Broese van Groenou

Het verrichten van mantelzorg kan leiden tot een (te) hoge belasting. In dit artikel gaan we na in hoeverre de mate van belasting van werkende mantelzorgers samenhangt met kenmerken van hun werk (zoals de omvang van de arbeidsduur en het beroepsniveau) en in hoeverre strategieën voor het combineren van betaald werk met mantelzorg (zoals individuele afspraken met de werkgever) die belasting (kunnen) verminderen. Daarbij wordt rekening gehouden met de objectieve belasting, persoonskenmerken van mantelzorgers en de ondersteuning door anderen. De gegevens zijn afkomstig van het onderzoek Informele hulp 2007 van het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Sociaal en Cultureel Planbureau. De analyses richten zich op mantelzorgers tussen de 18 en 65 jaar met betaald werk (van minstens een uur per week) (n=1343). 19% geeft dat zij ernstig belast zijn door het helpen. Deze groep ervaart dat de zorg te veel op hun schouders neerkomt dat hun zelfstandigheid in de knel raakt en dat de zorgverlening ten koste gaat van hun gezondheid. Uit bivariate analyses bleek dat het aantal werkuren, de sector waarin men werkt en verschillende werkstrategieën samenhangen met een hoge belasting. Als echter ook rekening wordt gehouden met objectieve belasting, kenmerken van mantelzorgers, ondersteuning, dan is de samenhang tussen individuele afspraken met de werkgever en werkuren enerzijds, en belasting anderzijds, niet langer significant. In het algemeen blijken werkkenmerken en werkstrategieën van mantelzorgers slechts een klein deel van de variantie in de belasting te verklaren. Een hogere belasting komt vooral voor bij werkende mantelzorgers die intensieve en complexe zorg bieden dan wel hun partner of kind verzorgen.

Gezondheid en participatie - een wankel evenwicht

Myra Keizer & Saskia Keuzenkamp

Volgens het CBS waren er eind 2009 ruim een half miljoen vrouwen in Nederland die om gezondheidsredenen geen betaalde arbeid verrichten - ruim 200.000 meer dan mannen. Vooral bepaalde groepen vrouwen van niet westerse herkomst blijken met dit probleem te worstelen. Tot nu toe wordt de relatie tussen gezondheid en participatie meestal bekeken vanuit kenmerken van het werk of vanuit de combinatie van arbeid en zorg. In dit paper kiezen we de andere richting. Gezondheid kunnen we zien als hulpbron voor het verwerven van een zelfstandige maatschappelijke positie - net als bijvoorbeeld opleidingsniveau en taalbeheersing, tijd, en sociale netwerken (Keuzenkamp 2007). Vrouwen in het algemeen, en vrouwen van niet westerse herkomst in het bijzonder, blijken gemiddeld genomen minder gezond dan mannen en hebben dus ongelijk toegang

7. Gezondheid

tot deze hulpbron. In ons project onderzoeken we in welke mate en op welke manier gezondheid van invloed is op (arbeids-)participatie. In het paper presenteren we ons conceptuele model voor de kwantitatieve analyse en presenteren we de eerste resultaten.

Work and Mental Health The impact of job characteristics, social roles and gender

Inger Plaisier

This paper summarizes and discusses the main results of the dissertation entitled: 'Work and mental health; the impact of job characteristics, social roles and gender'. In this dissertation, two directions of the relationship between work and mental health were explored. The first objective was to explore consequences of the work role and job characteristics for mental health and gender differences in these relationships. Additionally, the impact of mental disorders and the importance of job characteristics on functioning at work were examined. The results show that having a job is mainly favourable for better mental health, though high job demands at work is a risk factor for the incidence of depressive (and not anxiety) disorders. Having a job was not harmful for women's mental health, even in combination with other social roles; the effect of having a job was particularly favourable for men's mental health. Important positive factors were a good quality of social roles and the presence of a partner. High levels of social support and control over tasks at work tasks can help to prevent from poor work functioning and long term sickness absence among workers with anxiety and depressive disorders. Though psychopathology itself remains the most important risk factor for impaired work functioning, paying attention to job characteristics by the occupational medicine discipline may provide opportunities to improve work functioning among persons with depressive and anxiety disorders. It may help to reduce high costs caused by mental disorders in the work place.

7.2 Informele en formele zorg (Ronde 2: 13.15 uur - 15.15 uur, Hv303)

Voorzitter Alice de Boer

Informele zorg in Vlaanderen

Dirk Moons, Lieve Vanderleyden

De Vlaamse Regering pleit voor een warme, solidaire samenleving, waarin zorgbehoevenden niet aan hun lot worden overgelaten. Daartoe neemt ze de nodige initiatieven om personen met een zorgvraag zo lang mogelijk, en ondersteund door het eigen netwerk, in de eigen thuisomgeving te laten blijven.

Dit rapport spitst zich toe op de zorg die mensen opnemen voor een ziek, gehandicapt of bejaard persoon of hij/zij die niet in staat is de gewone dagelijkse activiteiten uit te voeren. Meestal wordt het zorgen voor gezonde kinderen niet besproken, bij hen is immers geen sprake van beperkingen; het tijdelijk afhankelijk zijn van zorg maakt deel uit van de normale evolutie. Dit rapport behandelt toch beide categorieën 'zorgbehoevenden' omdat de zorgtaken voor beiden in wezen niet veel van elkaar

7. Gezondheid

verschillen en omdat de tijdsinvestering en de praktische problemen die ze tot gevolg hebben vergelijkbaar zijn.

Op basis van de survey 'Sociaal-Culturele Verschuivingen in Vlaanderen' (SCV, 2008) wordt het aandeel informele verzorgers bepaald en wordt ingegaan op de determinanten voor het verlenen van zorg en het bieden van opvang. Met andere woorden: geven meer vrouwen dan mannen zorg, respectievelijk bieden meer vrouwen dan mannen opvang van kleine kinderen; wat is de leeftijd van de informele verzorger; is hij/zij laag- of eerder hoogopgeleid; speelt gezondheid een rol,

18% van de bevolking geeft regelmatig informele hulp aan een ziek, gehandicapt of ouder persoon en 12% vangt regelmatig een klein kind op. Door de grote verschillen in vraagstelling tussen verscheidene recente surveys kan geen eenduidige evolutie geschetst worden. De multivariate analyse toont aan dat leeftijd, werksituatie, engagement in vrijwilligerswerk en, zij het in mindere mate, vertrouwen in de medemens belangrijke netto-effecten leveren. De leeftijdsgroep van 55 tot 64 jaar, zonder voltijds werk, actief als vrijwilliger en met vertrouwen in de medemens is oververtegenwoordigd. Als de Vlaamse regering de warme samenleving wil combineren met hogere activiteitsgraden op de arbeidsmarkt dan zal er nu actie moeten ondernomen worden!

Outlining patterns of willingness to seek help from formal, informal and non-conventional mental health care-providers: crowding-in versus crowding-out

Elise Pattyn

Background:

Due to social changes mental health care is now characterized by differentiated types of care. First, formal mental health care is segmented into medical versus non-medical practitioners. Second, informal care-providers gain importance with the focus on community care instead of institutionalization. Third, non-conventional therapies are rising.

Aim:

This paper tries to gain insight into the willingness of the general public to seek help from different types of care-providers in case they would deal with mental health problems. This medical pluralism can be approached in two ways. Formal, informal and nonconventional care-providers can be seen as substitutes (crowding-out) or as complements (crowding-in).

Methods:

The survey 'Stigma in a Global context-Belgian Mental Health Study' carried out 1166 face-to-face interviews in the autumn of 2009. The sample is representative for the Belgian population. The different care-providers are family, friends, psychiatrists, psychologists, self help groups, homeopaths, acupuncturists, osteopaths or chiropractors and other alternative healers. The logistic regression models are estimated in SPSS, adjusted for gender, age, education, marital status, mental health complaints and history of mental illness and service use.

7. Gezondheid

Results:

Results show that a substantial amount of people are willing to seek help from non-conventional therapies such as self help groups (52,8%) and alternative healers (33,4%). The boundaries between willingness to seek help from formal, informal or non-conventional care-providers are not marked. Combinations of all three types of care-providers occur. Especially people who are willing to seek help from self help groups and homeopaths are also willing to contact formal and informal care- providers.

Conclusion:

Our results support the crowding-in hypothesis that non-conventional therapies are combined with the more traditional formal and informal care-providers. We recommend future research to include non-conventional therapies and to look for patterns of care, breaking through the boundaries between formal, informal care and non-conventional care.

The dual appraisal of caregiving: a comparison of three types of care relationships

Marjolein Broese van Groenou, Alice de Boer & Jurjen Iedema

The present study investigated the pathways underlying the dual (positive and negative) appraisal of caregiving in three types of relationships. Based on the caregiver stress model, it is examined to what degree objective stressors, motivational factors, coping behavior, external support and background characteristics of caregivers impact positive and negative appraisal of caregiving among spousal, adult child and other types of caregivers. Data from a large national sample of informal caregivers of 1434 older persons in the Netherlands allowed structural equation modeling (SEM) to examine the direct and indirect effects among independent and dependent variables. Descriptive results showed that spouses report more positive appraisal and more burden than adult children and other types of caregivers. The SEM analyses showed that the determinants of burden differed from the determinants of positive appraisal and in part varied by type of relationship. Motivational factors were most important for positive appraisal, whereas objective stressors, coping style and assistance from others were, in addition to motivation, more important for burden. Which type of motivation, which type of assistance and which objective stressors impact caregiver appraisal, depended on the type of care relationship. In none of the care relationships, positive appraisal was directly associated with burden. The results underscore the dual nature of caregiving and showed that the pathways underlying appraisal of caregiving vary by type of care relationship. Implications for different types of intervention programs to support caregivers are discussed.

7. Gezondheid

Sessie 7.3 Gezondheid in gezin en samenleving (Ronde 3: 15.30 – 17.00 uur, Hv303)
Voorzitter Inger Plaisier

"Neuro-chemical Selves"? Hoe volwassenen ADHD ervaren

Christian Bröer, Marjolijn Heerings

In dit onderzoek achterhalen we welke betekenis ADHD heeft voor volwassenen. Meer specifiek willen we weten of biomedische definities van ADHD ook de identiteit van volwassenen ADHD-ers vormen. Dit onderzoek sluit aan bij eerder onderzoek van Bröer, waarin de invloed van beleidsdiscoursen op de beleving van vliegtuiggeluid (Bröer 2006; Kroesen and Bröer 2009) en de invloed van beleidsdiscoursen op protesten tegen zendmasten voor mobiele telefonie werd aangetoond werd (Bröer, Duyvendak et al. 2010). Bröer stelt dat een dominant publiek discours structureert hoe mensen hun eigen (gezondheids)problemen ervaren. We toetsen in het bijzonder de populaire stelling van de Britse socioloog Nikolas Rose dat mensen zich in toenemende mate als "neurochemical selves" opvatten. Rose beschrijft een overgang van een psychodynamisch zelfbeeld naar een somatisch zelfbeeld (Rose 2006). Dit onderzoek beschrijft de typen zelfbeelden van volwassen ADHD-ers met behulp van de q-methode, een combinatie van interpretatieve en statische methoden (Brown 1980). Voortbouwend op onderzoek van Heerings leggen we een divers samengestelde steekproef van volwassenen met ADHD stellingen voor die zij zelf moeten rangordenen ten opzichte van elkaar. In de patronen van ordenen worden met behulp van factoranalyse typen geïdentificeerd. We vermoeden dat de factoren afwijken van wat Rose zou voorspellen. Rose ziet waarschijnlijk over het hoofd dat er naast een psychodynamisch model en een neurochemisch model van ADHD ook een sociologisch model van ADHD deel uit maakt van het alledaagse ADHD discours. Verder verwachten wij dat het neurochemisch model niet in alle factoren prominent naar voren komt. We denken dus de stelling van Rose te nuanceren. De ziektebeleving van ADHD-ers laat zich niet reduceren tot een biomedisch model. De dataverzameling voor dit onderzoek wordt in april 2010 afgerond.

Zelfcategorisering als 'oudere': Omgaan met een eenzaamheidstereotypering

Eric Schoenmakers

In deze studie is nagegaan op welke manier het oudere mensen lukt een positieve sociale identiteit te behouden wanneer zij geconfronteerd worden met een eenzaamheidstereotypering.

De sociale identiteit theorie stelt dat identiteit grotendeels ontleend wordt aan de categorieën waartoe men zich rekent. Mensen hebben behoefte aan een positieve identiteit. Om dat te bereiken dienen zij de categorieën waartoe zij zich rekenen positief te beoordelen. Negatief beoordeelde categorieën, zoals oudere mensen, worden gestigmatiseerd, wat leidt tot een lagere eigenwaarde. Een individu kan negatief stigma voorkomen door één of meer van de volgende strategieën toe te passen: (1) sociale mobiliteit, ontkennen bij de categorie te horen, (2) sociale competitie, het negatieve beeld bestrijden en (3) sociale creativiteit, niet focussen op de negatieve eigenschappen van de

7. Gezondheid

categorie. Gebaseerd op deze strategieën verwachten we dat oudere mensen zich niet vaak tot de categorie van ouderen rekenen, dat zij ontkennen dat de categorie eenzaam is en dat individuele eenzaamheid voor hen geen reden is om zich tot de categorie te rekenen.

Data van 1000 volwassenen zijn verzameld in 2008. De eerste hypothese is getoetst door het percentage oudere mensen dat zich rekent tot de identiteitsgroep van oudere mensen te vergelijken met percentages zelfcategorisering voor andere categorieën. De tweede en derde strategie zijn getoetst door na te gaan of de zelfcategorisering als 'oudere' afhangt van de individuele perceptie dat oudere mensen eenzaam zijn, respectievelijk individuele eenzaamheid en de verwachting in de toekomst zelf eenzaam te worden.

Geen van de drie strategieën wordt veelvuldig gebruikt om de eenzaamheidsstereotypering te vermijden. De kans dat oudere mensen zich tot de identiteitsgroep rekenen, wordt zelfs groter wanneer zij aangeven risico te lopen om in de toekomst eenzaam te worden. Hiermee bevestigen zij het stereotypebeeld dat zij als oudere mensen risico lopen op eenzaamheid.

Parents, television and health. Long term effects of television habits in childhood on bodyweight in adult life.

Natascha Notten, Gerbert Kraaykamp and Jochem Tolsma

Research has shown that television habits in the family home can have major effects on children's well-being, both on their mental and physical health. Childhood obesity is found to be one of the negative consequences of children's television exposure, and thus, since television viewing is an in-home leisure activity, a reason for some parents to guide their children television viewing. Parents can foster their children's television behavior by setting an example, by means of their own television habits both in content and time, but they may also actively mediate their children's television viewing, for instance by discussing television content with their children. However, since parental media socialization is a social differentiated activity, not all children will be guided into critical television viewers and, consequently, this will contribute to inequality in health risks. Although the relation between television viewing habits and weight status has been well investigated for either children and adults, there is hardly any research that examines whether there are long-term effects of childhood television exposure in the family home on a persons' weight (i.e. health) in adulthood. Therefore, we consider our research as innovative since we focus on parental television socialization activities and its long-term effects on adult children's health. We study the effects of media example set by parents (parents' own television behavior) and parent-child interactions on media consumption (parental television guidance) in childhood on adult children's bodyweight. By doing so, we control for adult children's own television habits, their bodyweight when entering adulthood and other relevant parental and individual characteristics. We use data from two waves of the Family Survey Dutch Population (De Graaf et al., 2003; Kraaykamp et al., 2009) to test our hypotheses.

8. Criminaliteit

8. Criminaliteit, Jan Kornelis Dijkstra

8.1 (Ronde 1: 09.30 uur – 11.00 uur, Hv403)

Voorzitter Jan Kornelis Dijkstra

Fysiologische reactiviteit en verschillende vormen van agressie onder meisjes: De rol van verwerping en gevoeligheid voor verwerping

Jelle Sijtsema

In deze studie werden relaties tussen fysiologische reactiviteit tijdens sociale uitsluiting en fysieke en relationele agressie onderzocht. Fysiologische reactiviteit werd gemeten aan de hand van hartslag, huidplooigeleiding en ademhalingsritmiek (RSA). We veronderstelden dat de relatie tussen fysiologische reactiviteit en agressie het sterkst zou zijn voor kinderen die hoog scoren op verwerping door leeftijdsgenoten en die erg gevoelig zijn voor verwerping. De data voor deze studie zijn verzameld tijdens een zomerkamp voor meisjes (gemiddelde leeftijd = 12.47; N = 119) in Noord-Amerika. Onze resultaten lieten zien dat een lage reactiviteit samenhangt met meer relationele agressie. Daarnaast hing een lage reactiviteit in combinatie met verwerping en gevoeligheid voor verwerping ook samen met meer fysieke agressie. Tegen de verwachting in bleken hyperreactieve meisjes die zowel werden verworpen en erg gevoelig voor verwerping waren, het hoogst te scoren op fysieke agressie. Tezamen dragen deze bevindingen bij aan een beter inzicht in de relatie tussen fysiologische reactiviteit en verschillende vormen van agressie.

Birds of a feather stick together? De invloed van crimineel gedrag op echtscheidingskansen

Marieke van Schellen, Anne-Rigt Poortman & Werner Raub

Binnen de levensloopcriminologie wordt het huwelijk als een belangrijk keerpunt in de criminele carrière gezien. Opmerkelijk genoeg is er tot nu toe nauwelijks aandacht geweest voor een sterk gerelateerde levensloope gebeurtenis: echtscheiding. De weinige eerdere studies op dit gebied hebben bovendien geen rekening gehouden met het criminele gedrag van de huwelijkspartners.

Het doel van dit onderzoek is tweeledig. Allereerst zal een antwoord worden gezocht op de vraag in hoeverre crimineel gedrag van invloed is op de kans om te scheiden. Daarnaast zal worden ingaan op de vraag in hoeverre de scheidingskansen van delinquenten afhangen van het criminele gedrag van de huwelijkspartner. Binnen de familiesociologie wordt vaak verondersteld dat huwelijken langer stand houden als partners op elkaar lijken. Het is echter de vraag of dit ook geldt als beide partners delinquent zijn. Zowel de persoonlijkheden als levensstijlen van delinquenten zouden de stabiliteit van het huwelijk niet noodzakelijk ten goede hoeven te komen. Het feit dat aan deze vragen tot dusverre nauwelijks aandacht is besteed, wordt mede veroorzaakt doordat adequate data, zowel in ons land als daarbuiten, niet voorhanden was.

8. Criminaliteit

Om het onderzoek uit te voeren zal gebruik worden gemaakt van gegevens uit de Criminele Carrière en Levensloop Studie (CCLS). In het kader van deze studie zijn voor bijna 5000 veroordeelde personen de complete criminele carrières en levenslopen in kaart gebracht vanaf het 12e tot 72e levensjaar. Voor dit onderzoek is de CCLS uitgebreid met gegevens over de criminele carrières van de huwelijkspartners van al deze veroordeelden. Dit maakt de CCLS de eerste studie die longitudinale gegevens bevat over het criminele gedrag van zowel delinquenten als hun partners. De resultaten laten zien dat niet alleen de timing van delicten, maar ook de ernst van de gepleegde delicten de echtscheidingskansen van veroordeelden sterk beïnvloedt.

Delinquent peers in multiple contexts

Jolijn Broekhuizen

A body of literature has shown that delinquent adolescents affiliate with delinquent networks (Aseltine 1995, Baerveldt et al. 2008, Brendgen 2000, Cuyper et al. 2009, Erickson et al. 2000, Fergusson et al. 2007, Haynie 2002, Haynie et al. 2006, Lonardo et al. 2009, Meldrum et al. 2009, Payne and Cornwell 2007, Weerman and Bijleveld 2007). Most studies on the association between delinquent adolescents and delinquent peers were only aimed at single contexts: peers from school, best friend(s) or the romantic partner. However, adolescents meet peers in several situations, for example in the neighbourhood, at school and at the (sports) club. Omitting the influence of peer delinquency from multiple settings leads to an incomplete explanation of adolescent delinquency.

By neglecting the existence of several networks, previous studies also overlooked the additional influence of affiliation with multiple delinquent peer networks. Exposure to delinquent behavior in different networks leads to more possibilities to learn deviant definitions, skills and behavior (Sutherland, 1947) and to imitate deviant behavior (Bandura, 1977). Furthermore research on multiple network contexts creates the opportunity to examine whether overlap between deviant social contexts (multiplexity) leads to more delinquency (Mollenhorst 2009, Verbrugge 1979).

The present research project, conducted among 680 scholars in the city of Rotterdam in the Netherlands, is the first to investigate five different peer contexts: school, neighbourhood, (sports) club, young relatives and the frequently encountered 'peer group'. In contrast to previous research, this study gives insight to the full extent of delinquent peer networks. In the present study we address two main research questions: 'Does taking into account the delinquency of peers from various contexts lead to a better explanation of adolescent delinquency?' and 'Does affiliating with more delinquent networks lead to a disproportional higher risk on delinquent behaviour?'

9. Gezin

9. Gezin, Tanja van der Lippe

9.1 Werk en gezin (Ronde 1: 9.30 uur - 11.00 uur, Hv402)

Voorzitter Tanja van der Lippe

De verzoening van arbeid en gezin: Een longitudinale analyse van de impact van deeltijdwerk op de ervaring van tijdsdruk

Ilse Laurijssen, Ignace Glorieux, Suzana Koelet

We bekijken de gevolgen van de combinatie van arbeid en gezin, in termen van de mate waarin de aanpassing van de arbeidsloopbaan aan het gezinsleven (door vrouwen) bijdraagt tot een betere arbeid-gezinbalans. Meer specifiek gaan we na wat de gevolgen zijn van minder gaan werken in functie van de kinderen. Wordt daardoor ook effectief een betere werk-leven balans bereikt? Het lijkt logisch dat een vermindering van de arbeidsuren samengaat met een lagere tijdsdruk, maar het is evengoed mogelijk dat een vermindering van de werkduur volledig gecompenseerd wordt door andere taken (i.c. huishoudelijk werk) die opgenomen worden. Het aantal uren betaald werk blijkt immers een van de belangrijkste voorspellers voor het aantal uren huishoudelijk werk (Coltrane, 2000), net zoals de ontwikkeling van een meer traditionele takenverdeling in het gezin in grote mate gerelateerd is aan de werkgeschiedenis van vrouwen (Cunningham, 2007). Niet alleen op het vlak van de verdeling van het huishoudelijk werk heeft deeltijds werk gevolgen. Deeltijds werken gaat ook gepaard met veranderingen in het type werk en de arbeidskwaliteit. Ook deze niet-temporele jobveranderingen dienen voor een volledig begrip van de impact van deeltijds werk beschouwd te worden, omdat werkcondities relevant blijken voor de werk-leven balans (Gallie & Russell, 2009).

Aan de hand van de Vlaamse SONAR-data onderzoeken we op welke wijze het veranderen van voltijds naar deeltijds werk tussen 26 en 29 jaar samengaat met een daling in de gevoelens van tijdsdruk, waarbij we kunnen vergelijken met wie voltijds (of deeltijds) blijft werken, of wie de loopbaan (al dan niet tijdelijk) onderbreekt. Het longitudinale (panel) karakter van de data heeft als voordeel dat we beter kunnen nagaan in welke mate verschillen in tijdsdruk te maken hebben met verschillen in achtergrond dan wel met effectieve veranderingen in de levensloop. Vervolgens gaan we na in welke omstandigheden de aanpassing van de arbeidsloopbaan bijdraagt tot minder tijdsdruk. We toetsen in welke mate de arbeidsduurvermindering op zichzelf de ervaring van tijdsdruk beïnvloedt, dan wel te maken heeft met de ruimere arbeidsomstandigheden. Onze (voorlopige) bevindingen geven aan dat deeltijds werk, ondanks de versterking van traditionele rolopvattingen, inderdaad bijdraagt tot de vermindering van de ervaren tijdsdruk, gedeeltelijk ook door de gelijktijdige verandering van het type werk.

9. Gezin

De onderschatting van work-family conflict : beïnvloedt work-family conflict de contacteerbaarheid van respondenten in survey onderzoek?

Anina Vercruyssen, Bart Van de Putte, Henk Roose

Aangezien work-family conflict (WFC), het rollenconflict door incompatibiliteit van rolvereisten van werk- en gezinsrollen, zowel in onderzoek als voor beleid een belangrijk topic is, is een correcte inschatting van deze problematiek noodzakelijk. Bepaalde kenmerken van de WFC-problematiek kunnen echter leiden tot methodologische kwesties: intuïtief lijkt het immers zeer waarschijnlijk dat zij die het meeste WFC ervaren net diegenen zijn die geen tijd of energie over houden om andere dingen te doen, zoals participeren in surveys. Wanneer een relatie bestaat tussen de onderzoeksvariabelen en de 'response propensity' van de steekproefpersonen in een survey, is er sprake van een 'nonresponse bias'. En indien een relatie bestaat tussen WFC en de response propensity in surveys die specifiek aandacht hebben voor de combinatie van werk en gezin, is het mogelijk dat onderzoek WFC systematisch onderschat. Deze paper onderzoekt of er effecten zijn van WFC op de contacteerbaarheid van respondenten in de SCV-Survey uit 2002 (Administratie Planning en Statistiek, 2002). Deze survey bevat de module 'Family and Changing Gender Roles' van the International Social Survey Program (ISSP) voor Vlaanderen, die specifiek focust op de combinatie van werk en gezin. Gebruik makend van het 'continuum of resistance'-model en het 'classes of participants'-model, werden "hard-to-contact" respondenten gebruikt als proxies voor finale non- contacten. Deze proxies tonen aan dat er inderdaad sporen van een nonresponse bias te vinden zijn en dat WFC bijgevolg onderschat kan worden in onderzoek.

Aspirations of Men and Women over the Life Course

Mariska van der Horst

Although women are more and more active in the labor market, they still lag behind in their occupational achievements. Previous research has been unable to fully explain why this is the case. The aim of this paper is to gain more insight in gender differences in aspirations. We argue that the life stage men and women are in strongly influences their aspirations. Although we assume that both men and women have similar goals in life, the way to attain these goals will differ between them. For example, women can obtain status via a career as well as having children, whereas men are dependent on paid work only for their status. We therefore hypothesize that in the presence of children women have lower work aspirations and higher family aspirations than their male partners and women without children. Moreover, it can be expected that differences exist within the work domain as well. We hypothesize that more masculine traits in work, such as getting a promotion or earning a high salary, are valued more by men and less masculine traits, such as personal development and meaning something for society, are valued more by women. To test our hypotheses we use data specifically designed for investigating aspirations, collected in 2009 by PanelClix. In this dataset, over 7000 men and women are asked to rank their aspirations in various domains of their lives. Preliminary results indicate that, although generally men and women rank their aspirations similarly, they do

9. Gezin

differ in the likelihood of putting one aspiration over the other. Moreover, the life stage an individual is in is found to be important. For example, women are *less* likely than men to put raising a child above job aspiration before they have a child, but are *more* likely to do so after the child is born.

9.2 Kinderen en familie (Ronde 2: 13.15 uur - 15.15 uur, Hv402)

Voorzitter Tanja van der Lippe

Grootouderlijke investeringen, onzekerheid over genetische verwantschap en het reproductief potentieel van de kinderen. Een test van evolutionaire hypothesen

Ralf Kaptijn

Recent onderzoek laat zien dat grootouders een belangrijke rol spelen in de opvang van kinderen. Dit onderzoek richt zich op de verdeling van deze hulp van de grootouders over hun kinderen. Vanuit een evolutionair perspectief zijn verschillen in de verdeling van grootouderlijke investeringen onder andere verklaard vanuit de zekerheid over de genetische verwantschap met de kleinkinderen en het reproductief potentieel van de kinderen. Grootouders zijn minder zeker over de genetische verwantschap met de kinderen van hun zoon dan die van hun dochter. Het reproductief potentieel van de kinderen hangt af van hun sekse in combinatie met hun sociaal economische positie. Evolutionaire verklaringen voor de verdeling van grootouderlijke investeringen zijn echter bekritiseerd omdat ze geen rekening houden met reciprociteit en cultuur als mogelijke alternatieve verklaringen. In dit onderzoek worden deze evolutionaire verklaringen getoetst waarbij ook rekening wordt gehouden met reciprociteit en culturele factoren.

We onderzochten de verdeling van grootouderlijke investeringen in Nederland en China en controleerden daarbij voor emotionele en instrumentele steun van het kind aan de grootouder. In Nederland pasten grootouders vaker op de kinderen van hun dochter, maar in China pasten grootouders vaker op de kinderen van hun zoon. De sociaal economische positie van de grootouder had geen invloed op deze sekse voorkeuren.

Deze resultaten laten zien dat cultuur een meer bepalende factor is voor grootouderlijke investeringen dan zekerheid over de genetische verwantschap met de kleinkinderen. Deze resultaten wijzen ook op het belang om evolutionaire hypothesen in verschillende culturele contexten te onderzoeken.

Gender differences in adult child's instrumental support to their parents: cohort comparison between 1992 and 2008

Natalia Tolkacheva

Imbalances in siblings contributions to parental support are particularly attributed to gender: traditionally daughters are the most common care suppliers, whereas sons engage in intensive support often only when there are no daughters or daughters are not available.

9. Gezin

Given the modernization of society, various societal changes regarding gender roles and gender attitudes might take place. The current research investigates whether changes regarding gender differences in parental support could be observed. We hypothesized that nowadays particularly sons provide more support and gender differences in adult child's instrumental support provided to their older parents become smaller. We analyzed data from two cohorts of older adults in 1992 and 2008 with mixed-gender multiple children. From each family we selected one son and one daughter who provided the most instrumental support from all sons and daughters respectively and compared the frequency of their instrumental support in 1992 and 2008. The results demonstrated that in recent cohort both sons and daughters provide instrumental support to their parents more often. In particular sons from recent cohort give support more often and the difference between sons and daughters is smaller. The study suggests that gendered nature of intergenerational instrumental support has a tendency towards more similarities between men and women.

Differentials in marital fertility among Jewish families in Amsterdam, 1880-1940

Peter Tammes & Frans van Poppel

Studies for the Netherlands as a whole and for the Dutch city of The Hague show an earlier and faster decline in marital fertility among Jews than in other religious groups during the fertility transition. Although Jews are compared to other religious groups, variation among Jews has not been studied systematically. As the fertility transition in the Netherlands and the beginning of the social and economic assimilation of Jews coincided in time, it is in particular interesting to find out whether there is a relation at the individual level between the two processes. To study this question we collected data from the population registers in Amsterdam on family formation in two consecutive generations covering the transition period. Using these registry data, our aim is to answer the following questions, 1) which factors account for variation in marital fertility, 2) how rapidly declines fertility, and 3) which factors account for the variation in the pace of the decline in fertility. Given our research question we focus in particular on the effect of assimilation in addition to the usual socio-economic characteristics of the couple. This is done by taking into account whether or not the family was living in a religiously mixed district or not, what their religious affiliation was, and whether they had contracted a religiously mixed marriage.

Weerstand van Turkse en Nederlandse Ouders Tegen Interetnische Contacten van Kinderen

Anke Munnikma, Andreas Flache, René Veenstra & Maykel Verkuyten

Onderzoek naar vriendschapsnetwerken op scholen vindt vaak etnische segregatie. Schoolkenmerken beïnvloeden de mate van vriendschapssegregatie (Moody, 2001), maar de rol van ouders bij intra- versus interetnische vriendschapskeuzes is nog onderbelicht. In welke mate staan ouders open voor interetnische contacten van adolescenten en hoe

9. Gezin

kunnen verschillen tussen ouders worden verklaard? Dit hebben we onderzocht met een steekproef van Turkse (n=73) en Nederlandse (n= 49) ouders van schoolgaande kinderen in Arnhem.

Een mogelijke verklaring wordt gezocht in kenmerken van de cultuur van ouders. De Turkse cultuur wordt over het algemeen als een collectivistische cultuur getypeerd (Gouveia & Ros, 2000). Dit houdt in dat Turkse ouders zich meer aan de sociale achterban oriënteren, waardoor het voor Turkse ouders mogelijk belangrijker is dat het gedrag van kinderen niet afwijkt van de groep. Daaruit volgt hypothese 1: *Turkse ouders staan minder open voor interetnische contacten dan Nederlandse ouders*. Algemener kan worden verwacht dat binnen elke cultuur afwijkend gedrag van kinderen voor ouders voornamelijk ongewenst is als ouders denken dat dit afwijkend gedrag de gezinsreputatie aantast. Hypothese 2: *Naarmate ouders dit denken, staan ze minder open voor interetnische contacten van hun kind(eren)*. In een collectivistische cultuur is gezinsreputatie mogelijk belangrijker. Daaruit volgt hypothese 3: *De relatie tussen aantasting gezinsreputatie en open staan voor interetnische contacten is sterker voor Turkse ouders*. Het blijkt dat Turkse ouders minder open staan voor interetnische vriendschappen dan Nederlandse ouders. Bij zowel Turkse als Nederlandse ouders vinden we dat naarmate ouders sterker het idee hebben dat afwijkend gedrag van het kind de gezinsreputatie aantast ze minder open staan voor interetnische contacten. Echter, Turkse ouders zijn sterker van mening dat afwijkend gedrag van het kind de gezinsreputatie aantast dan Nederlandse ouders. Dit verklaart waarom Turkse ouders minder open staan voor interetnische contacten dan Nederlandse ouders.

10. Migratie

10. Migratie, Frank van Tubergen

Sessie 10.1 Migratie (Ronde 1: 9.30 – 11.00 uur, Hv420)

Voorzitter Tobias Stark

In search of an affordable rural idyll?

Migration into less popular rural areas in the North of the Netherlands

Rixt Bijker & Tialda Haartsen

Migration into rural areas is often explained in terms of the rural idyll, the attraction of the countryside as a way of life. A less hurried lifestyle, quietness, space and greenness are associated with this way of life. However, this migration phenomenon has mostly been researched in attractive, amenity-rich areas. Stockdale (2006) shows that the motivations of people migrating to depopulating areas in Scotland differ from those of migrants to attractive, repopulating areas.

In this study we investigate whether this also holds for those rural areas in the Netherlands that can be considered less popular to live in and are suffering from population decline. We want to find out which people do move to these areas and why. What are the characteristics of migrants to these areas? Are their motivations mainly personal or work-related, or do these migrants also search for the rural idyll? Did they already know the area from their own experience before they moved, for example through recreational visits? These and other questions are answered using survey data (N = 660) from four case study areas in the North of the Netherlands.

Aspirations and transnational activities of irregular migrants in the Low Countries

Masja van Meeteren

Both the literature on immigrant transnationalism and on irregular immigration suggest that irregular migrants are not transnationally active because of the obstacles connected to their legal and economic status. Drawing on participant observation and in-depth interviews with a diverse population of irregular migrants in the Low Countries, this article demonstrates that many irregular migrants do engage in various transnational activities. More importantly, it is argued that a focus on aspirations helps to understand why irregular migrants do or do not engage in specific transnational activities.

Foreign Direct Investments and International Migration to Dutch Cities

Jeroen van der Waal

In the early 1980s Saskia Sassen formulated a theory explaining migration from newly industrializing countries to cities in advanced economies. The push factor in this theory is the uprooting of traditional work structures in newly industrializing countries due to foreign

10. Migratie

direct investments (FDI). In combination with the cultural links that exist between countries that send and receive investments, this uprooting would lead to migration flows in the exact opposite direction of the investment flows: people would migrate from countries receiving investments to countries that send these. According to Sassen's theory the pull factor of this migration process is high demand for low-skilled service workers spawned by the clustering of advanced producer services in cities. Using data available through Statistics Netherlands and the World Bank, this article empirically tests these push and pull factors for immigration from newly industrializing countries to the 22 Dutch urban agglomerations, and assesses how they relate to classical migration theories concerning these migration flows that revolve around poverty and underdevelopment. In accordance with the push factor in Sassen's theory it is found that migration from newly industrializing countries to Dutch cities is highly related to investment flows from the Netherlands. The pull factor, high labour demand spawned by the clustering of advanced producer services, is however not related to these migration flows. These findings are discussed in the light of classical migration theories.

10.2 Etnische Ongelijkheid (Ronde 2: 13.15 – 15.15 uur, Hv417)
Voorzitter Thomas de Vroome

“Immigrants’ Self-Rated Health in Europe: A Cross-Classified Multilevel Approach to Distinguish Origin Country, Destination Country, and Community Effects”

Tim Huijts & Gerbert Kraaykamp

Findings from numerous studies suggest that experiences prior to migration in immigrants’ country of origin as well as immigrants’ country of destination are influential to their health and well-being. However, research containing actual tests of origin effects and destination effects has been lacking. After all, in order to do so, an approach in which immigrants from multiple origin countries and multiple countries of destination are examined simultaneously is needed. In the present study, we do this by using a double comparative approach.

We pooled data from the European Social Surveys (2002-2008). We were able to examine 12,033 first generation immigrants from 122 countries of origin living in 31 countries of destination, and 7,177 second generation immigrants from 75 countries of origin located in 28 countries of destination. A validated and cross-culturally comparable self-rated health measurement is used. Markov Chain Monte Carlo (MCMC) estimation techniques in MLwiN were used to estimate cross-classified multilevel models.

Results of variance components models suggest that immigrants’ current living environment is far more important than living conditions prior to migration in determining health. Political suppression in the country of origin has a detrimental influence on immigrants’ health, whereas originating from predominantly Islamic countries appears to be beneficial. Immigrants’ health is strongly related to the health of natives in the country of destination. Living in countries where the own immigrant group is relatively large has negative consequences to immigrants’ health. The fact that immigrants report better health as migration costs are higher suggests the presence of

10. Migratie

health selection mechanisms. In light of the general debate in medical sociology on the relative contribution of early life conditions and the current living environment in shaping health, our study suggests that the role of the latter is by far more important than the former.

Of first generation immigrants, the things that pass .. A study into the use of human and social capital of successful Hindu-Surinamese entrepreneurs in the Netherlands

Wim Hulsink, Katja Rusinovic, Wikash Tahloe

The comparison between first and second-generation ethnic entrepreneurs and their utilization of social capital and human capital in achieving new venture success is underresearched (Rušinović, 2006; 2007; Sequeria & Rasheed, 2004). The main objective of this research is to investigate how social capital and human capital are used among first and second-generation ethnic entrepreneurs to achieve new venture success. In order to research this gap in current literature, this study has focussed on a specific group of ethnic entrepreneurs in the Netherlands. While the Surinamese community in the Netherlands exists of several sub-communities with distinguishable values and norms, in current research no distinction was made between the separate sub-communities. The Hindu-Surinamese, with a strong tradition of trading and mixing family with business, were chosen as the focal group of immigrant entrepreneurs. This explorative research, with a qualitative research design, has been conducted among seven first-generation Hindu-Surinamese business owners and seven second-generation Hindu-Surinamese ethnic entrepreneurs with an own firm in the Netherlands.

In the process of using human and social capital and achieving new venture success, substantial differences were found between the first and second-generation of ethnic entrepreneurs. Prior knowledge and previous experience are of great influence in the opportunity recognition and exploitation of an opportunity while realizing survival during the emergent phase. For the second generation, previous experience is also essential while exploiting an opportunity during early growth. While none of the first-generation ethnic entrepreneurs indicated their general education to be of any importance during the exploitation of an opportunity in emergence or early growth, numerous second-generation Hindu-Surinamese ethnic entrepreneurs identified their general education as relevant for their own firm. Specific education or courses have been found to be similarly important for both groups. With regard to the crucial start-up resources needed during emergence of the new venture, the first-generation Hindu-Surinamese rely predominantly on strong ties, whereas the second-generation exploits social capital from strong ties, weak and no ties. During early growth of the new venture, both groups emphasized the role of weak and no ties. However, each generation enabled these relations in another way. For the first-generation, the utilization of strong ties was not sufficient to achieve the early growth aims. The second-generation however, were now found to use mainly weak and no ties during the early growth phase. The development of ties, with whom initially no contact or connection existed, into weak or even strong ties seems to be a typical phenomenon for the second-generation.

10. Migratie

“Go with the flow”: over de macht van vanzelfsprekendheid in de schoolloopbanen van Turkse en Marokkaanse meisjes

Ignace Glorieux, Suzana Koelet & Ilse Laurijssen

In de schoolloopbanen van allochtone meisjes zijn er op basis van het kwantitatieve studiemateriaal uit het Vlaamse longitudinale SONAR onderzoek een aantal bijzonderheden te noteren. Meisjes van Turkse en Marokkaanse herkomst zijn zeer sterk oververtegenwoordigd in het beroepsonderwijs, door zowel vroege als latere keuzes tijdens de schoolloopbaan. Ondermeer door het gevolgde onderwijstraject in het secundair onderwijs, hebben ze een lagere kans op het behalen van een diploma, en zijn hun kansen op het volgen en (succesvol) afronden van hoger onderwijs zeer beperkt.

In deze bijdrage proberen we aan de hand van een aantal gesprekken met Turkse en Marokkaanse vrouwen te verduidelijken welke kansen en belemmeringen zich precies voordoen tijdens hun schoolloopbaan zowel op school als in het thuismilieu. Hiertoe werden 6 vrouwen geselecteerd uit het SONAR onderzoek voor een aantal diepgaande vervolginterviews. Hun ervaringen illustreren de factoren die aan de basis liggen van de keuzes die gemaakt worden in de vroege en latere onderwijsloopbaan. De gesprekken vormen het uitgangspunt voor een uitgebreide studie van de onderwijsliteratuur rond allochtone leerlingen in Vlaanderen (en Nederland) die de algemene vaststellingen van het SONAR-onderzoek verder uitdiepen. De combinatie van interviews en literatuur brengt het relaas van schoolloopbanen bepaald door etniciteit en gender tot leven. Zowel op het persoonlijke niveau, het interactieniveau, het institutionele niveau als op het symbolische niveau, blijken verschillende invloeden samen te werken die het voor de meisjes erg moeilijk maken om van het voor hen uitgestippelde traject af te stappen. Deze bijdrage gaat onder meer in op het lokalisme in de schoolkeuze van de ouders, de weinig ambitieuze keuzes van de meisjes zelf, de begeleiding en studie-oriëntering in de scholen (of het gebrek daaraan) en aanzetten tot levenslang leren.

Ethnic differences in finding work through social networks in the Netherlands

Pieter-Paul Verhaeghe

Social networks play an important role in the labour market participation of ethnic minorities: many immigrants find a job through personal contacts. Most research on this topic is based on surveys carried out in the United States and/or compare the job find methods of natives with those of immigrants in general. There are, however, considerable differences between ethnic minority groups in the use of personal contacts to find a job. Therefore, this research examines the differences in finding work through personal contacts between ethnic minority groups in the more tightly regulated labour market of the Netherlands. Using unique data from the migrant sample of the Netherlands Kinship Panel Survey (N=1402), we compare four ethnic minority groups in the Netherlands: Turks, Moroccans, Surinamese, and Antilleans. Three types of explanations are considered. First, cultural explanations focus on factors like the migration motives and family solidarity to explain the ethnic differences in finding work through personal contacts. Second, class explanations state that these ethnic differences are the result of the

10. Migratie

association between class position and job find method. Both neo-Weberian and neo-Marxist class conceptualizations are used here. Finally, the role of structural opportunities on the Dutch labour market is investigated: host-country specific formal qualifications and the language proficiency.

Sessie 10.3 Vooroordelen en discriminatie (Ronde 3: 13.15 – 15.15 uur, Hv420)

Voorzitter Frank van Tubergen

White flight: Dutch majority's objections to multi-ethnic neighbourhoods

Marieke van Londen, Marcel Coenders, Peer Scheepers

In American research, persisting patterns of racial segregation have been linked to white flight. White flight occurs when the arrival of racial minorities in the neighbourhood prompts the rapid departure of whites. In Europe, ethnic residential segregation is a relatively recent phenomenon, and thus, a new research topic. Despite being a recent phenomenon, ethnic residential segregation across European cities is substantial, widespread and for the most part increasing.

One of the debates about ethnic segregation centers on the motivation behind majority's opposition to multi-ethnic neighborhoods. One interpretation is that opposition is motivated by ethnic prejudice. A more recent account reads that the objections are driven by a desire to avoid the lower social-class characteristics associated with multi-ethnic neighborhoods. In this paper, we focus on the ethnic residential preferences of Dutch majority members. Taking advantage of a large scale survey-based experiment, we examine to what extent Dutch majority's inclinations to enter or leave multi-ethnic neighborhoods, relate to the size and the social-class characteristics of the resident ethnic minority group. Apart from these composition effects of the neighbourhood, we also examine to what extent individuals' social class, self-interest and perceptions of ethnic threat relate to their residential preferences and their inclination to move out.

Impliciete en expliciete interetnische houdingen en etnische discriminatie

Lieselotte Blommaert, Frank van Tubergen & Marcel Coenders

Etnische discriminatie-theorieën zijn vaak gebaseerd op de assumptie dat negatieve interetnische houdingen leiden tot discriminerend gedrag. Of dat klopt is een vraag die wetenschappers al lang bezighoudt en tegenwoordig weer volop aandacht krijgt. Recent onderzoek naar attitudes van werkgevers ten opzichte van etnische minderheden en hun gedrag tijdens sollicitatieprocedures heeft uitgewezen dat hiertussen geen significant verband bestaat.

Wat kan discrepanties tussen interetnische houdingen en gedrag verklaren? Eén mogelijke verklaring is dat mensen zich niet altijd bewust zijn van hun houdingen. Daarom is het nodig onderscheid te maken tussen impliciete en expliciete attitudes. In tegenstelling tot expliciete attitudes kunnen impliciete attitudes geactiveerd worden

10. Migratie

zonder dat men zich daarvan bewust is. Bovendien beïnvloeden impliciete attitudes gedrag mogelijk op een andere manier dan expliciete attitudes. In tegenstelling tot sociologen doen psychologen al ruim tien jaar onderzoek op dit gebied. Inmiddels is regelmatig aangetoond dat zelf-gerapporteerde houdingen niet (altijd) overeenkomen met houdingen gemeten op een indirecte of impliciete manier. Er is echter nog weinig bekend over de relatie tussen expliciete en impliciete houdingen enerzijds en (discriminerend) gedrag anderzijds.

Het doel van dit onderzoek is om de effecten van impliciete en expliciete interetnische houdingen op etnische discriminatie (gedrag) te bestuderen. We gebruiken gegevens van een laboratorium-experiment. Daardoor weten we zeker dat gemeten houdingen en gedrag toebehoren aan dezelfde persoon. Ook biedt het de mogelijkheid om kenmerken van (fictieve) sollicitanten systematisch te variëren, zodat we de relevantie van verschillende sollicitanten-kenmerken voor beslissingen van 'werkgevers' kunnen vergelijken.

Ons laboratorium-experiment (onder 250 studenten) bestaat uit een Impliciete Associatie Test, een vragenlijst (expliciete interetnische houdingen) en een discriminatie-test (studenten kregen cv's van fictieve sollicitanten voorgelegd). Discriminerend gedrag is gemeten als de mate waarin oordelen van studenten over de kwaliteit van sollicitanten en hun beslissingen over welke sollicitanten ze uitnodigen voor een sollicitatiegesprek gebaseerd zijn op de etniciteit van sollicitanten.

Explaining anti-Muslim attitudes in the Netherlands: tests of ethnic competition theory and intergroup contact theory

Michael Savelkoul

In this study we set out to explain anti-Muslim attitudes in the Netherlands. Although the presence and immigration of Muslims have become widely discussed, there is little systematic evidence about the determinants underlying anti-Muslim attitudes. Using data from the Social and Cultural Developments in the Netherlands (SOCON) survey (2005, 2006), containing a detailed measurement of anti-Muslim attitudes, we tested two contradictory mechanisms, derived from ethnic competition theory and intergroup contact theory. Results from hierarchical structural equation modeling indicate that the effect of out-group size (i.e. the percentage Muslims in Corop-regions) on anti-Muslim attitudes is predominantly mediated by perceived ethnic threat rather than contact. We found support for a curvilinear relationship between out-group size and perceived ethnic threat: the initial positive effect of out-group size on perceived threat levels off and decreases at larger out-group proportions. Moreover, out-group size increases the likelihood of contact with friends belonging to ethnic minority groups which, however, does not reduce anti-Muslim attitudes. Finally, our findings revealed that contact with colleagues belonging to ethnic minority groups reduces negative attitudes toward Muslims and mediates the effect of individual level determinants on anti-Muslim attitudes. In sum, disentangling mechanisms of ethnic competition and intergroup contact, our results shed more light on the determinants underlying anti-Muslim attitudes.

10. Migratie

The Impact of Interethnic Liking on Intergroup Attitudes: A Refinement of the Contact Hypothesis

Tobias Stark, Andreas Flache and René Veenstra

Following Allport's contact hypothesis, various researchers have argued that contact with other ethnic groups in the classroom should improve the interethnic attitudes of students and foster interethnic friendships. However, the empirical evidence on the association between contact and interethnic relations in classrooms is mixed. Pettigrew's work suggests an interaction between contact and friendship relations as explanation. Only when interethnic contact goes together with friendships between members of different ethnic groups, positive effects of contact on intergroup attitudes can be expected. We refine this argument and test our extended theory empirically. Friendship is too exclusive a category for being the central moderator between contact and attitude change. Liking, instead, might be a better moderator between contact and attitudes than friendship because it allows taking the quality of much more interpersonal relationships into account. It is argued that liking of an outgroup member may improve interethnic attitudes, whereas disliking may worsen it. This argument is tested in a longitudinal school study on liking, friendship, and attitudes among a sample of 1249 secondary school students. Whereas mere interethnic contact has only a weak effect on attitudes toward ethnic groups, interethnic friendships are considerably related to more favorable attitudes. However, interethnic liking has a stronger effect on attitude toward other ethnic groups than interethnic friendships. Results are replicated for attitudes toward two different ethnic minority groups. These findings are in line with the contact hypothesis: interpersonal liking links interethnic contact to interethnic attitudes.

Sessie 10.4 Stemgedrag en identificatie (Ronde 4: 15.30 – 17.00 uur, Hv420)

Voorzitter Lieselotte Blommaert

Stemmen of niet-stemmen? Dat is de vraag! Electorale participatie van allochtonen in 24 Europese landen

Stéfanie André, Jaap Dronkers, Ariana Need

Electorale participatie wordt gezien als één van de belangrijkste kenmerken van de politieke integratie van allochtonen. Dat allochtonen gemiddeld minder stemmen dan autochtonen wordt gezien als een gebrek aan integratie die door kan werken op andere terreinen als sociale en economische integratie. Daarnaast worden groepen die minder stemmen ook minder vertegenwoordigd in de representatieve democratie wat leidt tot een afname van de legitimiteit van de democratie. Waarom stemmen allochtonen minder dan autochtonen? De vraag die centraal staat in dit paper om de vorige te beantwoorden luidt: *hoe kunnen verschillen tussen allochtonen uit verschillende herkomstlanden in verschillende bestemmingslanden worden verklaard met behulp van kenmerken van bestemmingslanden en herkomstlanden?*

In dit paper wordt onderzoek gepresenteerd verricht onder 8132 allochtonen in 24 Europese landen uit 62 herkomstlanden en herkomstgebieden. De data zijn uit de tweede

10. Migratie

en derde ronden van het *European Social Survey*. De electorale participatie tussen allochtonen uit verschillende herkomstlanden en tussen allochtonen in verschillende bestemmingslanden varieert aanzienlijk. De verschillen tussen de bestemmingslanden zijn groter dan die tussen de herkomstlanden, maar de kenmerken van het land van bestemming zijn belangrijker dan de kenmerken van het land van herkomst bij het verklaren van de electorale participatie van allochtonen. Het blijkt dat allochtonen uit landen met meer politieke en sociaal-economische mogelijkheden en een protestante of rooms-katholieke dominante religie een grotere kans hebben om te stemmen. Van het bestemmingsland blijkt alleen een hoger economisch niveau bij te dragen aan een verhoogde electorale participatie. Om de politieke integratie van allochtonen te verhogen wordt voorgesteld om de economische integratie te bevorderen en te investeren in onderwijs voor allochtonen.

To BE or not to BE... that's not the question

Delphine Hesters

In mijn doctoraatsonderzoek wil ik demonstreren hoe concepten en onderzoeksbenaderingen die binnen cultuursociologie ontwikkeld zijn toegepast kunnen worden in de context van het integratieonderzoek, met het doel om de bestaande onderzoeksresultaten te complementeren, maar ook om een kritisch licht te werpen op de instrumenten en resultaten van de dominante onderzoekslijn naar de integratie van etnische minderheden. In de paper die ik voorstel, wens ik in te zoomen op het fenomeen van '(etnische) identiteit'. Wanneer identiteit bestudeerd wordt binnen integratieonderzoek, wordt gevraagd welke de categorieën zijn waarmee etnische minderheden zich identificeren en in welke mate ze zich met die categorieën identificeren. In mijn onderzoek, daarentegen, bestudeer ik enerzijds de verschillende betekenissen die dezelfde identiteitscategorieën kunnen dragen en anderzijds de rol van ('externe') categorisatie in het tot stand komen van ('interne') identificatie. Daarmee volg ik de onderzoeksagenda van o.a. Rogers Brubaker en Richard Jenkins.

De onderzoeksresultaten die ik wens voor te stellen op de Dag van de Sociologie in Groningen bespreken leden van de tweede generatie van Marokkaanse afkomst in Antwerpen en Brussel die zich niet als Belg identificeerden in de semigestructureerde interviews die ik met hen voerde. Vanuit het integratieperspectief vormen zij de meest problematische groep – hun positie wordt omschreven in termen van counterculture, reactive ethnicity of gebrek aan loyaliteit t.a.v. het gastland. Mijn resultaten suggereren dat niet-identificatie met de marker 'Belg' in integratieonderzoek – op zijn minst voor een deel van de betreffende populatie – niet adequaat geïnterpreteerd wordt. Meer concreet: enerzijds observeer ik hoe een enge, etnische interpretatie van de categorie Belg respondenten van Marokkaanse afkomst leidt tot niet-identificatie met de marker, ondanks een duidelijke positionering als Belgisch burger. Anderzijds stel ik vast dat respondenten die zichzelf als Belg beschouwen, zich in onderzoek toch niet met de categorie Belg identificeren omdat ze zich niet aldus erkend voelen in de samenleving.

10. Migratie

National Identification and Settlement Intentions among Immigrants in the Netherlands

Thomas de Vroome & Frank van Tubergen

In this paper, we study two aspects of immigrant integration: national identification with the host country and settlement intentions. National identity can be seen as the subjective attachment immigrants have to the host country on the one hand, and the ethnic minority community on the other (Phinney, 1990; Zimmermann et al., 2007). The intentions and decisions to remain in the host country or return to the country of origin are also a reflection of immigrants' attachment to the host country and origin country respectively (Jensen & Pedersen, 2007).

Surprisingly, immigrants' national identification is hardly ever connected to immigrants' settlement intentions in the immigration literature. This is surprising because both national identification and settlement intentions are important aspects of immigrant integration and both reflect immigrants' attachment to the host country. It is therefore interesting to study how immigrants' national identification and settlement intentions are related and to what extent the same determinants can explain both national identification and settlement intentions.

Previous research on immigrants' settlement intentions mainly focuses on immigrants' economic opportunities in the host and origin country (Dustmann, Weiss, & Street, 2007), while the research on immigrants' national identification focuses more on immigrants' social and cultural orientation towards the host country (e.g. social interaction with natives and proficiency in the host country language) than on economic opportunities (Lubbers, Molina, & McCarty, 2007; Nesdale, 2002).

We have two main questions in this study. First, to what extent are immigrants' national identification and settlement intentions associated? Second, to what extent do the same determinants - in terms of economic opportunities and socio-cultural orientation - lead up to identification with the host country and the intention to settle permanently in the host country? To answer these questions, we use large scale (N=3800) cross-sectional survey data collected in 2002 among Turkish, Moroccan, Surinamese and Antillean minorities in the Netherlands (SPVA 2002).

11. Seksuele Minderheden

11. Seksuele Minderheden, Saskia Keuzenkamp

11.1 Acceptatie van seksuele minderheden (Ronde 1: 9.30-11.00 uur, Hv310)

Voorzitter Saskia Keuzenkamp

Children's attitudes towards gay men and lesbian women and the role of ethnic background

Henny Bos, Theo Sandfort & Charles Picavet

Background: Hardly any studies have surveyed children's attitudes towards lesbian women and gay men, let alone investigated whether there are differences on this topic between children with non-Western and those with Western backgrounds. Because of the increased ethnic diversity in Western countries, the study of the role of ethnic background in children's attitudes towards gays and lesbians should be given high priority. The aim of the present study was to assess children's attitudes towards gay men and lesbian women, whether these attitudes differ between children with various ethnic backgrounds, and whether these ethnicity-related differences are mediated by the pressure children experience to behave in accordance with their gender and by their evaluation of cross-gender behaviour.

Method: Data were collected from children in eight Dutch elementary schools by means of a paper-and-pencil questionnaire administered in the classroom. The questionnaires consisted of standardized instruments. Data were gathered in eight elementary schools in Amsterdam, the Netherlands (only children from the two highest grades of elementary school were invited to participate). Parental consent had been obtained from parents of the children. A research assistant administered the questionnaires in the classroom during school hours. All children (mean age 11.47; N = 229) lived in the Netherlands; 50.2% had non-Western and 49.8% Western ethnic backgrounds.

Results: Children with non-Western ethnic backgrounds reported more negative attitudes towards gays and lesbians and experienced more parental pressure to behave in accordance with their gender. They also showed more negative attitudes towards gender-nonconforming behaviour by peers. A mediation analysis revealed that the differences in attitudes towards gay men and lesbian women resulted from different experiences with parental pressure to conform to one's gender.

Conclusion: These findings strongly suggest that in order to improve children's attitudes towards homosexuality, it is crucial to address the gender role beliefs of their parents.

11. Seksuele Minderheden

Zijn Nederlandse homo- en biseksuele jongeren (gemakkelijk) open over hun seksuele voorkeur?

Jantine van Lisdonk, Diana van Bergen en Saskia Keuzenkamp

Nederland staat bekend om haar tolerante klimaat ten aanzien van homoseksualiteit. Betekent dit ook dat het uitkomen voor homo- of biseksualiteit vanzelfsprekend en onproblematisch is? Eerder onderzoek laat zien dat juist jongeren laag scoren op acceptatie van homoseksualiteit en dat jonge homoseksuelen meer met homonegativiteit te maken krijgen dan ouderen (Keuzenkamp et al, 2006; Schuyf, 2009). Het is daarom interessant om te bezien of en in welke mate homojongeren open zijn over hun seksuele voorkeur. Op basis van het eerste grootschalige onderzoek onder Nederlandse homo- en biseksuele jongeren (16-25 jaar)(SCP/VU 2009) wordt op deze kwestie ingegaan. De data zijn verzameld middels een online vragenlijst (n=1636). De resultaten van dit onderzoek worden beschreven in het rapport *Steeds gewoon, nooit gewoon* van het Sociaal en Cultureel Planbureau. Dit rapport zal op 25 juni 2010 verschijnen. Geïnteresseerden in het rapport kunnen na 25 juni contact opnemen met Jantine van Lisdonk (j.van.lisdonk@scp.nl).

Antigay violence and the culturalization of citizenship

Laurens Buijs

This paper aims to investigate how antigay violence relates to tensions in the Dutch multicultural society. The data of the study on the motives of perpetrators of antigay violence in the Netherlands, and particularly Amsterdam, are presented (Buijs et al. 2009). One of the interviewed perpetrators states he wanted to fight the Taliban because he considers them a threat for the Dutch tolerant values. While in training for this military mission, he seriously injured gay men on a cruising area with a group of fellow soldiers. This case is illustrative for a more general finding that most perpetrators have a positive stance towards Dutch (sexual) tolerance and diversity. They feel this is threatened by Islam, rather than by themselves. How can this be explained?

Native Dutch increasingly frame their culture as a 'progressive monoculture', which assumes a significant 'value gap' between them and the immigrant population (Duyvendak et al. 2009, Jansen 2009, Keuzenkamp et al. 2006). In fact, acceptance of homosexuality has become a touchstone of belonging in the Netherlands (Mepschen et al., in press). Right-wing Islamophobic movements accuse Muslim immigrants of being 'backwards', and say their religion forms a threat to Dutch core values of tolerance. The increasing popular support for these voices indicates that Dutch citizenship is being 'culturalized' (Tonkens et al. 2008; Geschiere 2009).

This study shows that there are many similarities in the way 'autochthonous' and 'allochthonous' Dutch think about homosexuality: not religion, but (traditional) norms of gender and sexuality are at the basis of homonegative attitudes of all groups. Antigay violence has been explained too quickly by referring to a cultural and religious conflict. Explanations which refer to the role of Islam are so dominant that even some native Dutch perpetrators adopt them and try to fit their actions in this framework, an ultimate form of 'culturalization of citizenship'.

11. Seksuele Minderheden

Sessie 11.2 Seksuele minderheden en indentiteit (Ronde 2: 13.15 – 15.15 uur, Hv310)
Voorzitter Diana van Bergen

Homo & lesbische ouderschap in Nederland

Loes van Gelderen & Henny Bos

De afgelopen jaren is er steeds meer verscheidenheid in gezinstypen ontstaan. Een voorbeeld van een 'nieuw' gezinstype is het gezin waarin kinderen opgroeien met twee ouders van hetzelfde geslacht, het aantal van zulke gezinnen neemt steeds meer toe. In deze paper wordt een overzicht gegeven van het Nederlandse onderzoek naar lesbisch ouderschap dat sinds 2000 aan de Universiteit van Amsterdam wordt uitgevoerd. De volgende vragen worden aan de hand van de onderzoeksresultaten beantwoord: Hoe gaat het met deze gezinnen? Hebben ze veel last van stigmatisering en hebben deze ervaringen invloed op het psychologisch welbevinden van de kinderen? Ten slotte zal er worden afgesloten met ideeën voor toekomst onderzoek naar lesbisch en homo-ouderschap.

Voorbij identiteit? *Identity negotiations* van vrouwen met andere bewoordingen of belevingen van hun seksuele oriëntatie

Tamar Doorduyn

Volgens Foucauldiaanse historici (Foucault 1980, Greenberg 1997) wordt seksualiteit vanaf eind negentiende eeuw geconceptualiseerd als een identiteit, gebaseerd op een georiënteerd verlangen naar mensen van een specifiek geslacht. Vaak wordt echter gesteld dat seksuele oriëntatie de laatste decennia steeds minder een grond voor identiteit is en dat seksuele identiteit vooral door vrouwen als minder vaststaand wordt ervaren.

Zo bekritiseert *bisexuality theory* en recentelijker *queer theory* de notie van een stabiele seksuele identiteit (Jagose 1996, Däumer 1992). Volgens Plummer is deze fluiditeit in seksuele narratieven een kenmerk van een postmodern tijdperk (Plummer 1995:138). Lisa Diamond (2008) stelde recentelijk op grond van haar onderzoek dat vooral vrouwen hun seksuele identiteit als minder *gendered* en onveranderlijk ervaren, en eerder onderzoek toont aan dat vrouwen in hun coming out en seksuele identificatie minder de gebaande paden volgen dan mannen (Rust 1996).

Toch waarschuwt een poststructuralistische kijk (b.v. Winther Jörgensen & Phillips 2009) op de relatie tussen vertoog en subjectiviteit voor een te snelle conclusie dat seksuele identiteit passé is, dat gender er niet meer toe doet of dat we nu voorbij dualiteiten denken. Volgens deze kijk wordt identiteit altijd in relatie tot bestaande discursieve structuren gecreëerd (Mills 1997:103, Bacchi 2005:207) en moet iedereen zich dus verhouden tot bijvoorbeeld het identiteitsvertoog.

In mijn paper analyseer ik daarom de narratieven over seksuele oriëntatie en identiteit van vrouwen die zich naar eigen zeggen op een minder vastomlijnde manier identificeren met de voor hen beschikbare categorieën voor seksuele oriëntatie. In deze narratieven, tot stand gekomen in diepte-interviews met Nederlandse vrouwen, komt naar voren hoe de vrouwen bij het innemen van een identiteitspositie “onderhandelen” tussen de voor hen

11. Seksuele Minderheden

beschikbare vertogen op het gebied van gender en seksualiteit in intersectie met andere sociaal-culturele categorieën.

Confronterende lichamen: transgender ervaringen in de sport

Agnes Elling

Onderzoek naar the gegenderde structuur en cultuur van sport was in de afgelopen decennia één van de centrale thema's in het internationale sportsociologische onderzoek. Behalve de inherente symbolische relatie met seksuele voorkeur, is de laatste jaren meer aandacht voor onderzoek waarin (constructies van) seksuele identiteit centraal staan. Een nog vrijwel onontgonnen onderzoeksterrein daarbinnen is het thema transseksualiteit of transgender. Transseksualiteit wordt veelal vooral benaderd als een medisch probleem of als reproductieve uitingsvorm van een rigide binair gendersysteem.

In navolging van de juridisch afgedwongen deelname van de Amerikaanse Renee Richards aan het profcircuit van het vrouwen tennis van 1977-1981 voerden internationaal diverse andere man-vrouw transseksuelen strijd om deelname aan de vrouwencompetitie. In 2004 heeft dit geleid tot nieuwe IOC richtlijnen over deelname van man-vrouw transseksuelen in hun nieuwe geslachtsidentiteit na transitie. In Nederland is er nog weinig commotie geweest rondom de deelname van man-vrouw transseksuelen (transvrouwen) aan de vrouwencompetitie in de wedstrijdsport. Wat opmerkelijk is gezien de aanwezigheid van de Vrije Universiteit in Amsterdam als een van de grootste mondiale 'genderklinieken'. Mijden transvrouwen (wedstrijd)sportdeelname of is er weinig ophef omdat ze niet winnen? En welke positieve dan wel negatieve betekenissen heeft sport voor vrouw-man transseksuelen?

In dit paper staan de sportdeelname'loopbanen' en ervaringen van transmannen en -vrouwen centraal. Op basis van interviews met twaalf transseksuele mannen en vrouwen van 27-51 jaar ga ik in op hun (non)participatie en de daarmee samenhangende 'technologies of the body' (zowel [inter]persoonlijk als structureel/cultureel) voor, tijdens en na hun transitie.

Voor veel transseksuele mannen en vrouwen vormt sport een confronterende omgeving met betrekking tot gender (dis)identificatie, lichamelijke ver-/onthulling en controle. De data laten enkele patronen zien in de 'onderhandelingen' hierover en de mate waarin transgenders zich al dan niet 'thuis' voelen in de sport, maar tonen vooral een divers palet aan buitengewone sportervaringen.

11. Seksuele Minderheden

Sessie 11.3 Seksuele minderheden, sociale steun en psychologisch welzijn (Ronde 3: 15.30 – 17.00 uur, Hv310)

Voorzitter Henny Bos

Sexual minorities online: Age differences in the use of community websites

Laura Baams, Kai Jonas, Henny Bos, Sonja Utz en Laurens van der Vuurst

Community websites are a source of social support for young sexual minorities. For older sexual minorities, however, the internet is thought to be used for different reasons as they are further in their sexual identity formation. As the internet is widely used for sexual contact purposes, a possible function of the internet for older sexual minorities is the facilitation of sexual contact. We hypothesize that younger sexual minorities use community websites more for social reasons, whereas older sexual minorities use these websites more for sexual contact reasons. Two studies assessed the use of community websites by different age groups of sexual minorities (16-24 years old; 25-59 years old) on several lesbian/gay/bisexual/transgender- directed websites. Measures included: Internet use during times of stress; Motives to start using the internet; Purpose for online profile; Interest in members; Online social support.

In Study 1 (N = 327) it was found that, as expected, the younger age group started using these websites more for social bonding, whereas the older age group started using these websites more for sexual contact. No differences in internet use during times of stress were found.

In Study 2 (N = 922) it was found that, as expected, the younger age group designed their online profile and had an interest in members more for social reasons, whereas the older age group reported doing so more for sexual contact reasons. Furthermore, it was found that the younger age group experienced more online social support compared to the older age group.

Results of both studies confirm the hypothesized age difference in internet use among sexual minorities. The proposed paper will discuss the implications of both studies and specifically the supportive role of internet in the lives of young sexual minorities in the early stages of their sexual identity formation.

De Relatie tussen Gender non-conformiteit en Psychisch welzijn, en de invloed van Minority Stressoren onder Same Sex Attracted jongeren

Laura Baams, Titia Beek, Helene Hille en Felice Zevenbergen

Jongeren die op personen van hetzelfde geslacht vallen (Same Sex Attracted, hier afgekort als SSA) ervaren minority stressoren zoals geïnternaliseerde homofobie, stigmatisering en afwijzing (Meyer & Northridge, 2006). Deze stressoren zijn specifiek voor seksuele minderheden en gerelateerd aan een lager psychologisch welzijn (Meyer & Northridge, 2006). SSA individuen zijn daarnaast vaker gender non-conform dan heteroseksuelen (Lippa, 2002), en door deze gender non-conformiteit hebben zij ook een grotere kans om stigmatisering te ervaren (Zucker & Bradley, 1995), wat gerelateerd wordt aan een lager psychologisch welzijn (Skidmore, Linsenmeier, & Bailey, 2006).

11. Seksuele Minderheden

Hoewel uit eerder onderzoek is gebleken dat minority stress samenhangt met psychologisch welzijn (Meyer & Northridge, 2006) en dat gender non-conformiteit onder SSA jongeren samenhangt met stigmatisering en psychologisch welzijn, is nog niet eerder onderzocht of minority stressoren een mogelijke medierende rol spelen in de relatie tussen gender non-conformiteit en psychologisch welzijn.

De huidige studie heeft onder 154 deelnemers van 16-24 jaar bovenstaande relaties onderzocht. Met een online vragenlijst is de mate van gender non-conformiteit, minority stress, en psychologisch welzijn vastgesteld.

De resultaten van de huidige studie bevestigen de relatie tussen gender non-conformiteit en psychologisch welzijn, en benadrukken dat gender non-conformiteit enkel een invloed heeft op psychologisch welzijn wanneer SSA jongeren stigmatisering ervaren. Daarnaast wordt de negatieve relatie tussen minority stress en psychologisch welzijn wederom bevestigd. Aangezien seksuele minderheden vaker gender non-conform zijn en door hun seksuele oriëntatie en gender non-conformiteit vaker stigmatisering ervaren is de invloed die dit heeft op psychologisch welzijn belangrijk om verder te onderzoeken. In het paper zullen deze relaties uitgebreid beschreven en onderzocht worden, ook zullen suggesties gedaan worden voor vervolgonderzoek. De resultaten van de huidige studie zijn belangrijk om meer inzicht te krijgen in de problematiek onder seksuele minderheden.

Homonegativiteit, depressieve klachten en suïcidaliteit bij Nederlandse Homojongeren

Diana van Bergen, Jantine van Lisdonk en Saskia Keuzenkamp

Hoewel Nederland homotolerant is, kunnen homojongeren het lastig hebben. “Homo!” is het meest gebruikte scheldwoord op de middelbare school. Op het psychisch welbevinden van homojongeren zijn demografische factoren van invloed, bijvoorbeeld geslacht en religie. Daarnaast spelen homospecifieke stressoren (*minority stress*) een rol, zoals negatieve reacties over de seksuele voorkeur (Meyer, 2003). Wanneer jongeren niet voldoen aan gendernormen (jongensachtig of meisjesachtig zijn) kan dit negatieve reacties uitlokken. In hoeverre hebben Nederlandse homojongeren te maken met homonegativiteit, depressieve klachten en suïcidaliteit? Welke homospecifieke aspecten en demografische factoren zijn van invloed op hun depressie en suïcidaliteit? Om dit te beantwoorden gebruiken we data van de eerste grootschalige Nederlandse enquête (N=1636) onder homojongeren (SCP/VU 2009). De resultaten van dit onderzoek worden beschreven in het rapport *Steeds gewoon, nooit gewoon* van het Sociaal en Cultureel Planbureau. Dit rapport zal op 25 juni 2010 verschijnen. Geïnteresseerden in het rapport kunnen na 25 juni contact opnemen met Diana van Bergen. D.van.Bergen@scp.nl.

12. Open sessies (overige)

12. Open sessies (overige), Peter Mascini

Sessie 12.1 Sociale permissiviteit en legitimering van gezag (Ronde 2: 13.15 uur – 15.15 uur, Hv410)

Voorzitter Peter Mascini

Towards More Social Permissiveness? A Study on Modernization and the Rise and Fall of Social Permissiveness in the Netherlands

Samira van Bohemen & Peter Achterberg

One influential strain of sociological theory predicts the emergence of increasing social permissiveness and tolerance in societies that from the midst of the twentieth century are increasingly modernizing and secularizing. The case of the Netherlands has in this sense been considered indicative, as this is a country where religion and traditions quite abruptly made way for more progressive value-orientations. In this vein Dutch sociologists over the past years have theorized that the Netherlands, from the 1960's onwards, became one of the most tolerant and culturally progressive societies of the world. However, recently this country has witnessed an apparent increase of both authoritarianism and ethnocentrism that seem to be most prevalent amongst the young. Drawing from survey data representative for the Dutch population aged 16 years or more (N = 2121), this study focuses on the question how we can explain the simultaneous erosion of the Christian tradition and the emergence of ethnocentrism and authoritarianism amongst the youngest birth cohort in Dutch society. Our results indicate that a general trend towards more social permissiveness in Dutch society is countered by the youngest birth cohort. It is shown that the young on average are more ethnocentric and authoritarian than their parents, while they are no more or less religious. Furthermore, our results indicate that an explanation for this trend should be sought in anomie. We conclude with a discussion of some theoretical implications of these results.

Public support for vigilantism: Legitimacy at stake?

Nicole Haas

Public support for vigilantism is commonly seen as an indicator of a lack of confidence in the criminal justice system. After all, one of the main goals of the justice system is to prevent citizens from taking the law into their own hands. However, our research suggests that factors other than confidence affect how the public views vigilantism. More specifically, we found situational characteristics of a vigilantism case to be important determinants of support for vigilantism.

In a quasi-experimental design, a representative sample (N = 2376) of the Dutch population was presented with fictitious newspaper articles about an antecedent crime and a subsequent act of vigilantism against the antecedent offender. Experimental factors were the antecedent crime (traffic aggression, pedestrian crash and a sex offense) and the formal sentence given to the antecedent offender (acquittal, light, normal or heavy). The

12. Open sessies (overige)

vigilantism act was identical in all conditions, and consisted of violent assault. Confidence in the criminal justice system was assessed one month later. Results showed that the type of antecedent crime was one of the main predictors of support for vigilantism, while confidence only played a marginal role. Most support was found for vigilantism against a sex offender. The findings imply that public support for vigilantism should not automatically be interpreted as a sign that the legitimacy of the criminal justice system is at stake.

Explaining Polarization of North Americans Abortion Attitudes Between 1977 and 2006

Rense Nieuwenhuis, Ariana Need and Manfred te Grotenhuis

Attitudes towards induced abortion have become increasingly polarized between 1977 and 2006. This study sets out to develop an explanatory theoretical model for analyzing this polarization of abortion attitudes. It is argued that existing research¹ correctly argues to treat polarization as a distributional characteristic, but fails to explain polarization. In this study it is argued that a distinction needs to be made between polarization at the level of a population (indicated by more dispersed attitudes) and polarization in the attitudes between social categories (indicated by differences in the average score on an attitudes scale). Based on this distinction, polarization at the level of the population can be caused by three mechanisms: compositional change, diverging social categories, and dispersion within social categories. These mechanisms are tested against data from the General Social Surveys (1977-2006).

The strongest explanation for polarization of abortion attitudes was found in compositional change. The increase of the number of people hardly ever attending church was found to have contributed substantially to increasing levels of polarization on abortion. In contrast, the trend of increasing polarization was suppressed by the decline of the number of lower educated people. Furthermore, the abortion attitudes of people attending church with different frequencies were found to be increasingly diverged in states with characteristics that are regarded to be conflicting with religious beliefs (i.e. medicaid provision of abortion, parental involvement legislation, high levels of apostasy, and high abortion ratios). Finally, in these same 'religiously hostile' conditions, the attitudes amongst people attending church at least weekly were found to be more dispersed within the social category. These findings of polarization on the micro level, however, did not contribute to polarization at the population level.

Revisiting Weber: Legitimacy and its Crisis

Benno Nietelenbos

Weber's typology of legitimacy is famous but even more infamous. His apparent elitist perspective on legitimate authority (*Herrschaft*), his 'amoral' approach, and the fact that he just 'misrepresents the relationship between people's beliefs and legitimacy', means

12. Open sessies (overige)

that Weber's influence on the concept is seen by some as 'disastrous' (Beetham 1991). Weber's preoccupation with concepts and isolated definitions in the first part of his *Economy and Society* is in this respect not very helpful for his legacy. Most critique on Weber seems to be based upon this first part, the *Conceptual Exposition*. If we, however, have the patience to read the entire work then Weber's approach seems to promise us a very helpful basis for understanding legitimacy in practice.

Weber's approach is helpful because it overcomes the problematic relation of political philosophy and individual motivation – a problem going back at least to Locke. Or to say it differently, if we want to understand the problems of legitimacy in our current age and day – as I think there are – then political philosophy cannot help us. We need to understand social practices of legitimacy before we can critique or 'moralise' those practices.

In this paper I would like to present Weber's understanding of legitimacy from the perspective that legitimacy is an emerging property arising out of the relation between ruler and ruled. This property can emerge only if it can build upon 'valid' sources of meaning. Although this is the basis of Weber's approach, his typology goes astray. I would therefore want to propose a different typology differentiating practices of legitimacy upon their sources of validity.

Understanding legitimacy from the different types of practices allows us to analyse current problems of legitimacy in the Western world, the dawn of crisis. It allows us to carefully understand the relations and differences between legitimacy and trust or confidence, and between legitimacy and efficiency. Furthermore, it should point out that we should move beyond the rather limiting approach of the Easton inspired input- and output-legitimacy.

Sessie 12.2 Vrije tijd en vrijwilligerswerk (Ronde 3: 15.30 uur – 17.00 uur, Hv410)
Voorzitter Peter Mascini

Six-year follow-up on volunteering in later life: a cohort comparison in the Netherlands

Marjolein Broese van Groenou & Theo van Tilburg

Given population aging and the productive potential of older people, it is important to examine how individual and societal developments affect social engagement in later life. The study aimed to disentangle the effects of age, aging and cohort on volunteering among the young old. Using data from the Longitudinal Aging Study Amsterdam, we examined volunteering rates of young olds (N = 2,745) in two decades: those being 55-69 year old in 1992 and their age-peers in 2002. Six-year follow-up on both cohorts allowed for cohort-sequential analyses. Multilevel logistic regression analyses revealed that (1) regardless of age, the 2002-cohort volunteered more often than the 1992-cohort, (2) in six years time volunteering increased for the 55-59-year-olds, stabilized among the 60-64-year-olds, and declined among the 65-69-year-olds, and (3) these age-differential changes were observed in both cohorts. These effects remained significant after adjusting for gender, education, religious involvement, health, employment status, network size and partner status. A higher

12. Open sessies (overige)

education, religious involvement, staying in good health and maintaining a large network increased the likelihood of volunteering. Unobserved factors, such as a more positive view on aging within society, may also account for the large increase in volunteering among the recent cohort of young olds.

Trends in vrijetijdsactiviteiten en lidmaatschap van vroeg gepensioneerden in Nederland tussen 1983 en 2007

Rabina Cozijnsen

De transitie naar pensionering is van grote invloed op de tijdsbesteding van jonge ouderen. Eerder onderzoek heeft aangetoond dat een actief vrijetijdsleven met sociale contacten en sport bijdraagt aan een goede aanpassing aan de pensionering en goed is voor het welzijn van jonge ouderen. Vrijetijdsbesteding verandert echter niet alleen gedurende levensloop, maar transformeert ook in de historische tijd als gevolg van sociaal-demografische ontwikkelingen. Centraal in deze paper staat de vraag in hoeverre vrijetijdsactiviteiten van vroeg gepensioneerden veranderd zijn in de afgelopen drie decennia. De verwachting wordt getoetst dat lidmaatschap van verenigingen en het beoefenen van vrijetijdsactiviteiten en sport in georganiseerd verband is afgenomen. Data van 7 metingen van het Aanvullend Voorzieningsgebruik Onderzoek (AVO) tussen 1983 en 2007 zijn geanalyseerd. Gepensioneerden in de leeftijd 56-64 jaar zijn geselecteerd (N=799) en een controle groep van werkenden in dezelfde leeftijd (N=1676). De resultaten laten zien dat sportactiviteiten zijn toegenomen in de afgelopen decennia. In tegenstelling tot onze verwachtingen zijn gepensioneerden ook steeds vaker lid van een sportvereniging en/of beoefenen ze sport in competitie of trainingsverband. Eveneens is lidmaatschap van verenigingen voor creatieve activiteiten onder gepensioneerden toegenomen. Deze trend lijkt vooral toe te schrijven aan cohort verandering en in mindere mate aan periode effecten. De huidige generatie vroeg gepensioneerden heeft een actief vrijetijdsleven waarin lidmaatschap van verenigingen en het beoefenen van sport een belangrijke plaats innemen.

Vrije tijd: nietsdoen of nuttig zijn? Waarden in 30 Europese landen

Ellen Verbakel

Sinds de Tweede Wereldoorlog is er een toename geweest in de hoeveelheid vrije tijd in objectieve zin. Er wordt minder tijd besteed aan betaald en aan huishoudelijk werk dan vroeger. Echter, tegelijkertijd horen we dat mensen het 'druk, druk, druk' hebben. Deze ogenschijnlijke tegenstelling vraagt om onderzoek naar de subjectieve beleving van mensen wat betreft hun vrije tijd. Ik verwacht dat mensen heden ten dage een sterke druk voelen het maximale uit hun vrije tijd te halen. Achterliggende oorzaak is dat de moderne tijd meer kansen biedt dan ooit om vooruit te komen in het leven, maar alleen als je jezelf inzet. Het ambitieniveau ligt hoog en dus moet tijd nuttig besteed worden. Anders verwoord: relaxen alleen is zonde van de tijd, je moet ook actief bezig zijn jezelf te

12. Open sessies (overige)

ontwikkelen. In deze studie zal ik de vraag beantwoorden wat mensen belangrijk vinden in vrije tijd en nagaan of de patronen universeel zijn of verschillen tussen landen in Europa en groepen in de samenleving. Hiervoor gebruik ik de nieuwe wave van de European Values Study, verzameld in 2008 en 2009 in heel Europa, waarin is gevraagd hoe belangrijk men de volgende aspecten vindt in vrije tijd: (a) aardige mensen ontmoeten, (b) ontspanning, (c) doen wat ik wil, (d) iets nieuws leren. Hypothesen hebben betrekking op individuele ambities (jong, hoogopgeleid, mogelijkheden hogerop te komen betekent meer nadruk op serieuze invulling vrije tijd) en op objectieve tijdsdruk (werk en druk gezinsleven betekent grotere voorkeur en noodzaak voor ontspanning). Resultaten zullen tijdens de Dag van de Sociologie worden gepresenteerd.

Alfabetische namenlijst met sessie aanduiding

Abendroth, Anja	4.3			
Achterberg, Peter	2.2	5.1	5.2	12.1
Aerts, Saskia	3.1			
Akkerman, Agnes	4.1	4.3	5.1	
André, Stéfanie	10.4			
Baams, Laura	11.3			
Beek, Titia	11.3			
Bekerom, Petra van den	5.1			
Bekkers, René	6.3			
Berg, Esther van den	6.1	6.2		
Berg, Mariecke van den	6.4			
Bergen, Diana van	11.1	11.2	11.3	
Berkers, Pauwke	2.1			
Bijker, Rixt	10.1			
Blommaert, Lieselotte	10.3	10.4		
Boekkooi, Marije	6.1			
Boer, Alice de	7.1	7.2		
Bohemen, Samira van	2.2	12.1		
Born, Marieke	4.1			
Bos, Henny	11.1	11.2	11.3	
Breedveld, Koen	2.1			
Broekhuizen, Jolijn	8.1			
Broër, Christiaan	7.3			
Broese van Groenou, Marjolein	7	7.1	7.2	12.2
Buijs, Laurens	11.1			
Coenders, Marcel	1.3	10.3		
Coffé, Hilde	6.3			
Cox, Nele	3.1			
Cozijnsen, Rabina	12.2			
Damman, Marleen	4.4			
Damme, Maike van	1.1			
Das, Enny	4.1			
Dekker, Karien	1.3			

Dewaele, Alexis	3.1			
Dijk, Hanna van	6.3			
Dijkstra, Jan Kornelis	8	8.1		
Doorduyn, Tamar	11.2			
Doorn, Marjoka van	6.1			
Dronkers, Jaap	1	1.1	1.2	6.3
Dykstra, Pearl	1.1			
Echtelt, Patricia van	4.2			
Eeckelaer, Merel	2.1			
Elling, Agnes	11.2			
Ellwardt, Lea	4.1			
Flache, Andreas	9.2	10.3		
Gelderen, Loes van	11.2			
Genugten, Marieke van	4.3			
Gesthuizen, Maurice	1.2			
Gilder, Dick de	4.1			
Glorieux, Ignace	9.1	10.2		
Graaf, Nan-Dirk de	5.2			
Grotenhuis, Manfred te	12.1			
Gucht, Frederik Van der	3.1			
Haartsen, Tialda	10.1			
Haas, Nicole	12.1			
Havekes, Esther	1.3			
Heerings, Marjolein	7.3			
Helbling, Marc	6.4			
Henkens, Kène	4.4			
Hesters, Delphine	10.4			
Hille, Helene	11.3			
Hollanders, David	5.2			
Horst, Mariska van der	9.1			
Houtman, Dirk	2.2			
Houtte, Mieke van	3.1			
Houwelingen, Pepijn van	6.2			
Hover, Paul	2.1			
Huijts, Tim	10.2			
Huitsing, Gijs	3.1			

Hulsink, Wim	10.2			
Hustinx, Lesley	6			
Iedema, Jurjen	7.2			
Ingen, Erik van	6.3	6.4		
Jansen, Giedo	5.2			
Jonas, Kai	11.3			
Kaap, Greet van der	4.1			
Kalmijn, Matthijs	4.4			
Kaptijn, Ralf	9.2			
Keizer, Myra	7.1			
Keizer, Renske	1.1			
Keuzenkamp, Saskia	7.1	11	11.1	11.3
Knigge, Antonie	1.1			
Koelet, Suzana	9.1	10.2		
Komter, Aafke	1.1			
Koster, Ferry	4.2			
Koster, Willem de	2.2	5.1	6.1	
Kraaykamp, Gerbert	7.3	10.2		
Laet, Peggy De	2.1			
Lange, Marloes de	4.4			
Laurijssen, Ilse	9.1	10.2		
Leeuwen, Marco van	1.1			
Lehr, Alex	4.3			
Lippe, Tanja van der	4.3	9	9.1	9.2
Lisdonk, Jantine van	11.1	11.3		
Londen, Marieke van	10.3			
Looy, Dorien van	4.4			
Maas, Ineke	1.1	4.3		
Manevska, Katerina	2.2			
Mascini, Peter	12	12.1	12.2	
Meeteren, Masja van	10.1			
Moelker, René	2.2			
Molendijk, Harry	4.1			
Moons, Dirk	7.2			
Morrens, Bert	1.2			
Munniksmma, Anke	9.2			

Need, Ariana	5.2	10.4	12.1	
Netelenbos, Benno	12.1			
Nieuwenhuis, Rense	12.1			
Notten, Natascha	7.3			
Oirschot, Lonneke van	1.3			
Ooms, Merel	6.3			
Oorschot, Wim van	1.2			
Pattyn, Elise	7.2			
Picavet, Charles	11.1			
Plaisier, Inger	7.1	7.3		
Poortman, Anne-Rigt	8.1			
Poppel, Frans van	9.2			
Prins, Jacomijne	1.3			
Prokic, Tijana	6.3			
Putte, Bart Van de	9.1			
Raub, Werner	8.1			
Raven, Judith	5.2			
Reeskens, Tim	1.2	6.3	6.4	
Romijn, David	2.1			
Roose, Henk	2	2.1	2.2	9.1
Rusinovic, Katja	10.2			
Saharso, Sawitri	6.4			
Sandfort, Theo	11.1			
Savelkoul, Michael	10.3			
Scheepers, Peer	1.2	10.3		
Schellen, Marieke van	8.1			
Schoenmakers, Eric	7.3			
Schut, Michelle	2.2			
Seydel, Erwin	4.1			
Sijtsema, Jelle	8.1			
Slot, Jeroen	1.3			
Smets, Peer	6.2			
Spruijt, Pita	5.1			
Stam, Kirsten	4.2			
Stark, Tobias	10.1	10.3		
Steglich, Christian	4.1			

Stolle, Dietlind	6.4			
Suvarierol, Semin	6.4			
Svensson, Jörgen	4.3	6.4		
Tahloe, Wikash	10.2			
Tammes, Peter	9.2			
Tilburg, Theo van	12.2			
Tolkacheva, Natalia	9.2			
Tolsma, Jochem	7.3			
Torenvlied, René	4.1	4.3	5	5.1
Tubergen, Frank van	10	10.3	10.4	
Ultee, Wout	1.3	4.4	5.2	
Utz, Sonja	11.3			
Uyterlinde, Matthijs	6.2			
Vanderleyden, Lieve	7.2			
Veen, Romke van der	5.2			
Veenstra, René	9.2	10.3		
Verbakel, Ellen	4.2	12.2		
Verboord, Marc	2.1			
Vercruyssen, Anina	9.1			
Verhaeghe, Pieter-Paul	10.2			
Verkuyten, Maykel	9.2			
Vincke, John	3.1			
Vroome, Thomas de	10.2	10.4		
Vuurst, Laurens van der	11.3			
Waal, Jeroen van der	2.2	5.1	10.1	
Wielers, Rudi	4	4.1	4.2	4.3
Wit, Kurt de	3	3.1		
Wittek, Rafael	4.1			
Wolbers, Maarten	4.2	4.4		
Yerkes, Mara	5.2			
Zevenbergen, Felice	11.3			